

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Lib. 8

urn:nbn:de:bsz:31-103771

Comm. in Curtium. lib. 7. c. 11. n. 27. 28. 29. & 1. 8. c. 1. n. 1. 4. 5.

rum in conspectum colloquiumque barbari. sic alibi hoc verbi eodem significatu in Curtio. mox eadem recte legi puto in recentioribus, *petram traderes*, non *tradere*. consequenter etiam pro *inituro*, legam *initurus*. nam & eam vocem haud commodam hic esse, vidit etiam Scbifius, mutauitque *initurum*, non inepte. Mihi tamen etiam Ms. fauere comperio.

7, 11, 27. *ILLE QVAMQVAM*) Recte vidit Raderus, pronomen ad Alexandrum pertinere, quem iam adierint isti oratores, nam Acidalio, qui ad Cophen referebat, immerito suspecta fuit hæc lectio.

7, 11, 28. *VERBERIBVS AFFECTOS*) Id enim solitum ante crucem ostendit Lipsius de Cruce 2, 2. & 3.

CRUCIBVS) Arrianus longe diuersa à Curtio tradit, nihil enim de cruciariis, sed multas ibi multorum vxores & liberos captos, atque inter has etiam Roxanem, quam postea rex duxit in vxorem, Oxyartæ filiam, de qua Strabo lib. 11. Curtius 8, 4, 25. & alii in Syfimithræ petra, longe alia ab hac, postea capta, prodiderunt. Arrianus omnia fere in vnum contulit, & vnum chaos confecit. Raderus.

7, 11, 29. *ESSET EI*) Melius, quæ *apposita est ei*. Acidalio. Possent tamen & vulgata lectio defendi, eadem ratione qua defensa est supra 7, 5, 29.

8, 1, 1. *ALEXANDER*) Liber hic Curtii ordine octauus, omnium longe nobilissimus, & rerum maiestate admirandus, & argumenti varietate iucundissimus, & fortunæ casuumque admirabilitate plane stupendus est. Raderus.

8, 1, 4. *PRÆDA*) Hanc vocem male à Modio eiectam restituit Acidalio. Sic apud Liuium 2, 50, 3. *Fabiis pecora prædantibus aliquoties, velut casu incidissent, obuiam acta &c.* & apud eundem 28, 33, 3. *arte Scipionis Hispani in conspecta procul pecora, velites in Hispanos præda occupatos incurrere.* Sic Ibancus cum Græcis insidiis eadem ratione collocasset, *illis prædam rapientibus inopinatus aduenit, & Protostratorem cepit.* Nicetas lib. 3. de Alexio. *Quibus locis omnibus, in simili narratione præde vocabulum comparet.* Sic & Anglos vicerunt Scoti An. Chr. MDXLV. *Rec. Anglic. Annal.* Interdum tamen contrarium euenit, vt eiusmodi insidiatores suis artibus caperentur. Sic apud Frontin. 3, 10, 6. & 7. *Viriatu Segobrigensēs, Scordisei Lucullum Heracleæ duarum parium præsidio præpositum (estne leg. suarum: an duar. cohortium?) deciperunt: quos pecora abigere simulantes, fugam deinde mentium in insidias deduxerunt.* Eodemque fere modo Hispani in obsidione Baroli, cum Galli inuisissent pecora in campos Cerignolæ deduci, dispositis insidiis ea rapere aggressi sunt, magnamque Gallis insequentibus intulissent cladem, nisi fortuito casu consilium eorum in contrarium vertisset. Vide Iouium in Camillo.

8, 1, 5. *CVM OMNIBVS INTEREMERVNT*) Aliter paulo hæc Arrianus 4, 3, 9. vt ex collatione horum auctorum est cognoscere. non enim alia causa eum aduoco, quam vt moneam n. 10. apud eum legi: *ἡγὶ ἐν τῷ τοῖς Πείθω πὶ ἐ Σωπελίης, ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἡγοπέας τοῖς ἐν Ζαχάρωις περὶ γαίης &c.* vbi primo *velim τῆς ἐν Ζαχάρωις.* Zaria spa enim erant Bactrianæ caput, consentaneum igitur tam ibi, quam in aliis præcipuis urbibus habuisse Alexandrum suam rem priuatam, Curatoresque rei dominicæ, vt posteriora secula vocauerunt. Idque exemplo regis Persarum: cuius in omni imperio passim erant *στρατοὶ βασιλικῆς*, siue *mansiones regie*. Herod. 5, 52. nam de regis per prouincias sparsis supra ad 5, 8, 1. dictum. Talis igitur ille Pithon fuit: non ergo numerandus in his, qui *innateudinis causa ibi relictam*, quod fecerunt interpretes: sed credendum præter eos, ibi fuisse Pithonem, & qui adiicitur, Aristonicum citharædum, qui quacunq; de causa ibi tum morari potuit.

8, 1, 7. *BERDES*) Acidalius hic legit *Penides*: Poptna *Menides* ex 7, 6, 12. vbi nota nostra. Sabellicus in Enneadibus retinet *Berdes*; sed sequentia *Scythas super Bosporum colentes*, falsi damnat, eo quod procul à Bosporo res tum gererentur. Quam tamen rationem haud esse magni ponderis, facile deprehendes inspecto superiori loco 7, 6, 12.

8, 1, 8. *PHIRATAPHERNES*) Non recte hic à quibusdam confunditur, cum alio cognomine Hyrcaniae *Satsapa*, qui perpetuo in fide mansit, in quam hic iamprimum venit.

CHORASMAIS) Cur non amplectar hanc vocem, ex Mss. satis feliciter erutam à Radero? Nam illi, Modiani inquam, & Constantiensis, habebant: qui *Choras praerat Massagetis & Dahis regionum confinio adiunctus &c.* Quam quidem scripturam etiam in ultimo vocabulo retinui. Sensus: debellatis Massagetis & Dahis, finitimus eorum Phirataphernes qui Chorasmais praerat, misit legatos. Porro firmatur mentio Chorasmiolorum hoc loco, etiam ex Strabonis lib. XI. in quo tradit ad eos quoque inter istas turbas confugisse Spitamenem ut ita illi quoque eius causae iligati, transiturum ad se belli incendium missa legatione anteverterint.

8, 1, 9. *REGIS SVI FILLAM*) De hac loquitur Plutarchus cap. 181. Hunc autem potius regulum quendam Scytharum fuisse consentaneum est; quam regem: ut omnia in maius efferentes Macedones vocauerunt. Nam certum est maximas illas Scythicas gentes formidatasque cunctis maioribus, Alexandro quoque illi magno, fecit Pompeius, Corneliusque testati sunt, evitatas. Hist. Misc. 12, 19.

8, 1, 10. *BAZARIA*) Nusquam extra Curtium hanc regionem apud vllum scriptorem reperio; neque enim est *Bazira* Arriani 4, 5, 11. Raderus.

8, 1, 11. *FERARVM GREGES CLAVSI*) Vide Brisson. de regno Persar. lib. 1. p. 53. Apud Romanos *Vivaria aprorum*, ceterorumque *Sylvestrium*, primus rogati generis inuenit *Fulvius Ippinus*, qui in *Tarquiniensi* ferarum pascere instituit, nec diu imitatores desuere *L. Lucullus & Q. Hortensius*. Plinius 8, 52. qui tamen 9, 56. eundem appellat *Fulu. Hirpinum*, quod praefero.

8, 1, 13. *ALEXANDER*) Nam studiosissimus venationis fuit: adeoque dies totos à prandio in ea absumpsit, Plutarchi. cap. 39. Idque ex more gentis. nam apud Macedonas neminem in cana accumbere solitum qui aprum extra vela non iniremisset; verum sedentes cenasse, quoad feram consecissent: ideoque *Cassandrium* iam natum annos quinque & triginta, sedentem cum patre cenasse, quod nondum defungi eo certamine potuisset, quamvis & validus & peritus venator, ex Hegesandro Athenæus 1, 11. narrat. Eodem pertinet, quod de *Leonnato & Menelao* supra ad 6, 6, 14. notauimus. De venatione autem in genere, multa collegit Dempst. ad *Rosin.* 2, 7. & *Tiraquel.* in de Nobilitate.

8, 1, 14. *QVI POSTEA REGNAVIT*) Eadem verba infra 9, 5, 21. de *Ptolemaeo* recurrunt. utrobique suspecta habet *Sebifius*, cui non adsentior: qui sciam & aliis ab auctoribus viris illis hunc characterem apponi. *Arrian.* 5, 2, 17. *Σέλιου & πῶς ἰταίρων, ὁ βασιλεύσας ὑπεργ.* Plutarch. *Alexand.* cap. 69. *Θάϊς, ἢ Πέλιμαίης & βασιλεύσωντ' ὑπεργ. ἰταίρω.* *Suidas* in *Μαρόνας ἀδελφός Ἀντιόχου & μετὰ ταῦτα βασιλεύσωντ'.*

VENABVLVM OBIICERE) Eorum qui pro Regibus suis ita obicerent feris corpora, varii euentus aliquot exempla leguntur. Nam referente *Constantino Porphyrog.* in libro *περὶ ἡμετέων*, themate primo, *Polybius* scripsit *Cappadociam* habere nomen hominis *Persae*, cui donata fuerit, quod leonem in venatione in regem irruentem, acinace occupasset. *Teribazus* duobus leonibus sic occisis *Artaxer-*

xem exemit discrimini, eoque summum inter amicor gradum promeruit. Diodor. 15. 10. Contra Basilius Macedo Græcorum Imp. cum in venatione à ceruo sublatus, & incisa zona quam cornua comprehenderant, vnus ex stipulatoribus liberasset, salutis suæ auctorem, ob districtum velut in se gladium, capitali affecit supplicio. Zonaras: Alexander Hermolaum verberari iussit, quod aprum quem rex ferire destinauerat, occupasset, infra 8. 6, 7. hic Lysimachum cum indignatione rejecit: eiusmodi auxilium velut exprobrationem ducens timoris aut infirmitatis. Huius autem pugnam cum leone, si recte conijcio, intelligit Plinius 34. 8. 20. his verbis: *Idem Lysippus, fecit. Alexandri venationem quæ Delphis sacrata est. vt ex Plutarcho cap. 73. perspicue colligitur. Quam venationem, vt ibidem traditur, spectauit & legatus Laco exclamauitque; macte Alexander illa cum leone de regno pugna.* Quæ præclari acuminis verba cum pro iure suo non intelligeret Patricius Senens. de regno 2. 1. fundamentum fecit alienissimi theorematism. sunt etiam qui hanc causam proferant, cur in numis Leoninam pellem expresserit; sed sunt alia potiores.

A SEMET VNO) Multi nominantur, qui leones occiderint soli. Samson, Dauid, atque nonnulli ex eius heroibus, item Hercules neminem latent. Præter hos autem & quorum in superiore nota sit mentio, fertur Peredeus quidam Langobardus Constantinopoli in spectaculo populi coram Imperatore leonem miræ magnitudinis occidisse. Paul. Warnefrid de gestis Langob. 2. 30. Polydamas Scotus læus leonem in Olympo monte inermis confecit. Pausan. lib. 6. & Suidas. Alcathous Pelopis F. Clitharonium leonem interemit, vt Megarensium regis filia nuptiis potiretur. Pausan. in Atticis. Acilius Glabrio consul iussu Domitiani in Iuuenalibus ludis immanem leonem interfecit. Xiphil. in Domit. Idem accidit Constantino Magno, iubente Galerio, vt testatur Cuspinianus. Leonem etiam occidit Romanus qui postea Constantinopoli imperauit, cum imperante Leone VI. classis præfecto seruiret, vt idem auctor tradit. Haraldus Danorum postea rex cum Byzantium profugisset homicidii falso insimulatus, leonique obiectus, cum interemit. Polydor. Virg. lib. 8. Non minus notum est Hermannii Grün, Consulis Coloniensis periculum & robur. Paris gloriæ sunt, quod Perdiccas Alexandri comes, in leonæ speluncam ausus ingredi, cum illam non reperiret, catulos extulit. Ælianus hist. var. 12. 39. & quod Olaus 5. 21. scribit, comitem quendam Holsatiæ (Henricum cognomento Ferreum indigitat: Cranz. Saxon. 9. 24. vide) iuba arripuisse leonem ab æmulis emissum, atque in caueam reduxisset. item Polonum quendam inspicientem Matthia Conuino Vngariæ rege leoni libero & famelico cibum eripuisse. In Dariene multi leones ab incolis & Hispanis, singulos à singulis interfectos scribit Lopez de Gomara, in Hist. Gener. delle Indie cap. LXVII. f. Sed ait leones ibi parum generosos nasci.

8. 1. 15. *AD OSSA LACERATVS*) Vnde Plutarch. in Demetrio cap. 34. *Fenerunt ad Lysimachum aliqui ab Demetrio legati, quibus ille per otium alsas in cruribus & brachijs suis leoninorum unguem cicatrices ostendit, exposuitque suam cum leone pugnam, quam ab Alexandro rege (vides in hoc differre à nostro) cum illo conclusus conseruauit.*

8. 1. 17. *FABVLAM*) Tamen in hac opinione sunt Iustinus 15. 3. 7. & Plinius 8. 16. 27. Val. Max. 9. 3. 1. ext. citati à Popma ad h. l. quibus adde Senecam de ira 3. 17. 3. & de clem. 1. 25. 1. & ibi Lipsium. Zamosius in analectis Dacic. pag. 39. & Lazijs pag. 447. m. rem firmant numis Lysimacheis 1. 5. qui adhuc inueniuntur. Pausanias lib. 1. ita scribit: *Alexander ira incensus Lysimachum in eandem cum leone caueam iuueni inisset: sed cum ab eo feram exanimatam intellexisset, admiratione virtutem eius profectus est.* His ad stipulari credas Æmilium Probum in Lysimachi vita, si Patricium Senens.

lib. 8. cap. 1. num. 18. 20. 21. 25. 26. 28. **Comment. in Curtium.**

Senens. 1. 11. sequaris : mihi quidem vitam Lyfimachi Probo scriptam nunquam videre contigit.

8, 1, 18. **AUT SINE**) Restitui locum interposita particula diuidente. nam Pal. 1. habebat; *baud sine*. duplex ergo fuit Macedonum scitum : ne pedes venaretur, neue sine delectis amicorum. ex vulgata lectione male interpolata nasceretur sensus, prohibitum venari peditem sine amicis, equitem venari licuisse.

8, 1, 20. **HIC ERAT**) Nomini Cliti subiungit hoc *ὑπερβαρῶς* vt dignosceretur ab aliis Clitis eius coætaneis. Fuit enim Clitus Bardylei filius, qui inter initia Alexandri desciscit à Macedonibus, apud Arrian. 1. 2, 1. Fuit & alius cognomine *candidus* ὁ λευκὸς κροτάριον, homo supra modum arrogans & elatus, apud Athenæum 12. 9. Ad quem fortasse pertinet quod Plutarch. de fort. Alex. 2, 12. scribit, paucis Græcorum nauibus depressis Neptunum audire voluisse. nam ad Curtianum sane non pertinet, qui nec Alexandro superfuit, nec ante vel sub eo tam immanis arrogantiae fiduciam aut occasionem habere potuit. Ad illius autem differentiam noster ille Dropidis filius videtur dictus *niger* ὁ μέλας, apud Diodor. 17. 20. vnde sic apud Plutarch. in vita Alex. cap. 26. olim notauit legendum, quo loco nunc exstat ὁ μέλας. Aliis vitiose scribitur *Elytus*, vt Dressero Millen. IV. pag. 340. quietiam in tempore errat.

NUDO CAPITE) Nempe galea priori ictu iam perfacta. Vide Plutarch. cap. 25. Cuius, vt & Arriani Diodoti que dissonantias qui cognoscere volet, ab ipsis petere poterit.

8, 1, 21. **HELLANICE**) Cliti forem *Lanicen* vocat Ælianus de var. histor. 12. 26. quomodo & Arrianus 4, 11, 12. Athenæus vero 4, 1. *Lacnicen*. vbi refert Proteam, ex Proteo filio illo Lacnicen oriundum quæ Regis Alexandri fuit nutrix, fuisse valde bibacem. Popma. Ego ita sentio Hellanicen fuisse vocatam fortassis à victoria aliqua, quam quidam priorum Macedoniarum regum de Græcis reportauerit, idque nomen postea seu more gentis (quod hodie nobis Græcisque etiam est vfitatissimum) seu quo alio casu, capite minutum fuisse. Celebratur & eiusdem etymi historicus Hellanicus, quem Stephanus de urbibus, alique citant.

8, 1, 25. **IN ILLYRIOS**) Non potest sentire Curtius de bellis post Philippi mortem ab Alexandro contra Illyrios gestis: multo minus de eius profectio-
ne in Illyricum; quo tempore cum patre simultatem exercuit. Nec sane alia eius reperiuntur ibi gentium bella. Nisi forte capiendum hoc de expeditione in nescio quos Medaros, quibus hærente ad Byzantium Philippo bellum clademque intulit: quamquam id videatur accidisse ante Chæronense prælium: Curtius autem victos Illyrios dicere post illud. Plutarch. Alex. cap. 14. vide.

8, 1, 26. **SAMOTHRACVM INITIA**) *Fama est in Samothrace iniuriam cum Olympiade Philippum, quem esset ipse cum adolescens, illam item puellam parentibus orbam amasse &c.* Plutarch. Alex. cap. II. De eotempore, opinor, Alexander hic loquitur. Pater enim ipsius ea ætate hæc egerit, qua hic res maximas iam gesserat.

8, 1, 28. **EURIPIDIS CARMEN**) Ex Euripidis Andromache, versu 693. sunt verba Pelei. Ceterum hoc Cliti iudicium refutat Gruterus discurs. in Tacit. cap. 1. §. 6. & cap. 32. omnia ex principis fortuna pendere demonstrans, qua de re & supra dictum ad 3, 2, 1. Locum eum Euripidis alludit iudicio Victorii Var. Lect. 28, 22.) Cicero pro M. Marcello cap. 2. *bellicas laudes solent quidam extenuare verbis, easque detrahere ducibus, communicare cum multis, ne propriae sint imperatorum.* Certius autem Iulianus in Cæsaribus, in examine Alexandri: *Non enim sicut in ædificationibus, quæ publicis impensis sunt, accidit, quibus aliorum opera & sumptus ad exitum perductis, opus*
alio-

aliterius, qui ei præest nomine inscribitur, licet in eius conscriptione minimum laboris impenderit, ita isti aliena egregia facta sibi adscriperunt. Aperte autem illo eiusdem scripti festi-
uissimo loco, ubi Alexander ait se Mallorum urbem diruisse; *Minime vero tu beate, in-
quis Silenus, quippe iacebas quemadmodum Hector ille Homericus, sensim deficiens, & ani-
mam agens; alij vero pugnabant & vincebant. Nempe nobis ducibus hoc fiebat, inquit
Alexander. Qui fieri poterat, inquit Silenus, ut te sequerentur, cum parum abesset quin
mortuus esset?* Deinde ex Euripide hæc cecinit:

Male quam positum est in more apud Græcos,

Cum exercitus tropæa de hostibus ponit &c.

Adhæc Dionysius: *Desine, inquit, o patercule, ista loqui, ne te eodem isto, quo Clitum, mala
afficiat.* Iacobus Nicolaus Lœntis miscel. epiph. 5, 17. sugillat Curtium, quod hunc lo-
cum Eurip. male expresserit: sed ille, iudicio Popmæ, non animaduertit *Intercipi* hic
significare totum capi, ut exponit Donatus in illo Terentii Eunuch. act. 1. Sc. 1.

quod nos capere oportet, hæc intercipit. Ceterum similem sen-
tentiam profert nescio fabulosus an verus Androgeus apud Galfrid. hist. Britan. 4, 9.
*Inspicientia obducitur, qui commilitones, quibus triumphat, iniuriis vel contumeliis infestat.
Non enim est vilis duxis victoria: sed illorum qui sanguinem suum pro eo pugnando dif-
fundunt.*

8, 1, 29. *REGVM NOMINA*) Regum vocabulo etiam ceteros im-
peratores intellige. saltem enim regum tantum non etiam aliorum prætorum nomina
tropæis inscribi. Vnicum ex plurimis exemplis adducam, alias etiam obseruatu di-
gnum. Polybius 2, 2. &c. narrat cum Ætoli Mydionios obsidione premerent, tamque
dies instaret qua nouum prætorem creati oporteret, eum qui hætenus res administra-
set petiuisse, ut capta urbe & præda administratio & armorum (tropæi) inscriptio sibi tri-
bueretur: alios, maxime qui cum honorem peterent, contra nisos, æquum censuisse,
ut eius illud decus foret, quo imperante occupari urbem contingeret: tandem pla-
cuisset Ætolis, ut futurus Prætor ius prædæ administranda, & arma inscribendi, cum prio-
re communicaret. Interim insperato subsidio liberati Mydionii, cum Ætolos cum cla-
de reiecissent, tropæumque de iis statuere vellent, cognitæ eorum consilio, itidem de-
creuerunt, ut & præsentis Ætolorum prætoris nomen exprimerent, & successoris
eius.

8, 1, 31. *IUNIORES SENESQUE*) Iuniores pro Alexandro eius-
que rebus gestis pugnabant, seniores pro Philippo: quous ad suam ætatem summam
gloriam trahente, & sane non facile dictu fuerit, quorum sententiæ standum putes.
Pro iis quæ mox sequuntur *orta contentio est & Rex*, melius rescribas ex manuscr. *orta
contentione rex &c.*

8, 1, 32. *NIHIL EO REMITTENTE*) Sic olim legit Acidalius,
quo nec viso idem coniecimus: & Raderus expressit. Ceterum assentior Plutarcho
cap. 71. de discrim. adulat. & amici: *non tam ebrietatem fecisse, quod ita grauer com-
motus Clitii oburgatione fuerit Alexander, quam quod multis coram testibus eam usurpauit:
si tamen addas quod Curtius hic notat, obstinatam eius perniciam, & continuatio-
nem odiosissimæ cantiuerculæ.*

8, 1, 33. *THEBARVM EXCIDIO*) Quod memorant Plutarchus in
Alexandro cap. 20. & Demosthene cap. 32. Arrianus 1, 3, 15. Polybius 4, 23. Iustinus 17,
4, 7. Diodorus 17, 9. &c.

8, 1, 34. *QVVM VICT ARB. AGIS*) Recepti omni-
no lectionem Acidalii quam ex membranis eruit, quæ sic habebant: *At cum
victoriae arbitrium magis præcipuum fuerunt. ynde Modius fecit: At victorie manu
præ-*

premiū ferunt, quem deinde secuti sunt editores: ego cum Raderō sequor Acidaliū.

8, 1, 35. *MIHI ADTRIBVIS*) Vt mos principum, inuisos sibi periculis obiectandi. Vide Grut. disc. in Tacit. cap. 35.

8, 1, 36. *ATHARIAS*) Diodorus 17, 27. in genere veteranis hoc tribuit. De nomine Athariæ dictum supra ad 5, 2, 5. est & Atarras supra 6, 8, 19. quem pro eodem hoc nomine habeo.

8, 1, 37. *AVVNCVLVM TVVM*) Alexandrum Epiri regem inteligit, cui cognomentum Molosso [hoc est Epirotæ] fuit. Is bellum pop. Romano facturus cum in Italiā transfret, dixit, se quidem ad Romanos, quasi in *avdporim*, Macedonem ire ad Persas, quasi in *avdporim*, ut tradit A. Gellius 17, 22. Popma. Dictum id Alexandri etiam alludit prior Curtio Liviū 9, 19, 11. *Nec illo sepe, etiamsi prima prospere evenissent, Persas & Indos, & imbellem Asiam quæssisset, & cum faminis sibi bellum fuisse dixisset: quod Epiri regem Alexandrum maritimo vulnere ictum dixisset ferunt, sortem bellorum in Asia gestorum ab hoc ipso inuenio cum sua conferentem.* Iam dudum enim Grecis innotuerat homines Asiaticos molles & ignavos esse. Ergo apud Lucian. in dialog. 12. mortuor. Hannibal: item dialog. 14. Philippus pater obiciunt Alexandro facilem ex imbelli genere victoriam. quorum hic etiam Clearchi exemplum suggerit, quo duce decem millia Grecorum ingentes barbarorum copias propulsauerunt, quam rem Xenophon secundo & seqq. libris *avapáa*. prolixè & disertissime narrat. Sed & iam ante ad Thermopylas Xerxis agmina palam fecerunt, se quidem multos homines esse, et paucos viros. Herod. 7, 210. quod dictum paucis muratis ipsi Xerxi tribuit Front. strateg. 4, 2, 9. Feminarum autem vocabulo imbelles & timidos notant, quod eas natura his ingeniis corporibusque fecerit. Silius 14, 130. de Siculis Romano militi occurrentibus:

Femineum credas maribus concurrere vulgum.

Inde legitur Scfostris Ægypti rex domitis longe lateque gentibus, tropæa in quibusque finibus crexisse, membris maribus insignia, ubi fortiter repugnatum esset; alia femineis. Herodot. 2, 102. inde contumeliæ causa virorum nomina frequenter detorta reperiuntur in muliebrem terminationem: in qua re constitisse Messalini scomma in C. Cæsarem, ut nimirum *Caia Cæsarem*, pro *Caio* vocauerit, haud vana, ni faller, conjectura deprehendi ad Tacitum 6, 5, 1. Quem locum quasi data opera luculentissime exponit par Luitprandi acumen, in cunuchum exercitui Greco præpositum, in eius legatione ab Othonibus ad Nicephorum: *Cui exercitui, ut puto, ad contumeliam vestram, hominem quandam, sed quandam eo dixi, quia mas esse desit, mulier fieri non potuit, præposuit.* ubi vides idem latere in his verbis ita coniunctis homo quædam; quod in illis Messalini *Caia Cæsar*: illaque Taciti, *quasi incerta virilitatis*, paulo plaribus hic explicari. Sic apud Iosephum antiquit. 14, 28. Sosius regem Iudæorum pro *Antigono* vocat *Antigonam*: apud Simocattam 3, 8. Varamus Hoi misdæ dux, à quo missis femineis vestibus pauoris in simulatu fuerat, regi suo par referens, eum in epistola *super scriptione Chysroæ non filium, sed filiam infami irrisione nominat.* Eiusdem farinae est ingeniosum illud apud Ciceronem de Orat. 2, 68. *Cum Q. Opimius consularis, qui adolescentulus male audisset, festino homini Egilio, qui videretur mollior, nec esset, dixisset; Quid tu Egilia mea? quando ad me venis cum tua colu & lana? Non pot, inquit, audeo. nam me ad famosas retui mater accedere.*

8, 1, 38. *TEMERE IACTIS*) Ita melius cum quibusdam Mss. quam cum vulgo, *actis*.

REX PRESSIT) Inclementer abiecerunt voculam *rex*, quam adiungi verbo sequenti æquius erat, ut *repressis* scriberetur. Acidalius.

Comment. in Curtium. lib. 8. c. 1. n. 40. 41. 48. 52. & c. 2. n. 1. 2.

8, 1, 40. *IVRG ANTES*) Optime iuncta hæc, iurgantes monentesque nec adfentior Acidalio rescribenti iurgentes.

8, 1, 41. *DEFENSVM*) Monet hic locus, vt in hac historia corrigam insignem illum Orofii 3, 18. Clitus cum in conuiuio fiducia amicitie regie, aduersus regem, sua opera patri Philippo preponentem, memoriam patris tueretur, ab offenso frustra rege venabulo transfossus, commune conuiuium moriens cruentauit. Vides in nonnullis diuersum abire à Curtio; tum omnia in Alexandri inuidiam intendere. Sed ista mitto: illud autem ab offenso frustra rege, ineptum est. fuit ab defenso, quod mutauit qui historiam defensi ad Granicum ab Clito regis hic tangi non animaduertebat.

8, 1, 48. *SPATIVM ANIMO DET*) Iuuenal. Sat. 6, 222.

Nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa est.

Langlæus Semestr. 11, 2. hoc & aliis exemplis ostendit, iratum principem non debere de capite hominis statuere.

8, 1, 52. *HASTA TRANSFIXIT*) Orofius 3, 18. venabulo transfossus facit; quidam apud Arrian. 4, 2, 9. *hasta*; alii *sarissa*: Seneca de ira 3, 22, 8. *laxica*. Plutarchus cap. 92. *αὐτοῦ* vocat. Sed *δοξῆτος* Lucian. in dial. mortuor. XIV.

AD PHILIPPVM) Pal. 1. vna voce auctior; ad Phil. pergem: forte fuit ad Philippum regem. quippe quem præfers Alexandro regi. Illis i nunc &c. respicit Curtius Virgilium 2, 547.

*referes ergo hæc & numius ibis
Pelide genitori: illi mea tristia facta,
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.*

Affinia sunt Marcelli accusatoria ista in Thraseam apud Tacit. 16, 28, 6. *Non illi consilia hæc, non magistratus, aut Romanam urbem videri. Abrumperet vitam ab ea ciuitate, cuius caritatem olim, nunc & aspectum exuisset.*

8, 2, 1. *TRANSACTA PERPENDIMVS*) Gnome insignis quam eandem à Menandro expressam ad Tacitum, Taciti Salus notauit, dignam cum ipsa Taciti iterum hic notari, vt & Curtii cum suis, & hæc cum Curtii contendatur, lucem à se inuicem lucaturæ vniuersæ. Menander, vt Stobæus citat:

*Ὅσδ' εἰς ἔξινδερ' ἰξυμαερίων, πόσος
Ἀμαγνήτῃ τὸ μίγδ' ὄ, ὕσ' ἔγγ' ὀ' ὄρ'.*
Peccando, molem nemo peccati videt;
Commisssa demum, mense fera perspicit.

Tacit. 14, 10, 1. *A Cesare perfecto demum scelere magnitudo eius intellecta est &c.* Quid autem ni Lipsii etiam ipsius adscribam? non hercule venuste minus elatam, & quam spreuisse sane cuius nefas, religio autem mihi sit vel præteruisse. Ille ibidem: *Currinus ad scelus præcipites, quod sedente impetu, veris mox pretiis astimamus.* Acidalius.

QUIPPE REX) Egregia narratio, & plane vt fieri voluisset Lucianus, de conscribenda historia: vbi dicit scriptorem rerum nullos in mentionem earum adferre debere adfectus, neque angere, exempli causa, in describenda Cliti cæde, dummodum perspicue exponit. hoc enim velle videtur eo loco Lucianus: nam interpres, aliud.

8, 2, 2. *IMMODICA LIBERTATE*) Haud postremi nominis politicus, de iure Mai. 3, 13. hoc interpretatur de Alexandro, qui sit abusus licentia absoluta: ita inuertitur quasi ex proposito Curtii sensus. Fraudi forsitan fuit, quod in quibusdam impressis sic distinguitur. *Videbat tunc immodica libertate abusum. Sed alioquin egregium &c.* Vt videas vna sepe distincti iuncta luccin afferri toti alieni periodo. Sic apud Caesar. de B. Ciu. 3, 18. f. dist. *Bello perfecto ab iis Cesar hæc dicta cognouit &c.* Vide Iudicem, in distinctio.

Ggg 2

REX

REX) Hoc emphatice dictum accipe. rex quum esset, carnificis operam exercuit.

VINO IMPVTARI) Recurre ad illum locum 6, 11, 28. de Hegeloch: *virumne vino grauatus effudisses illa.* Et quæ nos ad epigramma 25. Martialis, quod Procillo inscribitur lib. 1. Raderus.

8, 2, 3. **POENITENTIAM)** Quo nomine laudat Alexandrum Arrianus 4, 2, 11. *quod statim malefici penitentia ductus fuerit*: & 7, 5, 21. *id soli ipsi inter veteres reges tanquam eximium ac genuinum quiddam adscribit.* Plerique enim, tamesi alicuius delicti consci sibi sint, uenies id ut recte factum, obtegere culpam suam putant: inique statuemes &c. Merito tamen Alexandro præfert laudatissimum regum Alphonsum Æn. Syluius in Comment. ad Panorm. de dictis & factis Alphonsi 1, 11. vtriusque verba digna memoratu: Panorm. *Cum poculum quo rex ipse biberat, Caspari generoso adulescentulo dari iuberet, & Pirretus pincerna Casparis inimicus, quamuis sonel bis & tertio insus dare, renueret; permotum regem surrexisse aiunt, pugionemque strinxisse, ac fugientem Pirretum adsecutum, ne iam prehensum iratus ferret, pugionem in media ira abiicisse.* Syll. *Wenceslaus rex Bohemæ, Sigismundi frater &c. ministri offensus verbo è mensa consurgens, arrepto pugione amicum interfecit. Alexander Macedo correpto telo in Clitum, per mortem charissimi hominis ira sua satisfacit, sibi se non satisfacisse penitentia facti docuit.* *Melior itaque Alphonsus viroque &c.* Etiam M. Antonii moribus inerat simplicitas: nec cito ad seculi admitta animum aduertebat: *verum ubi res perperam actas ienserat, ilico penitentia subibat eius animum, culpamque ingenue etiam ad eos ipsos agnoscebat, ad quos res acta, iniuriaque pertinebat.* Plutarch. in vita cap. 31. *Laudat id in Ludouico suo Cominæus lib. 1. fin. Quum enim forte ob intemperantiam lingua lapsus esset, & durior fuisset, mox agnouit culpam, & conuersus ad eum quem offenderat: non me lateat, inquit, obfuisse mihi linguam, sed & profuit aliquando: nunc autem, ut quod illa peccauit emendem, æquum est; ac simul quum ad eum modum familiariter agere, donec aliquid daret non contemnendum. Vbi recte subiicit. Est profecto magnam DEI beneficiam agnoscere quod vitiosum est, ac mentem ad meliora conuertere.*

8, 2, 4. **ERGO HASTAM)** Scripsit Ianus Gruterus ad illum Taciti locum 15, 36, 3. *Facinorum recordatione nunquam timore vacuus, nobile caput, cui fecit hanc inscriptionem: Conscientia eis pro pana, qui supra panam.* vbi plurima ex nobilissimis scriptoribus de facinorum conscientia, quem ego locum indigito tantum, non transcribo, quia prolixissimus est, sed totus tamen huc facit: quem ipsum Curtii locum à Grutero præteritum miror, cum vel maxime ad institutum faceret, & interim alia ex eodem producat. Raderus. Collegit eius generis plurima Arnisaus de Repub. 2, 3, 9, 4. &c.

8, 2, 6. **ANNIVERSARIUM SACRIFICIUM)** Arrianus 4, 2, 5. *Diem quendam apud Macedones Baccho sacrum esse ferunt, atque Alexandrum quorannis & die Baccho sacrificare solitum, tum temporis neglecto Baccho Diostaris sacrum fecisse.* Aliam rationem assignat Plutarch. cap. 21. *admissum per temulentiam in Clitum facinus, illamque contra Indos Macedonum ignauiam, quasi rudem relinquentium expeditionem suam & gloriam, ad iram & inuidiam retulit Liberi patris: nempe quod patriam eius, Thebas, euertisset.*

8, 2, 7. **AMICORUM ANIMOS)** Haud immerito erant attoniti, tam recentis exemplo infidæ & periculose regum amicitia. quarum multa documenta reperies apud Piccart. obseru. hist. 13, 9. idemque argumentum facunde exsequitur Scianus Enekelii. Vide & Gruteri discursus in Tacit. cap. 38.

8, 2, 8. *GRATIAM RETULI*) Merito igitur hunc tanquam confessum reum, in catalogum ingratorum retulit Sabellicus exemp. 7, 2.

DVO FILII) Mileti oppugnationem Arrianus 1, 6, 23. Plutarch. cap. 27. & Diodorus 17, 22. exponunt, sed nullus filiorum Hellenices ullam mentionem fecit, contenti caput rerum, singularibus, quod plerumque fit, neglectis, attigisse. Raderus. Meminit tamen eius rei, eodem fere quo Curtius modo Arrian. 4, 2, 12. nisi quod locum ubi occubuerint, non signat.

8, 2, 9. *SEPVATORVM*) Vnum Clitum intelligens, pro recepta loquendi consuetudine, plurali utitur. Sicut plane apud Arrian. 4, 2, 12. *Φιλίων φίλων* amicorum interfectorem se appellat, cum præter Clitum neminem ex amicis interemisset. Ita Livijs 9, 18, 3.

8, 2, 12. *IURE INTERFECTVM*) Præcipuo instinctore Anaxarcho, ut testatur Arrianus 4, 2, 14. cuius verba bona fide referentem Popmam non opus erat reprehendi. Dixit enim Anaxarchus, *singi iustitiam Ioui assidere, quia quicquid à Ioue decernitur, id iuste factum esse censei debeat. oportere igitur, quæ à magno rege fierent, iusta existimari.* nimirum quia regis potestas atque etiam nomen inprimis tribuebatur Ioui, Anaxarchus alios quoque magnos reges, eodem iure censei æquum putabat. quod velex Plutarchi Themist. c. 48. colligas. nec vlla est suspicio, eum restringi hæc voluisse ad eum tantummodo regem, qui Iouis filius esset. Nec sane pro hac interpretatione vnum verbum in Diogenis Anaxarcho. Eodemque modo refertur id apud Plutarch. cap. 5. ad princip. indoctum: *Anaxarchus Alexandrum consolans ob Cliti eadem animi se angentem, aiebat, Ius & Fas Ioui assidere, ut quicquid rex (nimirum quilibet absoluta potestate præditus) agat id fas iustumque putetur.* & in Alexand. cap. 93. *πῦρ τὸ ἀρχαῖον τὸ πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας, quicquid agatur à dominante, iustum esse.* Quam insanam consolationem, omnibusque istis locis merito explosam, postea Athenienses conuertisse videntur in adulationem Demetrii Poliorcetae. *Scierunt enim, videri pop. Atheniensi, quicquid iussisset rex Demetrius, id & apud deos fas, & ius apud homines esse.* Plutarch. Demetrio cap. 29. Ceterum Curtius infra 8, 8, 22. à Callisthene reuocatum ad vitam Alexandrum scribit, nulla Anaxarchi mentione, quod quomodo concilies, discas ex Plutarcho Alex. cap. 93. nimirum & Anaxarchum quo dictum est modo eum crexisse; & Callisthenem placida & modesta oratione.

SEPVLTURA PROHIBITVRI) Quasi damnatum & iure occisum, quæ summa apud Græcos ignominia, caruisse sepultura. nam *ἀνομήτοι*, tyranni, proditores, & hoc infame & execratum genus hominum sepultura prohibebantur, quod ex variis scriptoribus testatur Alexander Neapolitanus 6, 14. Raderus. Adde notam supra ad 3, 2, 19.

8, 2, 14. *XENIPPA*) Nec ista Xenippa vsquam extra Curtium reperienda, ab nullo geographo, scriptore, historico consignata vel expressa. Fides tota penes Curtium est, qui haud dubie ex Græcis auctoribus, qui hodie desiderantur, hæc Xenippa accepta in suo volumine posuit. Raderus.

8, 2, 18. *NAVRA*) Apud Arrianum 4, 3, 17. est *Nausaca*, statim post Spitamenis eadem. Apud alios quidem nihil prorsus de hoc nomine. Glareanus. At ego apud Arrianum in Erythraei maris periplo lego hanc vocem: *Deinde Naura & Tyndis prima seu maxima Linyrica provinciae emporia.* Tyndis autem est Ptolemæo ciuitas & fluvius intra Gangem in India, sicut & Naura regio Arriano videtur intra Gangem, ut magnopere dubitem, vtrum hic non sit potius cum Glareano *Nausaca* legendum, de quo loco etiam Arrianus infra, non certe multum à Baëtris & Muracanda remotis. Favet etiam huic scripturæ codex Constantiensis Ms. qui *Naura* habet pro

Nantaca; vltima credo syllaba amissa vel omiffa. [Proxime accederet Aldus, qui *Nantaciam* habet] Strabo lib. 11. Syfimitris petram in Bactriana autem est in India Austrum rem cis Indum, nec intra nec extra Gangem est. Limyrica autem est in India Austrum versus, vt ex periplo Arriani intelligi potest. Seruo tamen *Naura*, quam scripturam & Alex. Neapolitanus 1, 24. & Tiraquellus agnouit, quamuis apud Alexandrum vitiofe sit scriptum *Mauros*, pro *Nauros*, quorum regio iuxta Bactrianos est. Arrianus 4, 4, 1. hanc petram in Paratacis intra Bactrianam collocat. Itaque *Nantaca* aliam prouinciam apud Siculum 17. & Arrianum reperio. Arrianus autem 4, 4, 1. hanc petram eiusque dominum, communi nomine *Chorienem* appellat. Hunc *Chorienem* Strabo lib. 11. cum Curtio *Syfimitrem* vocat. Raderus.

8, 2, 19. *COIRE CVM LIBERIS*) Infandum scelus, & per quod iure gentium incestus committitur. l. fin. de R. N. sed viderit ibi Paulus, quid appellet ius gentium. Ecce enim quod nos merito quidem abhorremus, probabatur *Arabibus*, *Perfis*, *Assyris*, *Parthis*, *Medis*, *Aegyptiis*, *Phrygiis*, *Galatis*, *Aethiopiis*, *Indis*, *Scotis*, *Hibernis*, *Nauae* regionis incolis, *Nomadibus*, vt ex variis auctoribus ostendit Tiraquellus leg. Connub. 7, 30. 32. 33. & Alexandri dies Genial. 1, 24. Quibus accedunt haud pauci ex incolis terrarum recessus repertarum. Eo respicit Ouidianum illud *Metamorph.* 10, 334.

gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur

Euripides in *Andromache* vers. 173.
τοῖς ἐν πᾶσι τὰ βέβαια γένεθ', Πατὴρ ἢ θυγάτηρ, παῖς τε πατρὶ μὴ νόταυ &c. Orosius 1, 4. à Semiramide hunc morem introductum ait. Theodoretus contra Graecos Orat. 9. de legib. ait, Perfas ex Zarada cuiusdam instituto matribus misceri. Quem Theodorus Mopsuestias apud Photium Cod. 81. appellat *Zaradem*: Agathias lib. 2. de bello Goth. *Saradem*, quo nomine etiam Zoroastrem vocari affirmat. Apud Perfas autem incestam eam consuetudinem aliquando viguisse, praeter citatos à Tiraquello, certum est ex Minutii Octauio, Chrysostomo de Virg. cap. 9. Iuliano Imp. apud Cyrillum lib. 4. Gregor. Nysseno in epist. contra fatum, Aliano hist. anim. 3, 47. & Tatiano contra Graecos fol. 283. Philone de special. legib. *Machlyes* & *Auses* eodem more pollutos fuisse facile est colligere ex Herod. 4, 180. item *Carmanianis*, ex Plinio 5, 8. Lactantio 3, 21. Aristot. Polit. 2. pr. Platone de Rep. 5. & Solino cap. 43. *Chaldaeos* ex Caesario apud Glycam & Cedrenum in rebus Alexandri. Sed & *Macedones* suspecti sunt Tertulliano Apologet. cap. IX. f. Apud Laërtium Pyrrho hac consuetudine & aliis similibus demonstrat, idem aliis bonum aliis malum putari. Quomodo & Cornel. Nepos procemio: non eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia maiorum institutis iudicari. Eodemque sensu Artabanus in Plutarch. Themist. cap. 46. Summus gentilium philosophus Ethicor. 1, 3. Τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντων ἔχει διαφορὰν, ὥστε δοκεῖν νόμους μόνον εἶναι, φύσις ἢ μή. Quorsum haec? vt nempe constet, certos indubitatosque bonorum & malorum fines constituere, non esse natura, sed gratia.

8, 2, 20. *TERGO PETRA CLAUDEBAT*) Fauces regionis à fronte praeterfluens torrens, à tergo petra obiecta munitabat. haec vera lectio, quam frustra impugnant alii.

8, 2, 22. *AC VALIDAS*) Consensum librorum secutus ita restitui: fecerant alii, *munitas valida manu barb. tuebantur*. non male, nisi quod Curtiosum abstulerunt sensum, qui aequè bonus. *angustias munitas ac validas, barbari manu tuebantur*. manu dixit, id est vi & armis. Indicem vide.

8, 2, 25. *OKARTEN*) Hoc nomen multis modis scribitur: nec enim

puto

Comment. in Curtium. lib. 8. c. 2. n. 26. 36. & c. 3. n. 1. 2. 6. 9. 15.

puto diuersa esse omnia ista, sed vnum, Oxartes, Oxathres, Oxyartes, vt apud hunc aut illum auctorem, solum in barbaris nominibus dubitatione, varie reperias. Interim vnum illud nomen pluribus fuisse commune, non nego: idque cum aliis hoc genus accurate in Indice notatum inuenies.

8, 2, 26. *AD AVGENDAM FORMID.*) Sæpius vsurpatum, vt suadentes vim etiam ostendent: *mistis precibus minisque*, vt apud Liuium 4, 25, 13. quod epist. 7. Plato vocat *δύστροις μυστοῦ μύθου ἀράχνης*. Fecit idem Alexander supra 7, 11, 22. vnde magis clareat, recte me emendasse in Tacito 15, 27, 5. *Simul vt consilio terrorem adliiceret*. *Mogistanas Armenios qui primi à nobis defecerant, pellit sedibus &c.*

8, 2, 36. *IS PEDES*) Iustinus 15, 3, 11. de Lysimacho: *In India infestanti regi quosdam palantes hostes, cum à satellitum turba, equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas harenarum moles comes cursus fuit. Quod idem antea Philippus frater eius cum facere voluisset, inter manus regis expirauerat. Simile Suetonius de Galba cap. 6. f. *campestrem excursionem secuto moderatus, etiam ad essedum Imperatoris per viginti passuum millia cucurrit. Capitolinus de Maximino cap. 3. Ad pedes Imperatoris equitantis accessit. Tum volens Senerus explorare quantus in currendo esset, equum admisi multis circuitonibus, & cum Imperator laborasset, neque ille accurrendo per multa spatia desisset, ait ei, quid vis Thracice? numquid delectat luctari post cursum? Tum ille, Quantum libet (inquit) Imperator. De aliorum mirandis curtib; vide epistolam 59. Lipsii ad Italos & Hispanos. Nescio autem an de hac historia capiendus Ælianus hist. var. 10, 4. Alexander tertium quadringentis stadiis continuo itinere confectis, antequam quietem caperet exercitus, cum hostibus conflixit, & eos vicie, tertium reddidi illud regis quod est in textu, eum vocula ter vbicunq; poneretur, ambiguum faceret sensum.**

QVINGENTA) Ex variis numeris hic visus est maxime consentaneus: essent miliaria nostratia sedecim fere, minus triente.

8, 3, 1. *NON QUAM FATIGATA*) Quod alias solenne. Lucas 2, 727.

lassata triumphis Desciuit fortuna
Liuius 9, 17, 6. *Pt alios reges claros ducesque omittam; magna exempla casuum humanorum: Cyrum, quem maxime Graeci laudibus celebrant, quid nisi longa vita sicut Magnium modo Pompeium, vententi preebuit fortuna? Quod aspexisse videatur Seneca ad Marciam 26, 4. Regesne tibi nominem felicissimos futuros, si maturius illos mors instantibus subtraxisset malis? An Romanos duces, quorum nihil magnitudini deerit, si aliquid atati detraxerit? Sic intellige Tacitum 15, 6, 2.*

8, 3, 2. *COMITEM TRAHBAT*) Quomodo Rhadamistus apud Tacitum 12, 51, 1.

8, 3, 6. *EIS FORTUNA*) Vulgo hæc neutrum Curtius voluit præcipue: si tamen hoc saltem voluit, neque omnibus omisiss sic potius scripsit *quancumque fortuna fecisset sibi. Mortem ded. esse leniorem.* Neque tamen vel hoc affirmato, Acidalius. De pronomini reiectione adsentior: de distinctione mutata non item.

8, 3, 9. *GLADIUM STRINGIT*) Iuditha similitum facinus, similitimoque modo patratum, nisi quod illa sanctissima herois, hostem numinis & patriæ, hæc amantissimum sui maritum, illa pie, hæc impie interfecerit. Raderus. Sic etiam Belites quinquaginta, vna excepta Hypermnestra, viros suos occidisse leguntur. Quid. Epist. Heroid. 14.

8, 3, 15. *EXEMPLAR TRANSFERRET*) Sic Cicero pro Deiot. cap. XII. *Quæ est ista tam impudens, tam crudelis, tam immoderata inhumanitas? Idcirco in hanc urbem venisti, vt huius urbis iura, & exempla corrumperes, domesticaque tua inhumana.*

inhumanitate nostrae civitatis humanitatem inquinaret? Adde locum Philonis relatum infra ad 3, 5, 6. Non paucas gentes ex commercio aliarum nationum corruptas leges. In literis sacris habes Israëlitas apud Ægyptios, Babylonios, Tyrios & alios vicinos idololatriam aliasque pessimas artes doctos. Diu Græci Romanique sancte frugaliterque vivere, postea paulatim mores defluxere, paupertasque probro haberi cepit, luxuriæque peregrinæ inuictum malum ad effoeminandos animos ab exercitu Asiatico in urbem primum inuictæ, mores infecit: sicut aurum Persicum fugato Mardonio Atheniensium animos labefactavit, & dira tabe infecit. Inde illecebræ libidinum, & rerum secundarum luxus in omnem licentiam grassati. Plura Alex. ab Alexandro, Plinium 33, 11. & 34, 7. licet consulas, & Livi. 39, 6. Val. Max. Sallustium in exordio belli Catilinarii. [Florum 3, 12, 7. g.] Herodot. 1, 155. narrat quomodo fortissima gens Lydorum, Persarum consuetudine [imo potius fraude & artibus] penitus fuerit effoeminata. Inde factum, ut multæ gentes, quæ cum exteris nationibus nihil habuere commercii mores incorruptos tuerentur. Documentum ex Cæsare accipe qui de bel. Gall. 2, 1. de Belgis hæc prodidit. *Horum omnium fortissimi sunt Belgæ, propterea quod à cultu atque humanitate Prouinciæ longissime absunt, minimeque ad eos mercatores saepe commeant, atque ea quæ ad effeminandos animos pertinent important.* Idem 2, 15. de Neruiis docet: *nullum aditum esse ad eos mercatoribus, nihil pari vini reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium inferri, quod his rebus relanguescere animos, eorumque remitti virtutem existimarent.* Ab iisdem fere virtutibus celebrat Vliptes Germanos 4, 2. Sinæ ad vsque nostra tempora exteros omnes à finibus suis excluderunt: vltimis hæc annis primum è nostra societate Patres, dein Lusitani in penetralia regni admissi, non ut corrumperentur, sed corrupti emendarentur, & fines aduersus Seythas seu Tartaros defenderent. Plura in hanc rem passim leges. hæc mihi sub calamum venire. Raderus. De Laconum *ἐπιλασίου* seu peregrinorum expulsionem notum. De impiis eiiciendis exempla dictaque similia suppeditant Ouid. Metamorph. 8, 97. Cassiod. Var. 5, 18. f. Cic. pro Deiot. cap. XII.

8, 3, 16. *DATAPHERNEM*) Sic etiam appellatur supra 7, 5, 21. & Arrian. 3, 6, 10. At hoc loco quidam MS. *Phrataphernem* legit: quod incertum me fecit, an non supra quoque 8, 1, 8. pari commisso expulsus *Dataphernes* cesserit *Phratapherni*. Tamen cum diligentius rem inspicerem, diuersos fuisse reperi. hunc de quo hic agitur, Spitamenis indiuiduum socium, qui cum eo Bellum tradidit: illum autem Chorasmiorem principem, quem Arrian. 4, 3, 3. *Pharmanem* vocat, *Φαραμανην*: quod nomen proxime accedit ad *Pharafmanem*, ex Tacito notum. At *Chorasmius* superiori Curtii loco recte nos in textum admisisse ex citato Arriani capite liquet: itemque ex Orofio 3, 18.

8, 3, 17. *ARSANI DRANGARVM*) De homine hoc singulariter monendum, tum de populo. *Arsanes* iste siue *Arsanes*, non est cuius supra 3, 4, 3. mentio. nam ille in prælio ad Issum cecidit. Quam rem frustra occiuit mendum in Arriano 2, 2, 37. vbi *Ἀρσάνης* legitur pro *Ἀρσάνης*, quod cuiuslibet, qui eum locum cum eiusdem auctoris 1, 5, 18. contulerit, clarebit. Puto autem hic intelligi Artabazi filium *Arsanem*, de quo Arrian. 3, 5, 6. Certe Artabazo *Bactrianorum* regionem reliquosque vicinas *Satrapatus Alexander* commiserat: Arrian. 4, 3, 4. in iis ergo & Drangæ fuisse, quos capularis ille senex interim filio commiserit, dum aliter ea de re conficiueret Alexander. Nam de *Caria*, quam hic præferunt editiones, aliena res est: multas ob rationes, ex quibus, quod certum est nulli barbaro illas prouincias Græciæ proximas unquam ab Alexandro commissas fuisse: deinde in finibus Indiæ agentem quis putet sollicitum fuisse de Carum Satrapia? cum præsertim tam longe abiturus dudum, ut verifi-

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 4. num. 1. 2. 4. 5. 14. 15. 17.

verisimile est, isti rei prospexisset: haberetque ibi ex primariis amicis, quibus ista & aliquanto maiora permitteret. Nec sane alia hic provincia nominatur tam longe à locis, ubi Alexander agebat, dislita, sed Hyrcania Mardi &c. Cares igitur istos omnibus fere libris volentibus, indicantibusque non obscure quid vellent dicere, expuli. Varias Lectiones vide. Est & aliud quantius pretii argumentum, quod eam Satrapiam Stasanori ait creditam. At Drangarum hunc fuisse prætorem vel ex Iustino 13, 4, 27. pater: si ei iungas nostrum infra 10, 10, 4. vt eo loco explanatius ostendemus, immo ex Arriano 4, 3, 18. liquido: *Stasanorem in Drangas præsidem mittit.*

8, 4, 1. *GABATA*) *Cabazam* reperit Sabellic. nostra excerpta fere *Cabaza*: Ald. *babas*. quod proxime accedit ad *Gabas* Arriani 4, 3, 15. quas superiori capite pro *Dabis* repositum ibat Vir Doctus, me quidem non adsentiente. Nec magis probo quod alii hanc *Cabazam* habent pro *Nautiacis* Arriani & Diodori.

8, 4, 2. *PROXIMVS EI*) Elegantissima & plane oratoria hæc tempestatis est descriptio, vt lector ipse inter media tonitrua, fulgura, grandinem & fulmina versari videatur. Quod si voles aliorum scriptorum industriam cum Curtio componere, habes Virgilium *Æn.* 1, 96. Ovidium *Metamorph.* 11, 480. & *Trist.* 1, 2. ex nouis Malabertium, ex historicis Maffei in *Indicis*, *Oforium* 1 2. p. 60. Et composuit poëtas inter se Iulius Scaliger in hypercriticis: & si memini noster Melchior de la Cerda in suis oratoriis exercitationibus. Caussin ex *Liuiio*, *Dione*, *D. Chrystomo*, *Maffeo*, cuius vnus verba adducit, cæteros nominat tantum. sed hæc descriptiones pleraque pertinent ad mare. Lucretius proprie de terrestri tempestate & fulminibus eleganter disputat 6, 95. *Raderus*.

NON SINE MINIS) Probat hanc Modii lectionem *Acidalius*: & nostris etiam lectionum excerptis iuuatur. Quamquam alii omissa voce *minis*, addant aliam *damno*, quam perperam alii iunxerunt alteri. quidam tamen repetita *vocula sine* non male fecerunt: *non sine minis crescentis mali, sine damno præteritis*. quod tamen vereor vt sit ex libris.

8, 4, 4. *CONSIDERE*) Aio & præsto legendum *consistere*. [pro *considerere*] sic 7, 5, 6. *Pigebas & consistere, & progredi*. *Acidalius*. Olim sic emendauimus momentibus etiam illis 4, 15, 6. *non consistere territi, nec progredi debiles poterant.*

8, 4, 5. *QUAM VITAB.*) *Acidalius qua vitab.* Vulgatam antehabeo.

8, 4, 14. *MEMORIÆ PRODITVM*) Nihil horum vel *Arrianus*, vel *Plutarchus* prodidit. *Diodorus* in 17. libri *Indice*; indicat rem verbo, quam haud dubie suo loco explicauit, sed locus ille vetustate abolutus nobis lacunam duntaxat exhibet. *Raderus*. Idem in nostris terris accidisse *Constantiæ* anno 1420. atque se vidisse scribit *Poggins* lib. 1. de *Miser. human. hominem temperie frigoris mortuum equo insidentem in publicum hospitium delatum conspeximus, ita stantem vt riuus videretur. Obliguerant membra singula, adeo vt corpus equo in hospitium deueheretur.* Idem nuper accidit *Francfurti*. Immane gelu describit *Hist. Misc.* 22, 34. In *Moschouia*, *Tartaria* &c. nihil id noui. De *Armenia* frigidibus *Tacit.* 13, 35.

8, 4, 15. *GREGARIVS MILES*) Hoc egregium *Alexandri factum* inter *Clementia* exempla refert *Valerius Max.* 5, 1, 11. ext. & *Frontinus* 4, 6, 3. *Loccenius*. Haud omnino dissimile est illud *Cæsaris* apud *Sueton.* 72, 1. qui *C. Oppio comitanti se per syluestre iter, correptoque subita valetudine, & diuersoriotulo quod vnium erat, cesserit: ac ipse humi ac sub diuo cubuerit.* Nec dissimilia de *Tiberio* suo prædicat *Velleius* 2, 114.

8, 4, 17. *IN SELLA REGIS*) Vide *Brissonium* de regno *Perfarum* lib. 1. pag. 20. de *Romanis Imp.* *Spartianus* in *Seuero* cap. 1. *Sedit & in sella impera-*

H h

pera-

peratoria comere à ministro posita, ignarus quod non liceret. Et Marcellinus Chronico ad ann. Chr. 462. Iacobus natione Achaicus religioni Paganus, medicinae artis peritia, tam ingenio, quam literatura claruit. Hic ob moriendum Leonem Aug. febre defaigatum, sacrum Palatii cubiculum intravit, statimque regia in sella iuxta torum imperialem posita, sine ulla Augusti nutu consedit &c.

8, 4, 20. SACAS) Cur hic vastatas ait ab Alexandro Sacarum terras, cum supra 7, 9, 19. se ipsi per legatos dediderint, misso ad ipsos Excipino? Defecisse illos cum Sogdianis non dubito. Raderus. In hac expeditione urbem quoque iis in locis condidisse consentaneum est. de quibus Ildorus in Σπερδοῦς Parthicus: Inde Sacarum, & prope Alexandria urbs, & prope Alexandropolis urbs. Salmasium illum in So. lin. pag. 794. consule.

8, 4, 21. COHORTANVS) Ego iam diu tecum disputo, & Homeri verbis: - - ἔφ' ἔβρα περὶ γυναικῶ (Studiose in pectore verso) quid ita Roxanem Cohortani Satrapæ filiam Q. Curtius faciat, quam alii consensu Oxatris vel Oxyartidis. Verba eius sunt hæc: Inde pervenit in regionem cui Cohortanus Satrapa &c. Vides ex contextu & serie, palam appellari Roxanem. Atqui Arrianus cautus & veri diligens historicus ita scribit 4, 3, 28. Erat Oxyartidis filia virgo iam viro matuta, Roxane dicta. Atque adeo Alexander apud Curtium 10, 3, 11. Oxatris Persæ filiam mecum in matrimonio iunxi. Iterumque Curtius indicat 9, 8, 10. Oxatres prætor Bactrianorum non absolutus modo, sed etiam iure amoris, amplioris imperij donatus est finibus. Vbi Curtius sane quam eleganter ius amoris dicit, quia non ex merito promotus, sed ab hoc in filiam affectu. Quid igitur? illum pro Cohortano substituiimus? [vt Aldus fecit] temerarium sit & falsum. Nam quæ hic narrantur non congruunt Oxyarti, qui iam diu in fide regis. Pato hiatum aliquem & defectum esse, & post illa de Cohortano, narrationem fuisse de Oxatris comitate & conuiuio, cuius causa siue occasio deest. Ponamus igitur ἑλπίδι; notam inter hæc verba: tradit* barbara opulentia. Nam vt aliter nunc suppetias feram, non est copia. Rubenius Elector. 1, 29. Mihi Cohortanus ille natus videtur ex aliorum Chorieni. Ceterum Roxanem Oxyartidis filiam iterum appellat Arrianus 7, 1, 18. Strabo lib. 11. in Bactriana inquit, sumptuose admodum hospitio exceptum Alexandrum, cum Roxane Oxyartidis filia nuptias peregisse. Diodorus 18, 3. vocat Oxyarten Bactrianorum regem, cuius natam Roxanem duxerat Alexander. Strabo lib. 11. Petra 3: finitima in Bactriana, in qua Oxyartes filiam habuit Roxanem. Arriani priorem locum referi & Suidas in Ἀλιεῦδος. Eamque sententiam sequi videtur Plut. do. fort. Alex. 1, 17. quem qui erroris arguit, errat; fuit enim Roxane secundum nonnullos auctores, ipsumque Curtium mox num. 26. inter captivas; nam saltasse & cecidisse in conuiuio, ne Curtius quidem tacuit.

8, 4, 24. OCVLOS CONVERTIT IN SE) Verus est versus Terent. Eunuchus 2, 3. facies pulchra

- - - ubi ubi est, alii celari non potest. Raderus.

Heliodorus lib. 2. siue cap. 6. Pulchritudo neque subterram occultata latuerit. Sed de convertis oculis, Aristænetus Epist. 2, 2. simul vidi, simul me forma sauciavit tua, nam ex quo vidi, vertere oculos alio non fuit. & 2, 21. Tu solum visa cunctorum oculos rapis, ἀπὸ τῆς ἑστέρας τῆς ἑστέρας. Heliodorus 1, 1. Oculos vero ipsius dolor deprimebat, vultus autem virginis ad sese traherat. Idem lib. 2. siue cap. 6. Vbi cumque apparuerit, seu in delubris, seu curibus, seu in foro, tanquam recens facta statua (ἀγχινοῦν ἀγαλμα) potius primigenium statua exemplar verterem, h. e. præcipuum illud, summaque cura à magno artifice elaboratum, ad quod exemplum alia deinceps perficiuntur, Das Original) Dei cuiusquam, omnium mentes ac vires in se vertit. Et lib. 4. à pr. cum comparuisset, continuo ro-

1412.

tem theatrum ad sese conuertit. Pertinet huc Dioxiippi Olympionicæ historia Diog. Laërtio in Diog. cap. 79. Plutarcho de curiosit. cap. 18. & Æliano 12, 58. narrata: qui ioco Diogenis perstrictus est, cum subito pulchritudine victus indefinenter fixos in mulierem oculos, reuorto ad afficiendam eam collo haberet. Pertinet & Alexandri dictum apud Plutarch. in vita cap. 36. *ὡς εἶπεν ἄρχιδόξος ἐμπερίως αἰ νεοτῆδες. Quam magni oculorum dolores sunt Persides!*

8, 4, 25. *PRÆTER ROXANEM*) An hæc inducenda? Sane Darii vxorem omnes ætatis suæ feminas supergressam, alii prædicant. Arrianus quidem 4, 3, 28. ei Roxanen haud dubie postponit. Ipse tamen Curtius supra 3, 12, 22. *quam nulla ætatis suæ pulchritudine corporis viciet.* quod quidem adhuc comparationem æqualis formæ patitur: & hunc Curtii locum defendit.

SUPERBIAM VICTORIBVS) Si scilicet connubiis & consanguinitate mixti, quos antea pro victis spreuissent, inciperent amare vt affines & necessarios. Quod quidem ad stabilendum regnum pertinere, vere dixit: testaturque Plutarchus cap. 87. magnopere eo facto deuinxisse sibi barbarorum animos. In re impari dictum Megadori apud Plaut. Aulularia 3, 5.

Nam meo quidem animo, si idem faciant ceteri,

Opulentiorei pauperiorum filias

Vt indoluitas ducant vxores domum.

Et multo fiat ciuitas concordior;

Et inuidia nos minore rianur, quam vnumur.

8, 4, 26. *NE INFERRI*) Male sollicitatus ab Acidalio locus, paulo melius defenditur. Ille voluerat: *ne in se fore nefas arbitrarentur: & tamen matrimonij iure velle iungi.* haud simplici peccato. Melius enim vtique; *ne inferri,* dum tamen ad Roxanem non trahas, quasi ei illatum fuisset nefas, si ea concubina vsus fuisset Alexander. nam certe ne id quidem parum sibi honorificum duxissent eius propinqui. Sed ad ipsum & Macedonas respicit: ne arbitrentur in mores & iura ipsorum inferri nefas, eosque contaminari, si captiuam duceret; cum idem & Achilles fecisset. In reliquis autem vulgata lectio *ita matr. iure velle iungi,* bene propugnatur. *ita enim est,* eodem modo. Nam & Achilles Briseide captiua non pro concubina & pellice abusus est, sed quemadmodum illi Patroclus deductor promiserat, in legitimam vxorem duxerat: quod ex Homero & epitome rerum Troicarum obseruat Raderus.

8, 4, 27. *PATRIO MORE PANEM*) Cælius Lect. Ant. 28, 15. *ita ve vxoria gentium ritus varios adnotat.* Plures Alex. diæ. genial. 2, 5. Similem fere morem apud suos obseruari scribit Aurelianus ad Tacit. 11, 272. *sub velo stantibus duobus coniugatis panem & vinum à sacerdote benedictum edendum & bibendum dari.* Alium Dalecampius ad Plinium 18, 3. *Festo & Boëtio matrimonia contrahantur farreo libo adhibito, Plinio prælato.* Itaque farreum hic libum plures eiusmodi exponunt. Seruatur mos ille præferendi libum ante procedentes sponsas etiamnum apud rusticos Lugdunenses. Alium Stuckius Tigurinus Coniuual. Antiquit. 1, 30. cuius verba: *Panis, postquam sponsus atque sponsa cum suo comitatu è templo post nuptiarum consecrationem ad sponsi ædes peruenierunt, ex aulibus affertur in frustra dissectus, ex quo sponsus primo frustum accipit, ac degustat, deinde illum sponsæ porrigit, quæ & ipsa postquam similiter partem accepit, & degustauit, reliquum panem post tergum reuolit, qui à pueris ac reliquis nuptialis pompæ spectatoribus certatim arripitur.* Quo loco & alia subiicit de pane, amicitia atque benevolentia signo. Quam quidem interpretationem Curtianæ, quanquam haud ineptæ, tamen anteposuerim. Nullus enim dubito significare voluisse veteres rerum communionem, quæ deberet inter coniuges obseruari, mutuamque fidem; vt monerentur

lib. 8. c. 4. n. 28. 29. 30. & c. 5. n. 1. 2. 3. 4. **Comment. in Curtium.**

communicanda sibi, partiendaque inuicem omnia commoda, etiam ad usque bucellam panis. Inde quoque Solonis legem explicem, qua sanxerat ut sponsa cum sponso conclusa, malum cydonium cum eo comederet. Plutarch. Solone c. 32. Romulus quoque in communiione panis & aqua matrimonij factus inisse tradiur: quod fide Alexandri Neapol. refero. Sane Confarreationis nomen eo videatur pertinere. De qua volente DEO exactius ad Tacit. 4, 16, 2. Eandem causam habuisse reor Galatarum morem, quibus solenne erat, ut ex vno poculo sponfus sponsaque biberent: notissimo circa eam rem Synorigis exitio. de quo & Plutarch. in Amatorio cap. 43. Perficum autem coniugij faciendi ritum attigit Arrianus 7, 1, 22. Francicum exponit Lindenbrog. ad Tit. XLVI. L. Salicæ.

8, 4, 28. **OPES**) Addubito, an non conuenientius? *spes.*

8, 4, 29. **HOC MODO**) Nuptias Alexandri cum Roxane, depictas ab Aëtiono, haud minus venusto penicillo delineauit Lucianus in Herodoto.

8, 4, 30. **VVLTV ASSENTIEB.**) Sic apud Tacit. 4, 12, 1. *Senatus populusque habitum ac voces dolentum imitatione magis quam iubens induebat.* Multa huc pertinentia Gruterus discursu 28. in Tacitum: quibus probat, maxime laudari, qui minime merentur. Quod autem dicit vultum maxime seruire, testem habet Ciceronem epist. fam. 1, 9. *Frontis atque vultu simulatio facillime sustinetur.* Vnde Iuuenalis Satyra 2, 8.

Frontis nulla fides

8, 5, 1. **OBSIDES SIMVL**) Callidissimum consilium quo & postea vsus Hannibal apud Liuium 21, 21, 10. in Hispania, conquisitoribus in ciuitates missis, quatuor millia conscripta delecta iuuentutis, presidium eisdem & obsides, duci Carthaginem iuber. Sic enim interpretatur illi Polybius 3, 33. *ὁ ἀνεγέτας ἔπετασ ἡγεὶς Βονδρείου ἡνέκα τῆς πόλεως.* De Cæsare, Scutha, Philippo I. Francia rege, Heraclio, Carolo Magno &c. vide Fortinorum ad ista Taciti 3, 43, 2. occupauerat nobilissimam Galliarum subolem, liberatis studiis ibi operatam, ut eo pignore parues propinquosque eorum adiungeret.

8, 5, 2. **CRATERISM**) Idem tradit Arrianus 4, 4, 10. Craterium aduersus Catanem & Austanem, qui soli ex Paratacenis defecerant, verti debuit: qui soli ex defectoribus in Paratacene (nam & *μαχητικὸν νόον* scribend. *προμηθεῖα*.) supererant. Ceteri enim qui simul defecerant, iam erant domiti, ut ex antecedentibus apud Arrianum constat.

BVBACENE) Hanc regionem nemo præter Curtium laudat. Raderus. Cogitandum annon dicere voluerit *Paratacene*? Si Arrianum introspicias, videbitur.

8, 5, 3. **IN BELLVM INDICVM**) Quod iam dudum agitabat animo. supra 8, 2, 27. Et apud Arrian. 4, 3, 4. respondet Pharamani, ducem se comitemque Ponticæ expeditionis fore pollicito; *sibi res Indicas in animo esse.*

8, 5, 4. **CLYPEI**) Vett. libri *Pereti* vel *perii*: an fuit, *perii militare*? ut ipsi homines auro & ebore fulgere dicerentur, non tantum clypei illorum nam & alibi quam in clypeis tantum, sic ornatos fuisse consentaneum est. Sic de exercitu Perfico supra 3, 10, 9. *fulget auro purpuraque.*

ARGENTEAS LAMINAS) Hæc verba non aduertit Raderus, cum Iustinum 12, 7, 6. erroris arcessit, quod Argyraspidas demum fecerit Alexander, cum in Indiam moueret, quid enim aliud hic expressissimis verbis Curtius? Ergo hic potius arguendus erat, quod sibi ipsi contraria scriberet, Argyraspidum supra 4, 13, 27. in prælio Arbelitico facta mentione: deceptus, ut conijcere licet, à Diodoro 17, 57. nam Arrianus 3, 2, 24. *ὄπισθεν τῶν ἀσπίδων, σκισσῶν ἀγέρων*, scissuram agmen; non ut Diod. *ἀργυροσπίδων* appellat. Possset tamen dici Diodorum id haussisse ex antiquo scriptore, temporibus

bus illis coæuo, qui quum istud prælium describeret aliquanto post quam acciderat nomen illi agmini indiderit, quod tunc habebat, utpote notissimum, non illud quod pugnae tempore habuisset, iam desuetum & obliuioni traditum. Eiusmodi *πολλήων* exempla multa passim obseruantur, vt in Virgilio apud Macrobiū.

CXX, MILLIA) Intellige cum triginta millibus istis, quorum à præcipitis huius mentio, aliisque barbaris, impedimentorum potius loco, quam militum habitis à Liuiō 9, 19, 5. Nam si robur exercitus computes, verum reperies quod quidam in Panegyrico Constantino dicto adfirmat, nunquam vltra 40000. militum millia duxisse, cui & dicto loco Liuius, & Iustinus 11, 6, 2. adfentiuntur. vbi Bongarsii notam vide.

8, 5, 5. *MATRYM*) Quod multos in exercitu haberet Persas, qui ex auita consuetudine adorare eum incipientes, facilius permoturi essent Macedonas, vt exemplum sequerentur, quos alias ad id persuaderi nullo, vel paucis præcuntibus, arduum videbatur. Post hanc vocem Acidalius inserit *rauis*, exigente sensu: putem tamen potius absorptam fuisse à consimili sono superiori linea: *omnibus preparatis, rauius quod olim &c.*

ETIAM CREDI) Cum tamen ipse non crederet, nec expresse auderet iubere, vt crederetur, vide infra 8, 8, 15. & Gruteri discurs. in Tacit. 29, 3. *Quis enim imponat mihi (aut cuius) necessitatem vel credendi quod nolim, vel quod velim non credendi.* In quibus putari possit cogitasse Tertullianum qui hoc appellat *interdicere opinionem diuinitatis, vt non liceat mihi colere quem velim, sed cogar colere, quem nolim.*

8, 5, 6. *MORE PERSARVM*) De quo exacte Brissonius post prælii primi de regno Persarum. Et post eum Cordoua Didascalix cap. 3. Arniseus de Republ. 2, 3, 4, 18. & de iure maiest. 6, 19. Quibus adde Philonem de legat. ad Caium: *Quidam barbaricum adorationis morem in Italiam intulerunt: nauian Romanorum libertatem corrumpentes.* Dionem lib. 60. de Claudio: *edixit ne quis eum adoraret, ne quis ipsi sacrificaret.*

MACEDONAS) Hactenus enim ciuilius erga hos se gesserat vt supra ad 6, 6, 6. notatum est. quo alludit Lucianus in voto Samippi, omnino ad exemplum huius regis expresse: *Barbari me adorent: ego iuxta Græcorum legem imperabo, vel potius, traiecta vocula: τῶν Ἑλλήνων κατὰ νόμον ἀρχέω. Græcis secundum leges imperabo.* Hoc est secundum fas Græcorum, quibus indignissimum semper visum quemquam adorare, quam in rem multa, nec ignota exempla festinans prætereo. Id ergo iam à Macedonibus etiam audebat postulare, rem grauissimam etiam si non victores cum eo gentium, sed ab hostibus victi fuissent. Sic enim illa Liuii 9, 18, 3. capio: *desideratus humi iacemium adulationes, etiam victis Macedonibus graues, nedum victoribus.*

ADVLATIO) Extant multa passim optima dicta in pessimos adultores, quæ tu apud eos leges, qui communes locos in polyantheas coniecere. plurima quoque Stobæus 1, 42. ad quæ non pauca Optopæus. Raderus. Adde Reusner. in symbol. Anastasii Dicori. in primis nobilissimum Plutarchi opus de discrim. adul. & amici. Alexander igitur etiam *mellito* hoc *laqueo* (sic enim apud Laërtium appellat Diogenes) captus fuit: nec est quod inde se extricasse putemus, cum aut Dinocratis commentum de monte Atho in eius effigiem transfigurando, respueret; aut librum Aristobuli, in quo singulare eius cum Poro certamen, supra veri fidem tradiderat, in Hydaspem proijceret: vt narrat Lucian. de conscrib. histor. tanquam in sensus adulationi. Non enim irascebatur assentationi, sed quod nullo artificio mendacium tegens, risum potius atque contemptum sibi apud homines, quam admirationem excitatura videretur. Nam in aliis sane euenit ei quod eiusmodi hominibus solet, vt nimirum *illos in præceptis agat*

extincta libertas, & fides in obsequium servile submissa &c. Seneca de Benef. 6. 30. In tantum ut quos Dionysocolacae nominare solebant, Alexandrocolacae (Alexandri assentatores) nunciari palam pateretur. Chares apud Athenæum 12. 9. Quamquam enim in iis hominibus aliud paulo significaret id vocabulum; ipso tamen nominis sono gaudius videbatur. Quapropter non minus vere quam diserte de eo Erasmus in lingua: Habebat Alexander magnus suos instigatores, qui iuvenem suapte sponte furentem magis incenderent ad bellum, pollicentes nescio quod totius orbis dominium, subinde veluti novas facies suggerentes, hac regio tibi superest armis subigenda &c. quo loco deinceps alia magis etiam huc pertinentia subjicit, & de adulatione doctissime disserit, quæ brevitatis causa hæc omittuntur. Nec minus præclara multa apud Athenæum libro sexto. Alexandrum hoc nomine carpit Agatharchides apud Photium: laudatione enim captus est; appellatusque Iupiter, non se subsannari, sed honorari existimabat. Expetitis iis quæ fieri requirerant, natura fuit oblitus.

PERPETUUM MALVM REGVM) Adsentior plane Bernartio his verbis adstruente lectionem Cod. Ms. apud Statium 11, 257.

Non desunt regni comites - - - hoc est, adulatores, qui perpetuo hærent regno, non regi, & fortunam potius magnatum, quam ipsos amant, ut innuit Germanicus apud Tacit. 3, 71, 6. Adde Arrianum in sequenti nota.

SÆPIVS ASSENTATIO) Verissima gnome, & in qua exprimentada certasse videantur auctores. Capitolin. in Gordianis cap. 25. Miser est imperator, apud quem vere reuicentur: Agatharchides apud Photium: Novus enim et nam grandior, multarumque rerum experientiam consecutus, per assentationem eos qui excellere dignitate, regnaque simul suadibus deleia Cassandri, Lysimachi, & Alexandri, tanta cum fuerint, Medorum, Syrorum, & Persarum: et neque generis semina reliquerint &c. Diphilus apud Athenæum 6, 16.

Nam assentator imperatores, dynastas, amicos,

Ac denique civitates evertit:

Sermone damnofo brevi tempore oblectans.

Arriani loca nescio an aduenterint alii, sic enim ille 2, 2, 2. qui ad voluptatem tantum loquuntur, maximo semper regibus, cum quibus versantur, damno futuri. Siue potius, qui iucunda tantum proferentes adoran, semperque aderent regibus, illorum damno. Respicit enim id quod modo notatum; hos esse indiuisos regni comites, & perpetuum regum malum. Idem 4, 2, 6. cuiusmodi homines regibus, regumque negotiis & perniciosis semper fuerint, & nunquam esse desinent, Et 7, 5, 20. eadem fere verba repetit, quæ lib. 2. posuerat. Marcellinum 27, 11. addam de Valente: spectator æquissimus rerum, antequam adulationum perniciosis illecebris captus rempub. funeribus perpetuo deflentis affligeret.

8, 5, 7. **HONESTARVM ARTIVM**) Philosophia, poetices, oratoricæ. Tales in Romana aula apud Tacit. 14, 16, 3. & Philonem de legatione ad Caium. Vide Plutarchum de discrimine adulatoris & amici, sapientissimo opere.

8, 5, 8. **AGIS QVIDAM**) Sic & apud Arrian. 4, 2, 15. scribitur, & in Plutarcho de discrim. adul. & amici cap. 34. vbi inligne eius specimen notatur. Nam cum Alexander cuiusdam sciræ magna daret dona, præ invidia ac dolore exclamavit; Proh rem absurdissimam! cumque iratus rex se ad eum conuertisset, & Quid ais? dixisset. Fateor, inquit, indignari me ac moleste ferre quod vos Ioue genitos omnes video hominibus adulationibus ac ridiculis vii. nam & Hercules Cercopibus quibusdam, & Bacchus Silenis sese oblectavit, & tales apud te in pretio esse manifestum est. Et ibid. cap. 51. nescio quos Agestias nominat; nam & ibi nostrum hunc alludere videtur: qui in nonnullis Curtii li-

bris

bris etiam *Hages* scribitur. Nisi forte propius accedat ad *Nicesia* nomen, nam & ille inter adulatores Alexandri fuit, Athenæus 6, 13.

POST CHOERILVM) De hoc inter scriptores historiæ de Alexandro dictum. Gyraldus de Poëtis Dial. 3. duos fuisse statuit hoc nomine poëtâs epicos, alium qui LXXV. Olympiade floruerit; & hunc qui cum Alexandro circa Olymp. CXIII. vixerit. Prioris etiam Suidas meminit, non sine eximiis laudibus. At hic de quo Curtius ab illo & Horatio pro omnium ineptissimo traducitur. Quod quidem contra Scalligeri sententiam (nam vnum tantum asserit fuisse Choerilum, sumimum poëtâ, Horatiusque iudicium maxime reprehendit, ad Eusebian. num. MDXXXIV.) contraque Mureti Var. Lect. 12, 14. & Cl. Vossii de Historic. Græcis 4, 7. euidentissime ostendit Magni illius Viri non tam librorum quam eruditionis heres D. Heinsius lib. 2. de Satyra Horatiana.

CLEO) Mirum dictum, quicquid à Cleone Siculo disputatum ait Curtius, hoc totum Anaxarcho Sophistæ Abderitano assignat Arrianus 4, 2, 14. Nec apud Plutarchum vlla Cleonis mentio, & multa Anaxarchi. Raderus.

ET CETERA) Eodem enim Plutarchi loco nominatur *Agnon*, *Bagoas*, & *Demetrius*. Item *Medius*, de quo infra ad 10, 4, 17. Apud Athenæum 6, 16. *Gorgisilus*, quo vocabulo librum inscripsit Clearchus Solensis. quod tamen non viri nomen videtur fuisse, sed patriæ. *Gorgisba* enim vrbs Troadis fuit, vt eo loco porro traditur. Apud eundem Athenæum 6, 13. *Dioxippus pugil*, cuius & in Curtio 9, 7, 16. est mentio. nec eximendus ex hoc albo Anaxarchus, de cuius adulatoria consolatione supra ad 8, 2, 12.

NATIONIS VITIO) Ergo Siculi adultores? non memini ab aliis scriptoribus hac laude insignitos. Quod semibarbare locuti sint scriptores testantur. Firmicus Astronomic. 1, 1. *acutus*; Cicero in Verrem lib. 1. *genus hominum acutum & suspiciosum* dicit: & de Orat. 2, 54. & in Verrem lib. 6. *Siculus facies*. *Siculi* vero apud paræmiographum de vaftris & improbis dicitur. De variarum porro gentium virtutibus & vitiis tractat Alexand. Neapol. 4, 13. Extat alius scriptor de moribus gentium improbus & impudens, cuius nomen prætereo, ne chartas meas inquinem, famosus enim potius libellus, quam verus liber. Raderus. Vide notam supra ad 4, 1, 30. & 5, 1, 37. cui iunge Tiraquellum in VII. leg. Connub. glossæ primæ parte VII. num. 61. & Bodinum de Republ. 5, 1. Ceterum Siculi multorum sententiâ pessimi mortalium sunt habiti. *Primum*, inquit Taisnierius in Chiromantia sua, est prouerbum, inter totius orbis homines, insulares esse pessimos: inter insulares, Siculos: inter Siculos, Catanæos: Catanæa in larga platea pessimos esse ciues: inter illius plateæ habitatores, esse pessimos eos, qui domum quandam, quæ pilei geris insignis, inhabitant. Facellus de reb. Sicul. 1, 1. 6. & 7. Omnes Insulari mali: pessimi autem Siculi. Sed animaduertendum est quod Firmicus 1, 4. scribit, postquam paulo supra de moribus gentium, ex vulgi sententiâ differuisset, ait: De moribus vero gentium supernacanea disputatio est. Nam & Asiaticos plurimos videmus, imo pene omnes, sobrietatis insignia præferentes: & Græcorum leuitas sæpe modesta grauitatis pondus accipit, & effrenata Scythiarum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur: & in senibus Galliarum populus sapientiæ temperamento prudenter conualescit: Asrorum quoque subdolas manus honestæ fidei ornamenta condecorant: & à pluribus Hispanis iactantiæ vitia deseruntur: & Syrorum auaritiâ mutauit repentina profusio: nec est inter illos acutus Siculos, stultos inuenire difficile: Ab Italis quoque frequenter dominationis imperia translata sunt.

CASTORVM) De Castore & Polluce scripsimus ad Martialis epigrammata, & habes longissime explicata ab Natali Comite lib. 8. toto cap. 8. apud Gyraldum syntagmate 5. de Castoribus seu Dioscuris, vt Græcis appellantur, Leda ex Ioue filis,

liis, Tyndaridis. Raderus. Adde Sueton. Cæs. cap. X. Hanc autem orationem Arrianus 4, 2, 18. adscribit Anaxarcho. Item 4, 2, 6. iam ante in conuiuio Cliti cæde insignito, idem fert iactatum à nonnullis. A talibus assentionum portentis infatuatus Caligula, primo amulabatur semideos quos vocant, Liberum, Herculem, Castores, Trophonium, Amphiarasem, Amphilochem, & similes, irridens eorum oracula orgiaque, ad suam collata potentiam. Philo de legat. ad Caium.

CESSVROS ESSE) Similis in Cæsarem adlatio Virgilio Georg. 1, 34.
tibi brachia contrahit ardens

Scorpius, & cæli iusta plus parte relinquit.

8, 5, 9. NOBILES) Haud dubie perit vox Persæ, vel barbari nobiles. id ostendit tam ipsa antithesis, non modo Macedones & Græci: quam num. 21. vbi dicitur de barbaris qui conuiuio intererant. Idem sentiebat Bongarsius.

8, 5, 10. THVRIS IMPENSA) Alios veteres honores hominibus, alios heroibus, alios diis adhibebant. De quibus Gyraldus syntagin. 17. huius loci memor, etiam ex Arriano ostendit. Raderus.

8, 5, 11. PERSAS) De quibus Brissonius post pr. lib. 1. exacte. *Quin in hanc usque diem Persarum rex pro deo colitur à suis appellaturque dominus, qui calum ac terram fulciat sustineatque, & aqua, qua ille pedes abluat, religiose, cum res sacra, ac salutare morborum omnium medicamentum, adseruatur.* Cluuius German. antiquæ 1, 25. Sed & Ethiopes reges ut deos colunt. Strabo lib. 17. Diodorus 3, 5. de Romanis Imp. notum. Quorum Augustus, princeps introducendi moris eius, accepisse honores eiusmodi, non quod probaret; sed quia id postularet amplitudo imperij, cui veneratio quadam parabatur his artibus, videtur Philoni de legat. ad Caium, quæ sententia eadem vi est, cum ea quæ mox sequitur. Egyptii reges suos mortuos in deos reposuerunt, solum Xerxem viuum adhuc deum appellarunt. Diodor. lib. 2. Quod idem Romanis visitatum fuisse, suis temporibus adnotat Tacitus extremo annali quintodecimo.

MAIESTATEM) Pulcherrima gnome: coque passim citata & illustrata politicis. Incidit in parem sensum Plinius 11, 17. vbi de apibus: *Non constat inter auctores, rex nullumne solus habeat aculeum, maiestate tantum armatus.* De maiestate pulchra Ouidius ab initio quinti Faكتورum:

Affidet inde Ioui; Iouis est fidissima custos:

Et prestat sine vi sceptrum tenenda Ioui. Item:

Ille datus fasces commendat, eburque curule,

Ille coronatis alta triumphat equis &c.

Vide Clapmar. arcan. 3, 12. Arnif. de Republ. 2, 2, 12, 122. Chokier. Thesaur. Polit. 2, 9. &c. & accuratum Lipsium Polit. 4, 9. Nec omitto ex Brissonio de regno Pers. lib. 1. pag. 81. adscribere, quod Imperatoris Iuliani, qui Eunuchos, Cocos, Tonfores, palatio exegit, factum à plerisque hoc nomine improbatum Socrates histor. Eccles. 3, 1. tradit, *ὅτι παρωμένη ἢ οὐ βασιλικὴ ἀνάγει τοὺς πολλοὺς ἐξγενομένης ἐπιπέπληκται, ἐνεργητικὴν ἐπιπέπληκται βασιλείαν.* id est, ut Cassiodor. histor. Tripart. 6, 1. vertit, *quod remoto fastu palatii, contemptibile videretur imperium.*

VICISSENT INVIDIAM) Vere enim vetus Panegyrista, alludens ad Sallust. Iug. 10, 2. *difficilimum est, invidiam virtute superare:* aut, ut Iustini. 1, 2, 5. loquitur, *amplitudine rerum.* nam ut ait Ouid. Amor. 1, 15, 39.

Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit.

Tunc suus ex merito quemque tuetur honos.

Nempe teste Horatio Carm. 3, 24, 31.

Virtutem incolunt omnes.

Subla-

Sublatam ex oculis querimus inuidi. Ergo apud posteros, cum obrectationis inuidia decessit, industria testimonium redditur, ut Iustin. sine præfationis ait. Soletque fieri, ut cuius, si inter eos, quos nunquam vidimus, floruisse, non solum libros, sed etiam imagines conquiveremus, eiusdem nunc honor presentis & gratia, quasi satietate languescat. ut Plinii verbis utar Epist. 1. 16. Nam in omni laudis genere, illustres atque admiranda actiones graues inuidias & acres calumnias conflare solent. Polyb. 1. 36. Verum qui virtutem sectamini, si tamen hac quoque mercede gaudere potestis, ne dubitate, quin, etiamsi nostra iudicia malignitas & inuidia tardauerit, verum de nobis dicturi sint posteri nostri. Auctor de causis corruptæ eloqui. 23. 6. & ut ait Tacitus 4. 35. 3. Posteritas suum cuique decus rependit. Sed desino congerere talia, quamquam belle medius fidius, & sapienter dicta.

8, 5, 13. *IN CALLISTHENEM*) Quare cum ex hac causa [grauitatis & promptæ libertatis] non posset, sub specie insidiarum interfectus est. Quod mali quoque præuidens præceptor eius Aristoteles, sapientia sua & fandi libertate ut parcius vteretur ad Regem vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem monuit. Diog. Laërtius in Aristotele. Valer. Max. 7. 2. 8. ext. Ammianus Marcell. 18. Loccenius. At Philostratus in Apollonio 7. 1. & 2. interfectum ait, quod uno eodemque die Macedones laudauit, & accusauit. Adde Plutarch. Alex. cap. 95. Vnde constat, eo quoque facta, nam & ibi libertatis incauta specimen dederat, incurrisse regis odium. Forte & illo, quod Athenæus 10. 9. ex pluribus scriptoribus memorat: Alexandro conuiuante, cum meri poculum, quod ad eum peruenerat, asselleret, rogante quodam cur non biberet? respondit: nolle se diem Alexandri poculum ebiberet, Asculapio indigere. Quod etiam Plutarchus de ira cohib. cap. 6. & Sympos. 1. 6. loco nunc mutilo retulit. De Callisthene videndus & Polybii locus, in Excerpt. Valef. pag. 54.

8, 5, 14. *SI REX INQVIT*) Coniunge cum Arriano 4. 2. 20. Ceterum hoc exordium per artem vsus est, ut ipsi etiam regi pudorem faceret eius rei cupiendæ: non quod ignoraret regis animum, quem homo non stupidus, aut ignarus aulæ, sed consilio & animi constantia liber, ex tot indiciis facillime deprehendere poterat.

8, 5, 15. *ET PRÆCOQUEM FRVCTVM*) Elegans similitudo & nobilis gnome: nam cito nata, cito percunt. sumpta est comparatio ab arboribus præcocibus, quales sunt amygdalus, nuciperficæ seu præcoces, de quibus Plinius 15. 14. & 16. 25. & singillatim de pomo nuciperfico, quia non aliud fugacius: Longissima namque decerpto vidui mora est, cogisque se venundari. Adi nostros commentarios ad Martialem 13. 46.

Vilia maternis fueramus præcognæ ramis,

Nunc in adoptiuis Persica cara sumus.

De amygdalo idem Plinius. Floret prima omnium amygdala mense Ianuario: Martio vero pomum maturat. Transferuntur hæc in ingenia præcocia, honores præproperos, & hoc genus alia. Alciatus emblem. 208.

Cur properans foliis præmiis amygdale flores?

Odi pupillos præcocis ingeny.

Quintilianus enim 13. 2. testatur, hoc præcox ingeniorum genus nunquam fere peruenire ad frugem. & Accius apud Gellium 13. 2. ait: In iuuenilibus ingenium iudem sibi placere, ut in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum maturare (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere. Adfert Claudius Minos ex Cælio Rhodigino exemplum de Hermogene Rhetore, quod in commentario eius ad Alciatum leges. Raderus.

8, 5, 18. *SCILICET EGO ET TV*) Οὐδ' εἰς τὸ αὐτὸ ἴσμεν ἄνθρωποι, ἵνα ἴδωμεν τὸν θεόν. Sap. XV. Sane ridiculum, deum aliquem declarari ab hominibus,

nibus, ut scilicet excellens potentia opus habeat tam imbecillo auxilio. Quod argumentum præclare vrgent omnes isti patres, qui contra factitios deos Christiani cultus veritatem propugnauerunt. Quin & ethnicorum multi satis intellexerunt, quid enim aliud Ælianus hist. var. 2, 19. Alexander Græcis scripsit, ut se deum facerent: satis equidem stultie. neque enim quæ natura ei largita non fuerat, hæc ab hominibus petendo lucrari faciebat. & ibidem Lacedæmonii: Quoniam Alexander deus esse vult, esto deus. Apud eundem 5, 12. Pop. Atheniensis Demadi irrogauit multam centum talentorum, quod Alexandrum mortalem & hominem ascripsisset Olympicis. Egregie Agefilaus, certe ille magnanimitatis præ Alexandro compos, in Plutarchi Lacon. apophth. cap. 9. qui Thasius eum, quod magna ab ipso se adeptos beneficia sentirent, templis diuinisque honoribus venerantibus, eaque de re legatos mittentibus: ut legi quos honores sibi decernerent, quesuit è legatis ac ciuitas ipsorum homines in deos posse conuerti? cum affirmarent, Agedum, inquit, vos ipsos primum deos facite: eo facto, credam vobis posse me quoque à vobis in deum mutari. Atque idem innuit Diogenes apud Laërtium: Atheniensibus Alexandrum Dionysium appellari decernentibus, me quoque inquit, Serapim facite. Postea hanc artem exercuerunt Vaticani Præsules.

FAC ALIQUEM REGEM) Age experire vires tuas, minus est regem creare & facere, quam deum. Si regem non potes, quando poteris deum? facilius est imperium dare, quam cælum, illud non potes, hoc quomodo poteris? Raderus. Optime. nam alii sine causa mutant fac aliquem deum, si regem potes facere. Illi Agefilai atque Diogenis (de quibus modo) mentem in consilio habebant, non Curtii.

8, 5, 19. **DISCERE**) Olim vidi excidisse aliquid, atque nuac etiam sentio scripsisse Curtium, à victis discere. Quod & Acidalium non fugisse postea vidi, qui supplet à Persis. Sicut & Bongarsius in suo eod. notarat. Seneca apud Augustin. de Ciu. DEI, 6, 11. Neque eo sceleratissimæ gentis consuetudo conualuit, ut per omnes iam terras recepta sit. Victi victoribus leges dederunt. De Iudæis loquitur, de quibus & Rutilius Itin. 1, 398. Victoresque suos natio victa premit. Ceterum ut talia à victis disci reuera absurdum fuerit; ita contra laudabile & vsu egregium in suam remp. transferre, quod vsquam egregium fuerit, ut loquitur Claudius Imp. apud Tacit. 15, 24, 2. Quam rem de ciuibus suis deprædicat apud Lucian. in lib. de Gymnasticis, Solon ad Anacharsidem: Persuassimum habe, Athenienses sibi nequaquam dedecori ducturos, ab homine peregrino ac barbaro ex perdiscere. Adde infra ad 8, 8, 13.

SI AB ILLIS) Victoris enim est dare leges, non accipere. Vide supra ad 4, 11, 21.

8, 5, 21. **POST AVLÆAM**) Supra ad 6, 11, 12. Hoc etiam ex more Persico, de quo Athenæus 4, 10. Hos quidem vox videt per obditum ianua velum, regem autem contueri illi non possunt. Id imitantur non in conuiuio, sed in consiliis Imperatores Turca. Lips. in Not. ad Polit. 3, 8. De aulais autem eiusmodi late Briffon. lib. 2. pag. 224. & Dempsterus in Paralip. ad Rosini antiquit. 5, 10.

BARBAROS TANTVM) Simile discrimen obseruauerat supra 6, 6, 6. vbi nos vide. quod absurdum fore dixerat apud Arrian. 4, 2, 25. Callisthenes: an tibi diuersi plane honores sint decernendi, Græcis quidem humanos honores Græcorum more tibi deferentibus: barbaris autem barbarice te colentibus? vbi dixit Græcorum more Ἐλευθέρως, intellexit idem, quod ἴσχυος legem Græcorum vocat Lucian. citatus ad 8, 5, 6. Aristoteles ei suaserat, ut Græcis principem, barbaris dominum præstaret, quod merito improbant Plutarch. de Fort. vel Virtut. Alex. 1, 8. & Strabo sub fin. lib. I.

8, 5, 22. **SUPER REGEM**) Reuoabo paucis in memoriam quæ ad illos Martialis Scæzontes edidi Epig. 6, 50.

Medio

Medio recumbit imus ille qui lecto.

In coenaculis Romanorum (imo & Græcorum) ut plurimum tres lecti erant, in quibus discumbebatur ad mensam, unde triclinia sunt appellata; nonnunquam duo tantum, ut apud Plautum 4, 4, 69. legas *biclinium* à duobus lectis. Porro singuli lecti capiebant binos, ternos, quaternos aut quinos etiam conuiuas, quanquam apud Romanos quini in vno lecto, raro aut nunquam accubuerint. Inter tres ergo lectos, medius lectus erat honoratissimus, & medius locus in medio lecto omnibus dignior. Tribus accumbentibus in vno lecto, summus dicebatur, qui ad caput lecti cubabat, imus, qui ad medii & dignissimi pedes. Quando duo tantum, summus dignissimus habebatur. Si quatuor, proximus à summo honoratissimus, imus vero, qui ad tertii pedes iacebat. Hæc ut ne ficta nobis putes, accurate tractant accuratissimus Lipsius lib. 3. antiq. lect. Ciaconius lib. de Triclinio. Stuckius l. 2. conuiual. c. 32. Intelligis ergo in lecto triclinari Alexandri medium accubuisse Alexandrum, qui locus erat honoratissimus; supra Alexandrum Polypercontem, ut Curtio placet, siue Leonnatum, ut Arriano 4, 2, 27. in imo, seu ad pedes Alexandri alium aliquem ex amicis quem ego Hephæstionem fuisse, ex Plutarcho Alex. c. 96. & Arriano discō, cum hoc enim inter epulas familiariter quasi seorsum est locus. Raderus. De Hephæstione magnopere dubito: nam ille certe haudquaquam infra Polypercontem aut Leonnatum accubisset. De discumbendi modo apud veteres, vide & Rosinum Antiquit. Rom. 5, 28.

8, 5, 24. *CASTIGATO DIU*) Ægre fero istud diu, & vix abstinco interpolare: *Polyp. quidem postea, castigato prius, ignouit.* Tamen diu multumque castigatum ceperis ex vulgato. Acidalius.

8, 6, 1. *IN CALLISTHE NEM*) Hinc orsi sunt nouum caput, quod quia receptum est, turbare non sustinui. Alias enim recte Raderus coniunxit hæc cum prioribus, ita distinguens: *Polyperconti quidem postea castigato diu, ignouit: in Callisthenem olim contumacia suspectum perniciosis ira fuit &c.* Estque par omnino membrorum constitutio, quam reperias in illis Taciti 3, 13, 5. *In Haterium statim inuolutus est; Scawrum, cui implacabilis irascebatur, silentio transmisit.* de Tiberio loquitur.

8, 6, 2. *MOS ERAT*) Institutus à Philippo, ut præter Arrian. 4, 2, 30. auctor est Ælian. hist. var. 14, 49. *Philippus, clarissimorum in Macedonia hominum liberis assumptis, sui curam ministeriumque ipsis imposuit: non per iniuriam aut contemptum, sed ut patientes eos laborum, & ad ea quæ fieri opus esset peragenda promptos atque paratos redderet.* At Valer. Max. 3, 3, 3. *Vetusto Macedoniae more regi Alexandro nobilissimi pueri præsto erant.* Quod verum puto: sic enim & noster infra 8, 8, 3. *more patrio & ab antiquissimis Macedoniae regum usurpato.* Sic & hodie pueri nobiles in comitatu & familia procerum, dum ex ephelis excedant, arctissimo famulatio distinentur, quod & Pollet. de foro Rom. 2, 7. notat: vnaque morem Romanum, adulescentulos post prætextam puerilem depositam, dandi in contubernium viris magnis & grauibus. Hæc ergo puerorum cohors delecta erat ex nobilissimis adulescentibus. Alii longe fuere epi-
goni, de quibus ad 10, 4, 8. infra: alii & *Βασιλειοι* apud Suidam: alii denique *Prinçipes iuuentutis* supra 6, 9, 21.

8, 6, 3. *EXCVBABANT*) Sic apud Sueton. Galba 10, 3. *delegit & equestris ordinis iuuenes, qui manente annulorum aurcorum usu, Euocati appellarentur, excubiisque circa cubiculum suum vice militem agerent.* At Gaudæ Masiniæ nepoti petenti custodia canissa sternam equitum Rom. negavit Metellus, quod contumeliosum in eos foret, si equites Romani, satellites Nymidæ traderentur. Sallust. Iug. 65, 2. vbi pro *in eos*, quod quidem tolerari potest, credo fuisse *in nos*; h. e. in pop. Romanum. Sic fere apud Tacit. 13, 41, 4. *nec id nobis virum erat, hoc est, Romanis.*

8, 6, 5. *SEDENTIBVS VESCI*) Rex accubabat, & cum rege maiores principes & amici; nobiles pueri principum filii sedebant: vt & ii qui feram extra retia nullam adhuc confecerant, vt supra ad 8, 1, 13. demonstratum est. Raderus. Olim autem sedebant in cenis heroes, non accumbebant: quos mos, vt inquit Duris, Alexandro etiam interdum seruabatur. It enim aliquando quadringentos duces in sellis aureis & argenteis veste purpurea stratis sedentes ac reclinatos conuiuio excepit. Athenæus 1, 14. quo loco & illud quod Raderus innuit, legitur. Quod autem de Heroibus dixit Duris, ex Homero est colligere, alibi, & Odyss. 9, 7.

Coniuuantes autem per domum audiunt cantorem
Sedentes ordine - - - - -

Ergo & in nuptiis Peleii Catullus 65, 303.

Qui postquam niteos flexerunt sedibus artus.

Illyriis eundem fuisse morem testatur Hermippus apud Athenæum 10, 12. & ipsi Alexandro Plutarchus de Fort. vel Virtut. Alex. 2, 14. Tiberio quoque Cæsari, sed militiæ. Sueton. Tib. 18, 4. & Vellei. 2, 114. Pompeio quoque apud Diodor. in Excerpt. Valef. pag. 409. Philo de Iosepho: Iussi deinde sedere iuxta ætatis ordinem, nondum enim discumbendi mos receptus erat &c. Vlpianus apud Athenæum pr. lib. 11. Apud Adrastum, o amici viri, optimates ac primarij homines sedentes cenant: Polyceides dum in via hostiam immolat, aduentantem Peseum deinet, & in gramen reclinato, fronde loco mense instrata, de iis qua mactata fuerant, apponit. Præterea, Autolyco ad opulentum Ithacæ populum cum peruenisset, nutrix, sedenti (piscos enim ita canasse liquet) idem officium præstitit. Pylissem, quod scribit poeta Odyss. 19, 400.

Puerum tenellum oblatum, filia suæ gnatum,
Enricleia genibus amicis imposuit,
Cenare cum desisset - - - - -

Ἰἶκται, inquit, id est, super genibus positis sedentis, non prope genua locant. Idem alibi: Cum igitur sibi persuaderent deos esse presentes, moderate & temperanter dies festos agitant antiqui. Itaque neque solebant accumbere, sed epulabantur sedentes. Sic apud Apollon. Argon. 2, 304.

Ἀυτὸς ἰπὸς μίτρα δόξατος ἰσὶ μίτρα ἔστρωτο Ἰσάτρο,
Δαίτυρ' ἰσῆμαρσι. Varro de vita Pop. Romani: Maiores nostri se-

dentis (male impressi, edentes) epulabantur: quem morem habuerunt à Laconibus & Cretenfibus. Idem autem quod in Macedonicis pueris Alexander, in suis nepotibus obseruauit Augustus: neque enim cenauit una, nisi vt in imo lecto assiderent. Sueton. 64, 6. Nam & apud Romanos mos habebatur, Principum liberos cum ceteris idem ætatis nobilibus sedentes vesi in aspectu propinquorum, propria & parciore mensa: Tacit. 13, 16, 1. vbi multa Lipsius, quæ non exscribo. Tantum moneo illud Plauti e loco citatum:

Haud postulo equidem meo in lecto accumbere,
Scis meo esse imi subscilly virum.

non exstare in Persa eiusdem, sed in Sticho 3, 2, 32. Notandum autem quod Valer. Max. 2, 1, 2. scribit: Femina cum viris cubantibus sedentes conisabant: quæ consuetudo ex hominum consuetudine ad diuina penetravit. nam Iouis epulo, ipse in lectulum; Iuno & Minerva in sellas ad cenam inuitantur. Quod genus seueritatis ætas nostra diligentius in Capitolio, quam in suis domibus seruat &c. Isidor. Etymolog. 20, 2. Apud veteres Rom. vsus non erat accumbendi, vnde & considerare dicebantur. Postea, vt Varro ait de vita Pop. Rom. viri discumbere ceperunt, mulieres sedere: quia turpis visus est in muliere accubitus. De Laconibus & Cretenfibus (quorum institutum maioribus suis hæsisse Varro supra citatus affirmat) vide Athen. 4, 6. &c. & in primis 4, 10. vbi Pyrgion lib. 3. Cretenfium instituta-

tum:

rum: In conuiuiis Creterfes, ait, hilariter sedentes epulantur. Adde Plutarch. de Fort. Alex. II, 1, 4. Sueton. Tiber. 18, 4.

VERBERIBVS) Sic apud Ælianum 14, 49. Philippus Aphthonem flagris cecidit. quod cum sciuisset, acie deserta, digressus ab itinere, ad publicum hospitium diuertisset. Nec Acidalium audio; qui volebat: Cast. verb. nulli ius, nisi potestas per ipsum erat. Quasi scilicet periculum esset, ne quis sic acciperet, ipsum regem admouere manus debuisset: & quasi non ipse videretur fecisse, quod ipsius iussu alius. Quomodo enim aliter Hermolaus mox num. 25. apud Callisthenem verberatum se à rego quereret? quem ex num. 7. constat tantum iussu ipsius verberatum.

8, 6, 6. REGES) Nam Cassander Antipatri haud dubie ex hac cohorte fuit.

*POST MULTAS ÆTATES) Constat ex regum singulorum, qui Alexandrum secuti sunt in Macedonia, ætatibus, siue annis quibus imperauerunt, non nisi sex & quinquaginta annos supra centum colligi. Scaliger in Thesaur. Euseb. Canon. Isag. lib. 3. pag. 335. ita vt si ætatem pro sæculo accipias, nec duabus quidem totis regnarint, nedum multis. Si ætatem triginta annos interpreteris, erunt quinque, nec ipse, vt vides, multæ. Si singulorum tempora quibus regno præfuerunt, respicias; erunt quindecim: atque ita multæ videri possunt: itaque accipiendam hic ætatem suadet res ipsa, & mos loquendi apud Græcos, vbi *γενεάς* habes apud Diodorum Siculum, id est ætates, vbi de successione Carani vsque ad Alexandrum agit, & *ἐκκαίδεκα γενεάς*, ætates seu generationes ponit. Raderus.*

ROMANI) Vide Florum 2, 12. & ibi citatos.

*8, 6, 7. HERMOLAVS) Confer Arrianum 4, 2, 31. Quod autem ob aprum occupatum sic indignatus est rex, affectum nosce qui inest venantibus, vt nempe ægre ferant, gloriam sibi venationis ab alio præripi. Vide Scalig. in poet. vbi collatione illustrat Homer. & Virg. de venatione apr. Nota in eam rem est Meleagri fabula. Sed & ex verioribus historiis constat apud Persas in venatione feram ferire non licuisse, priusquam telum misisset rex. Nam, si fides Plutarcho apophth. cap. 7. Artaxerxes Longimanus primus permisit, in venatione eum qui vellet ac posset, primum conijcere telum. Verum Xenophon *memor.* lib. 1. Cyaxarem edicentem facit, ne quis feriret prius, quam Cyrus feriendo satiatus esset: negatque Cyrum id permittere voluisse: quod si verum, iam ante Artaxerxem promiscue licuerit occupare feras. Eiusdem Xenoph. locum ex *memor.* lib. 4. huc pertinere arbitror, de Assyrio rege: *Venatus est cum eo, tamquam amico; quumque prodisset in conspectum vsa, & vterque hanc persequeretur: noster iste modo princeps emissis iaculo aberrat, quod vitinam ne vnquam accidisset: at meus ille filius, telo coniecto, quod minime factum oportuit, vsam seruit.* & quæ sequuntur. narrat enim ibi Gobryas filii sui cædem inde sequutam. Sic de eodem tam benigno Artaxerxe contrarium plane Plutarcho factum narrat Ctesias: *Egressus post hæc aliquando ad venationem rex, à leone inuaditur, quem in sublime sese attolentem, iaculo percussens Megabyzus interficit. Id factum grauius tulit Ariaxerxes, quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus conficisset, quare caput ei abscindi imperat.* Nisi dicamus ad reconciliationem horum auctorum intelligi posse, regem post hoc factum pœnitentia ductum, liberam postea percipiendi potestatem cuius venanti secum fecisse. Sed & alia Ctesiae auctori ne veteribus quidem valde probato, lis mouetur à Diodoro 15, 10. vbi scribit hunc regem sic à Teribazo seruatum summum homini honorem habuisse: tantum abest vt caput præcidi iusserit.*

8, 6, 8. AMORE EIVS ARDENS) Arrianus 4, 3, 35. vbi legitur non satis perspicue exponitur amicus. Ab eiusmodi hominibus multas conspirationes factas

factas notat Plutarchus in Amatorio cap. 24. Aristogeitonis exemplo, qui Pisistraditas nullam aliam ob causam aggressus sit, quam ob amasii iniuriam. Quam rem & Thucydides 6, 9. diligenter narrat. Similique ex causa Charitonis insidias in Phalaridem prolixè narrat Ælianus hist. var. 2, 4. Talis etiam occasio causam præbuit insidiarum, quibus Philippus occubuit. Diodorum 16, 94. vide. Sic & supra 6, 7. Dymnus conspirationem suam in regem tuto se detegere posse putat amasio suo. Magna enim necessitudo, & quasi legitima societas habebatur, ut etiam Plutarchum non puduerit scribere Erot. cap. XII. *ut infanem à nutrice, puerum à magistro, ephēbum à gymnasiarcha &c.* Sic amasium ab amatore regi. Confer Tiraquell. Tom. II. pag. 129. pr. 1. Zvving. theatr. pag. 3462. f.

8, 6, 9. *NEC PVERILI IMPETV*) Simile illud Flori 4, 12, 54. *nec temere siemptus, ut barbaris, impetus.*

ASCLEPIODORVMQVE) Aldus, *Asclepiodori filium, Arrianum ut puto, sequutus, quam Curtium.*

PER HOS) Nempe qui principes ab auctoribus coniurationis in societatem adlecti fuerant, aliis deinceps idem persuaserunt. Sic apud Tacitum 14, 40, 2. *Fabianus subdiat testamentum, ascia Picio Rufino, & Terentio Lentino equitibus Romanis. Illi Antonium Primum, & Asinium Marcellum sociauerant. Nihil ergo mutandum.*

8, 6, 10. *AB EXPERTIBVS CONSILII*) Quomodo apud Tacit. 14, 5, 3. ubi de insidiis in Agrippinam: *nec dissolutio nauigij sequebatur, turbatis omnibus, & quod plerique ignari etiam conscios impediabant &c.*

8, 6, 11. *ALIVS ALIA NOCTE*) Nouem omnino in coniurationis societatem coire, septima quaque nocte ad eos redibat officium excubandi: tres ergo & sexaginta erant excubitores. Raderus.

8, 6, 12. *FVERANT*) Pal. I. nihilo deterius, *fecerant.*

OMNIBVS) Non abs re hoc miratur: magis etiam merito Iustinus 10, 1, 6. de conspiratione quinquaginta filiorum in Artaxerxem: *Offensi prorsus genus, ubi (forte rectius, ut) in tanto populo non solum sociari, verum etiam fileri patrium potuit (an potuerit?) ut ex quinquaginta liberis nemo inuentus sit, quem aut paterna maiestas (de regno cape:) aut generatio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate reuocaret. Ergo & Tyrannicidæ Athenienses apud Thucyd. 6, 9, 26. cum paucis conspirauerunt, ut rex tutius gereretur: Vnde referente Tacito 15, 59, 3. Pisoni quidam inculcabant, frustra silentium & fidem in tot consociorum animis & corporibus sperari. Ipsique hi pueri Curtiani mox num. 15. sperare non poterant in illud tempus (septem dierum) omnibus duraturam fidem.*

8, 6, 16. *MVLIER ADTONITÆ SIM*) Syram fuisse prodit Arrianus 4, 2, 33. natione puto, non nomine. Feminas autem plerumque fata præcinnisse passim legitur. Tacit. 14, 32, 2. *femina in furore turbata adesse exitium canebant.* In sacris etiam reperiuntur vaticinatæ feminae, sed parcius. Vnde Clemens Stromat. lib. 1. satis amplo virorum vatum enarrato catalogo, sex tantum feminas subjicit: Saram, Rebecam, Mariam, Deborah, Oldam, & Annam. Nostri maiores huic sexui inesse sanctum aliquid & prouidum putabant ætate Taciti. ipsum vide Germ. 8, 3. Notandum quod Zonaras narrat tomo tertio: *Michaele Rangabe imperante, muliercula quadam ex gynæceo imperatorio ad lunares circuitus furore percita, ad eum clamitabat, Descende, alienis cedito. Id non semel, sed sapissime factum, turbauit imperatorem: itaque Theodoto, quo familiariter utebatur, mulierculæ vociferationes exponit. His & similibus exemplis moti arbitrantur Henricus de Hassia, & Picus Mirandula lib. 9. de prænotione, futura prænotescendi & reuelandi munus fæminis præ maribus datum esse, quod magis fatuus ille*
sexus

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 6. num. 17. 18. 19. 22. 23. 24.

sexus sit. Nam de omnibus eius farinae vatibus fere fertur, furore quodam percitos prædixisse futura. De ipso Fauno, unde fanatici appellati, Tertullian. ad Nationes 2, 9. *Faunus Pici filius in ius agitabatur mente illius, leg. furis agitabatur, & statim ei tribuit insaniam.* Inter omnia imperii Tacito oblata, fuit & quod *fanaticus quidam in templo Syluani censis membris exclamauit, Tacita purpura, Tacita purpura, idque septimo: vt refert Vopiscus in Floriano cap. 4.* De mulierum vaticiniis aliquammulta exempla refert Zvingerus theatri volum. 5. lib. 4. Sic & Sixti Pontificatum furiosi prænunciauerunt &c. Fulgosium vide 1, 3. De Pythia vulgo notum. Denique & Græci *μῆτις δὲ τῆς μανίας appellauerunt.* Seruius ad illud Virg. *Æn.* 3, 443:

Insanam ratem adspicis, quæ rupe sub ima

Fata canit - - - Adi Ciceronem de diuinat. 1, 31.

8, 6, 17. *HORAM DIEI*) Diem alii aliter obseruauerunt. Babylonii inter duos solis exortus: Athenienses inter duos occasus: Ægyptii & Romani, qui diem definiere ciuilem, à media nocte in mediam: vulgus omne à luce ad tenebras; quomodo & Curtius à prima luce horam primam numerando, in horam diei ferme secundam Alexandrum coniuuii tempus extraxisse narrat. Popma. Eam Raderus ait intelligi, quæ apud nos est ante meridiem octaua. Sed hæc ratio non constat, nisi sub æquinoctia: quantoque longius ab iis receditur, tanto maior eius deprehenditur inæqualitas. Verbi gratia: constituamus diem octodecim horarum, quarum prima incipiat cum nostra tertia, vltima desinat in nostram nonam vespertinam: iam singulæ horæ Romanæ continebunt sequehoram nostratem; atque ita prima Romana erit nostra tertia cum semisse quartæ: secunda, semissis alter quartæ nostræ, cum tota quinta, & sic deinceps.

8, 6, 18. *PERTINAX SPES*) Ego legebam: *Adco p. res (an spes) est, quam humane mentes ingenti concupiscentia deuorauerunt.* Cicer. in Epist. ad Attic. *Spe deuorare hereditatem.* Loccenius. Sed Acidalius: *quam humane mentes tam ingenti concup. deuorau.* ita tamen vt vnice probet illud Modianum: *Adco pertinax spes est, quam hum. mentes deuorauerunt.* habeatque pro glossemate verba ista, *quam ingentes concupiscentie.* Quod iudicium ab Radero, Constantiensis Cod. auctoritate plane comprobatur. Nec tamen credam lectionem eam mendo carere: certe spe aliquid deuorare non semel legi, at ipsam spem, neutiquam.

8, 6, 19. *QUINQUAGINTA SESTERTIA*) Efficiunt mille ducentos quinquaginta Philippæos, siue florenos mille sexcentos sexaginta sex. Vnum in neutro sestertium, continet mille sestertios: sestertius est dimidiatus victoriatus, siue duo cruciferi, qua de re tota copiosissime scripsi ad Martial. 2, 26.

Munna viginti sestertia forte rogabam. Raderus.

8, 6, 22. *ALTERIUS*) Epimenis, qui reus nesciebat quid rex de ipso esset decreturus. Raderus.

EXCITAVERVNT) Potius *excitauerant.* Si tamen ipsa vox sincera: quam etsi fero (acceptam non trito illo significato, sed quo inferius etiam est 8, 8, 9. *Nolo singulas vestrum excitare*) tamen eiusdem crebra repetitio suspicionem mouet. Etenim & vix præcessit, *Excitatisque custodiibus corporis:* & statim sequitur, *excitant regem.* Acidalius.

8, 6, 23. *PER SE*) Ipsum qui loquebatur: nam & hoc pertinebat ad exculpandam domum, vt scilicet alter fratrum poenitentiam ageret, alter non innoxius tantum, sed etiam indicii delator atque minister esset. Reliquum sensus distinctione iuuimus.

8, 6, 24. *AVRES PRÆBERE*) Quod æque periculosum. Mercurius.

rius apud Lucianum ad Martem de Ioue sinistre opinantem: *Tace, bona verba! Neque enim tutum est ista vel tibi dicere, vel mihi audire.* Seneca de tranquill. animi 12, 6. appellatur *teterrimum vitium, auscultatio, & publicorum secretorumque inquisitio, & multarum rerum scientia, quae nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur.*

8, 6, 25. *IAM VIROS ESSE*) Ambigua sane sententia si in malam partem & invidiam trahas, expones: Indignissimam rem videri, iam viros, adhuc puerorum more verberibus castigari: tantam ergo iniuriam & contumeliam à viris non modo non ferendam, sed omnibus modis vlciscendam. Et hoc est quod Curtius dixit, videri dictum hoc à Callisthene ad dolorem iuuenum incitandum. Mitior sensus alter est: Non tam ægre ferendam corporis castigationem, nec puerorum modo lamentandum; fortium esse virorum, fortia pati. Raderus. Auctor est Plutarchus cap. 97. eos consuluisse Callisthenem, qua ratione clarissimi possent euadere: Callisthenem, si clarissimum è medio tollerent, respondisse. Valerius Max. tamen 8, 14, 4. ext. hoc non dictum vel quaesitum vult de interimendo Alexandro, sed Philippo, nisi idem quoque de Alexandro repetitum, vel Valerius memoria lapsus fuerit. Ille sic: *Pausaniam Hermocratem percontatum esse, quomodo subito clarus posset euadere, atque is (cum) respondisset: si illustrem virum aliquem occidisset, continuo Philippum interfecisset.* Loccenius. Idem quod Valerius narrat etiam Diodorus, 16, 95. Puto apud Plutarchum *περὶ φιλίππου* à *μὲν γὰρ* esse.

8, 6, 26. *DONAT PROTINVS*) Sebisius malebat, donat: *procinusque fratrem &c. restituit.* Orolius autem 3, 18. erroris arcessitur à Viro Docto, quod Eurylochum occisum dicat ab Alexandro. Sed sciendum non de hoc puero sentire Orolium; sed de alio quodam, id ex Iustino 12, 6, 14. vnde Orolius sua desumpsit, clarum. Nam Iustinus istum Eurylochum occisum innuit dudum ante Clitum, cum nondum de puerorum coniuratione quidquam compertum foret.

8, 6, 28. *QUI SANGVINE CONTIGISSENT*) Vide supra ad 6, II, 20. Et Arniseum de iure maiestatis 6, 8.

8, 7, 1. *HERMOLAVS*) Similis libertatis exempla in damnatis morturisque concessit Gruterus ad Tacitum discurs. 30, 6.

8, 7, 2. *ETIAM PARENTIS*) Quia lege Maced. omnes propinqui rei occidebantur. Raderus.

8, 7, 5. *NE SIMPLICI MORTE*) Vt Philotas, antea in eculum impositus. Raderus. De simplici morte, Indicem consule.

8, 7, 7. *OBSTREPUNT*) Sic apud Tacitum 4, 42, 2. *Emilius è militaribus viris, dum studio probandi cuncta referi, & quamquam inter obstrepentes magna adfeneratione nititur, audisti Tiberius probra, quis per occultum lacerabatur.*

REM PVLCHERRIMAM) Sic ipse aestimabat, alii contra. Ita Romæ occisus dictator Caesar aliis pessimum aliis pulcherrimum facinus videbatur. Tacitus 1, 8, 7.

8, 7, II. *TRIG. MILLIA MVLORVM*) Quum hæc primum legerem, candide lector, ipse mecum rem quasi ridiculam admiratus, cogitare diligentius coepi, essetne verum quod homini mihi imperito earum rerum, etiam prope impossibile videretur. Quantam enim pecuniæ summam triginta millia mulorum ferre posse credamus? Hæc quum ita mecum tacitus reputassem, coepi anxius etiam atque etiam cogitare, quo pacto rationem inirem, ut id ita esse certo inuenire, atque ideo firmis argumentis approbare possem: ibi in mentem venit, si ad solam, quæ Persæ poli capta est, pecuniam requirebantur mulorum ac camelorum tria millia, ut Diodorus in sexto Alexandri anno supputat; certe etiam hic numerus, quantumuis magnus, aliquo modo ad veram rationem deduci posse, mihi videbatur. Sic enim omnes summas

STRIPPERAT. Berny. in Gya.
Gol. p. 225. l. Stripperat

mas Sufis, Ecbatanis, Pasargadis, Arbelis, Babylonia, & Persepoli inuentas computare volumus, tum cogitare non aurum solum, sed & argentum vectum, & preciosa alia, vt lapillos, gemmas ac margaritas: denique, exaggerationem factam ab hoste perituro Hermolao: non paruam adiuuentum habebimus ad hunc locum firmiter constabliendum. Sed primum Diodori locum in abacum reuocemus: ac eo discusso, lectori non omnino stupido, reliqua de aliis locis diiudicanda relinquemus. *Persepoli* (inquit Diodorus 17, 71.) *inuena sunt, auro ad argenti rationem deducto, centum ac viginti millia talentum*: qui numerus per sexcenta ductus, producit summam 72000000. coronatorum. [septuagies bis millena millia: non, vt solenni errore enunciat Explinator; septuagies bis millies centena millia.] Iam quod ad pondus attinet (portabant enim eam pecuniam mulorum ac camelorum tria millia, vt dictum est) in Romanæ libræ besse comprehenduntur septuaginta duo coronati: est autem bes libræ Romanæ dimidium libræ zyoftaticæ, quæ habet coron. 144. per quos si 72000000. diuidantur, erunt libræ zyoftaticæ 500000. Hæ libræ si per 3000. mulorum diuidantur, singulis, nullis euenient libræ 66. ac supersunt 2000. libræ: quas si addamus, incedent mulorum ac camelorum duo millia, centenis sexagenis septenis: alia millia, centenis sexagenis senis libris. Nostra quidem ætate equi velunt ducenas libras: sed fortassis non in tam longum iter. Sed & vasa ipsa non tam commode, quam pecunia duci potuere: nec omnia in auro erant fortassis, sed & in ebore, argento, aliisque rebus (vt diximus) preciosis: vt non omnino, si quis recte secum animo omnes vbique summas colligat ad eum quem in Persepoleos thesauro ostendimus modum, absolum sit veritati, 30000. mulorum aurum captum vehere Alexandro. Hæc præter consuetudinem nostram ideo scribuntur, vt iuuenibus ad sublimiora anhelantibus cogitandi daremus occasionem, ad ea quæ ante hanc ætatem nemo nouerat. Quotusquisque enim tum erat, imò quotusquisque hodie viuunt inter eximie etiam doctos, qui quum ad huiusmodi res ventum est, non continuo fateatur, vel ad se nihil attinere, vel rem frivolum esse, considerationeque indignam. At ego eius sum opinionis tantos auctores haud temere motos, nec talia scriptis prodituros fuisse, nisi ea & lectu multo dignissima, & cognitu utilissima iudicassent. Glareanus. Ad stipulatur Curtio Plutarchus de fortuna Alex. 2, 24. *aurum ab innumeris circumferendum camelis, $\mu\nu\epsilon\lambda\iota\varsigma$ dixit Plutarchus, quod illi innumeros reddiderunt, veriti fortasse, ne dictu nimium aut incredibile foret, decem millia camelorum auro onusta. Sed decem ea millia nondum accederent ad Curtii rationem, si vni camelo duorum mulorum onus deputes. Apud eundem in Alexandro cap. 68. Persepoli reperiuntur instrumentum regionis & opes decem millibus iugorum mulorum & quinque millibus camelorum egesta. Rationarium imperii Gallicani, siue Le secret des finances de France descouvert par Froumenteau, indubitatis argumentis colligit, ab anno 1550. ad 1581. in Gallia tantum auri exactum esse, quod circiter triginta millibus quingentis tribusque & octoginta milibus onerandis sufficeret: idque sic demonstrat; Anno 1529. Flauio brigam (ea hodie Fontarabia) redimendo Regi Francisco I. missos fuisse teste Bellayo, 1240000. aureos solares triginta duobus milibus pecuniam eam portantibus: exactos autem fuisse aureos solares 1583333333. hoc est millies quingentes octuagies ter millena millia, trecenta triginta tria millia aureorum, & insuper triginta super trecentos. Ad hanc rationem si examines Alexandri captiuum aurum reperias 1200010100. solares aureos: siue millies ducenties millena millia, & centum supra decem millia. Sane vt supra ad 6, 11, 6. notauimus Ecbatanis habebat centies octies millena millia Philippæorum: sed hæc vix sextadecima pars fuerit eius summæ. Aliunde quidem eum magnam pecuniæ vim habuisse dubitari non potest, cum Cyrus olim deuicta Asia, hoc est Lydorum atque fociorum diuisionibus, quæ minima portio*

Perfici deinceps imperii fuit, *argenti quingenta millia talentorum reportaueris*, teste Plinio 33, 3, 17. hoc est trecenties millena Philippæorum millia. Sed hæc quoque summa longe ab illa abest quam diximus. Certe oportet ingens auri pondus fuisse, quotot multi onerarentur, & vnde sedecim amplius Colossi aurei fieri potuissent, æquales aneo quem in Rhodo mundus stupuit. Nam illius materia noningentis camelis asportata est. Cameli vero onus est duplum ad onus muli. Est enim DCCC. pondus, vt notat Scaliger ad numerum Eusebian. MDCCXCIV. Non igitur abs re Lipsius in nota ad 3, 2. Admirandorum, peccatum in Curtii numeris putat: & omnino *tria millia* pro *triginta millia* scribendum. Cum etiam Demosthenes, de classibus, pro magno referat, quod regi Persarum mille *ducenti cameli* pecuniam vherent. Sed tamen contra hoc iudicium, Curtium haud leuiter tueri videntur allata Plutarchi loca. Et ne supra fidem videatur ea pecunie summa, certe ex tot antiquissima opulentia referis prouinciis, ex tot tantisque regnis, quidni intra septem aut octo annos tantundem congesserit Alexander, quantum intra triginta annos ex vna Gallia exactum fuisse constat? Præsertim cum etiam Dauid modicorum finium rex, si cum tanto imperio compares, ingentem pecunie modum habuerit, Paralipom. c. 22. *auro talenta centum millia, & argenti mille millia talentum*, quod efficiat 1200000000. Philippæorum, duodecies centies millena millia. Ideo Mriolo adeo Curtianus numerus non videtur sufficere, vt in super alia decem millia mulorum addat. Sic enim scribit in dieb. Canicular. vbi de metallis: *Erat Alexandro Magno tanta gazæ, vt vehi non posset à paucioribus quadraginta millibus mulorum, vt Curtio videtur, & ex illo etiam recolat Franciscus Picus libro 2. de frigidibus*. Sed enim plus satis erant triginta millia.

8, 7, 12. *PATRIOS MORES*) Firmari hinc possit felix coniectura: Boxhornii in Iustin. 12, 4, 1. *A Philippo illum patre tantum degenerauisse, vt etiam patriæ morem eiuraret*, qua etiam de causa hic ab Hermolao perbelle appellatur *transfuga*. Ad stipulatur & Valer. Max. 9, 5, 1. ext. *Fasidio Philippi Iouem Hannonem patrem sciuit: tedio morum & cultus Macedonici, vestem & insuetam Persica assumpsit: spreto mortali habitu, diuinum amulatus est, nec fuit ei pudori filium, ciuem, hominem dissimulare*.

BELLI IVRE) *Transfugas licet, vbicumque inuenti fuerint, quasi hostes interficere*. l. 3. in fine ad L. Corn. de Sic. vbi Gothofred. etiam torquerè: *nam pro hoste, non pro milite habentur*. l. 7. de re mil. Vide Fabri Semestria 1, 18. & Cuiac. obseru. 4, 5.

8, 7, 13. *PATREM AVERSARIS*) Valerium Max. modo citatum respice. *Ægila duarum urbium vnum nomen est, apud quas olim Ammoni & Alexandro ædes posite erant, quibus vsque ad Iustiniani imperium hostias mactabant indigenæ*. Procop. ferm. 6. de ædific. Iustiniani. Confer notas ad 4, 7, 25. & 8, 5, 18. vbi in affectatam hanc diuinitatem acute dictis adnumera illud Ephesi cuiusdam apud Strabon. lib. 14. Alexandro templum illud instauraturo obiectum: *non esse conueniens, vt deus diis donaria apparet*.

8, 7, 14. *TRISTIPS*) Falsum hoc apud plerosque: rari quippe sunt quibus ista cordi: *aliud sibi reliquum quam tenere libertatem, aut mori ante seruitium?* Tacit. 2, 5, 4. de prompta ex istis Sallustii Histor. 1, 2, 10. *Estne viris reliqui aliud, quam soluere iniuriam aut mori per virtutem*. Adde eiusdem Catil. 20, 6.

8, 7, 15. *SI EMENDARI POTES*) Gruterus ad Tacit. discurf. 41, 5. plus amarulentia subesse putat his verbis, quam prima fronte videatur, & sic exponit, quasi velit Hermolaus quod apud Tacit. 15, 68, 1. Sulpicius Asper ad Neronem: *Non aliter tot flagitijs eius subueniri posse, vel, vt Sueton. Ner. 36, 5. effert: aliter illi non posse*

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 7. n. 16. & c. 8. n. 1. 2. 3. 5. 6.

posse nisi morte succurri. Ego tamen non video quomodo Curtii verba hanc explicationem patiantur: non enim imputat Alexandro, ut illi apud Suetonium, quod eum voluisset occidere: sed quod vtilibus eum præceptis ad bene imperandum, si ea monitione corrigi posset, instruxisset. ad quam rem utique non morte regis festinata, sed longiore vita opus erat.

8, 7, 16. *PARCE*) Deest parentibus, aut tale quid. Bongars. suspicabatur legendum: *De cetero parce: aliorum orbam seu supplicis ne oneraveris.* Melius Raderus edidit: *parce his quorum orbam &c.* si tamen ex libris id supplevit Modius, cum enim ille sequitur, alius quidem libris abest pronomen. Aspicit autem Hermolaus morem Macedonum, quo parricidarum propinquitiam puniebantur. De quo aliisque similibus supra ad 6, 11, 20, & mirifice disputat Grotius de iure belli 2, 21, 9. & sequentibus. Arnif. de iure maiest. 3, 6, 8. & seqq. & de rep. 1, 4, 2. & Clapmar. arc. 4, 5.

QVOD PETIERAMVS) Libertatem: ut saltem morte liberemur à seruitute tua & tyrannide. Raderus.

8, 8, 1. *PATIENTIA MEA*) Si enim essem istis moribus quibus me videri iste voluit, iam pridem indicta causa eum occidisset. Elegans est illud in hanc rem, quod de Augusto narrat Sarisberiensis, qui cuidam in publico inclamanti, & Tyranne! respondit, *si essem, tu non diceris.*

8, 8, 2. *A MAGISTRO SVO*) Inuidiose sic appellat Callisthenem, quasi auctor ei doctorque parricidii fuisset.

VT VOS QVQVE) Male affectus locus: omnes istas voces omitunt Mss. at sequentes, non solum ipse, recentiores impressi. Si mei sit arbitrii, faciam: *vt vos quoque ipsi audiretis.* Vulgo non solum ipse, quod de se dicere Alexandrum intelligas.

8, 8, 3. *AB ANTIQVISSIMIS*) Non ergo cepit illud institutum à Philippo, ut volebat Ælianus supra ad 8, 6, 2. vbi vide.

A TUTORIBVS) Hæc ita concepta fuisse putem: *Hoc & oportet fieri, & fit: tutoribus pupillos, maritis uxores, seruis quoque huius ætatis pueros verberare concedimus.* At Acidalius: *& fit à tutoribus pupillis, à maritis uxoribus.* aut potius, ut idem ait, minori mutatione sic: *Hoc & oportet fieri* (dubitat, an & hoc mutandum ferri) *& ferunt à tutoribus pupillis, à maritis uxores: seruis quoque &c.* Tutoribus autem id ius in pupillos apud Romanos quoque fuisse conici potest ex definitione tutelæ, quod sit *vis ac potestas in capite libero.* Nam tutor non rebus duntaxat, sed etiam moribus pupillæ præponitur. l. 12. §. 3. de administr. tut. Iuvat & ratio legis vnicæ C. de emend. propinquorum.

UXORES) Ne tamen sine legitimis causis, neue flagellis aut fustibus id fiat, arg. l. 8. §. 2. C. de repud. & Nou. 117. cap. 14. vbi Gothofr. cui iunge Alciatum de præsumpt. regula prima præsumpt. 3. & quos ibi citat. Item Tiraquellum in leg. Connub. 1, 8. & 9. prolixè, qui probat iure quidem maritis eam potestatem concedi, sed sapientes & cordatos virosea uti non solere.

SERVIS) Inprimis prædagogis: elegans exemplum in Plauti Bacchid. 3, 3. quæ scena digna lectu: digna, qua bona insunt, imitatu.

8, 8, 5. *SVÆ CAVSSÆ*) Parricidas enim defendit.

8, 8, 6. *RYRSVS*) Intellige primum à duobus indicibus nominatum veniam impetrasse: iterum deinde conuictum poenas luisse. Turbat tamen supra 7, 1, 6. ibi enim etiam in eisdem cogitationes occidendi regis post veniam relapsum scribit: sed id de duobus indicibus, non ut hic priori, sed posteriori eius consilio attribuit.

8, 8, 8. *CLEMENTIA*) Verissima, verissima gnomo, cui tamen etiam lumen accedat ab sententiis & exemplis à Grutero in Tacit. discurs. cap. 24. Cui adde nobilissimum apophthegma Theopompi apud Plutarch. apophth. I. ac. cap. 65. qui interrogatus, quid ita Sparta floret? quia ne reges recte imperare scirent? Imo, inquit, quia cives parere. Laudat in Agricola suo dexteritatem istam Tacitus 42, 6. Domitiani vero natura præcepta in iram, & quo obscurior, eo irrevocabilior, moderatione tamen prudentiaque Agricola leniebatur, quia non contumacia, neque inani iactatione libertatis, famam fatumque provocabat. Quod idem si fecisset Clitus, vixisset. Nicoclem (nescio an Sicyonium tyrannum) dixisse perhibet Camerar. subcif. 1, 88. simillimam huic sententiam: Non solum considerandum esse ingenium tyrannorum, cur benigni aut difficles sint; sed civium quoque mores. Annius Bassus Silvanum specie obsequii etiam rogebat. Tacit. De Moscovitis scribit Surlius in Comment. ad Ann. MDI. incertum esse, virum ipsius gentis immanitas & duritia eiusmodi tyrannidem (eam modo descriperat) mereatur.

8, 8, 9. *QVID EGO MIRER*) Arguto genere defensionis vitur: insinuat se crimine avaritiæ, à quo nemo dubitet, cum esse alienissimum: facile igitur iudicari posse, ne ceteris quidem criminationibus fidem adhibendam. Eodem modo purgare se conatur Nero apud Sueton. 41, 4. cetera commissa vi falsa non alio argumento refellebat, quam quod etiam inscilia tantopere laboratæ perfectæque à se artis obiceretur: singulos subinde rogans, nossetne quemquam præstantiorem?

PYDORI VESTRO GRAVEM) Ostentando publice, & velut exprobrando. Inde lex in Chronosolone Luciani: De muneribus quam modestissima simul, & paucissima verba sunt: neque graue quicquam in literis quisquam ascribio, nec quæ mittuntur laudato. Quod late deducit Seneca de beneficiis. Id obseruatum à Carolo V. tradit Surlius ad Ann. MDLVIII.

ARGENTEIS LECTIS) Post Alexandrum maximum, quia Asia thesauros diripuit, prorsus exorta est, quæ, ut Pindarus inquit, late dominatur opulentiæ. ait Athenæus 6, 4. cum paulo supra narrasset, adeo rarum antea Græcis usum auri fuisse, ut Philippum Alexandri patrem Duris scripserit, exiguum auream phialam, quam penes se habebat, in lecto cubanem, puluinari semper subdidisse. Quod tamen non credam nisi ante excultas aurifodinas Macedoniæ, de quibus Diodor. 16, 8. Addam pauca ex Dionis orat. 25. sub finem. Alexander in Asiam ducentis exercitum, Macedones diuissimos omnium hominum effecit, simul & pauperrimos: & pariter fortes & pariter infirmos: exulesque & reges eosdem: Aegyptum & Babylonem & Susa & Ecbatana imperio addens, Agas vero & Pellam & Dion auferens. Sed mirum est quod de argenteis lectis ait Curtius: & quidem tam vulgatos fuisse, ut toti exercitui tribuantur. Certe de Heliogabalo imperatore rem inultatam prodere sibi videtur Lampridius cap. 20. Hic solidi argento factos habuit lectos & triclinares & cubiculares. Forfan hi solidi argento fuerint, illi militum leuiter ornati vel inducti & bracteati. Augustum contra ne toto quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modice instrato. Sueton. Aug. 73, 1.

8, 8, 10. *AT ENIM*) Suspico quædam huius orationis membra parumper esse luxata, quæ sic in ordinem redigam: Spolia de hostibus suis sustinere non possunt, & sane plus habemus quam capimus: insatiabilis autem avaritiæ est, adhuc implere velle, quod iam circumstis. At enim Persæ &c. Nam illa intermedia: & sane plus habemus &c. infra num. 12. interueniat alieno argumento, cum ibi de Persis eorumque moribus imitandis instituta sit tractatio.

SVNT APVD ME) Feci sic postulante sententia. Hactenus cusi, in magno honore sunt. Apud me quidem &c. quid interfit quiuis facile æstimabit.

SOLITVDINEM FACEREM) Camillus apud Liu. 8, 13, 13. ad Patres

tres Romanos: *Pacem vobis, quod ad Latinos atinet, parare in perpetuum vel sciendo, vel ignoscendo potestis. Vultis crudeliter consulere in deditis vicis? licet delere omne Latium: vastas inde solitudines facere &c.* quod tum prudenter consideravit senatus. At in Taciti Agric. 30, 7. Romanis inuidiose objicit Britannus ille, quod, *vbi solitudinem fecere, pacem appellant.* Ceterum quæ non minus eleganter hic, quam prolixè de clementia & moderazione vibrat, ea pluribus deducit Gruterus discurs. in Tacitum cap. 25. & 26. item Virdung. ad ista Taciti Agric. 19, 1. *Parum profici armis, si iniuria sequeremur.*

NON POENITERET) Quantiuis pretii dictum, cui tamen par illud Theodorici apud Cassiodor. Var. Epist. 3, 43. *Nobis propositum est, Deo iuvante sic vincere, ut subiecti se doleant nostrum dominium tardius acquisisse. Sane firmissimum est imperium, quo obediunt gaudent, ut ait Lii. 8, 13, 16.* Ad Alexandri subditos accommodat Plutarch. de Fort. vel Virtut. Alex. 1, 7. dictum Themistoclis: *ἐπιλωόμεθα ἄν, ἐὰν μὴ ἐπιλωόμεθα, Perieramus, nisi perissemus.*

8, 8, 12. QUAM CUPIMVS) Est indubitata emendatio Acidalii, prius legebatur: *quam cupimus: nec pro Curtii mente, nec Alexandri.*

INSATIABILIS AVARITIÆ) Impendio placuerunt isti versus:

*Multis cum nimium possideant, sibi
Ferre nemo satis possidet: Omnibus
Fas felicibus est esse: sed haud magis
Quisquam sorte sua scit bene perfrui:
Sic quo diues, eo pauper is est magis.*

Sunt autem Reufneri ad Symbolum Fl. Iustiniani II. quo loco multa de avaritia lectu digna congestit.

8, 8, 13. IMITARI) Vide supra ad 8, 5, 19. Sic à Rom. veteribus, accitis quæ usquam egregia, compositæ duodecim tabule. Tacit. 3, 27, 1. Præclare Cæsar apud Sallust. Catil. 51, 22. *Maiores nostri, P. C. neque consilij, neque audacia nunquam eguere: neque superbia obstabat, quo minus aliena insituta, si modo proba erant, imitarentur &c.* Plato hac potissimum de causâ & ipse suscepit peregrinationem, & civibus suis, non vno loco libri 12. de legib. commendavit, *ut patrie vbi communicarent, si quid alibi reperissent ei futurum & vtili & ornamento.* Merito autem ab hoc consilio laudat Alexandrum Plutarch. de fortuna eius 1, 8. quod Aristotelem non esset sequutus, *qui eum iubebat Græcis se tanquam principem, barbaris ut dominum præbere &c.* Iudicium Strabonis idem est sub finem libri primi.

8, 8, 14. HAUD ALIENVM) Tum opportunum ad res gerendas; tum etiam, quod tacite innuit, rebus suis haud male conueniens. Quomodo Livijs præfat. 7. ea belli gloria est pop. Romano, *ut quam suum conditorisque sui parem Marsem potissimum ferat; tam & hoc gentes humane patiantur æquo animo, quam imperium patimur.* Sic in Luciano apud Minoem: *Si vero deus hominibus videbar, parcendum illis erat: nam verion magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sum. & seq. dialog. priorem rationem exponit: quia ad res gerendas sic mihi visum erat conducere, commemo hoc usus sum rationij.* Quæ tamen ipsa ratio à Philippo patre ibidem refellitur, inter alia argumenta & eo, quod ad 4, 7, 30. verbo *Corruptis*, considerauimus. Haud tamen omnino vanam istam vanitatem fuisse probari possit exemplo quod refertur supra 7, 6, 6. Eisdem fere ob rationes Varro apud Augustin. de Ciui. DEI 3, 4. *vile esse civitatibus dicit, est falsum sit, ut se deorum filios credant. & 4, 31. multa sunt vera quæ non modo vulgo sciri non est vtile, sed etiam tamesi falsa sint, aliter existimare populum expedit.* Ergo apud eundem Lucianum Diogenes ad Alexandrum: *Sacerdo-*

um Ammoniorum mendacium ad res gerendas tibi haudquaquam fuit inuile: propterea quod vulgus te verebatur metuereque, quum deum esse crederet. Sic fere omnes populi referrebant originem suam ad deorum aliquem, ut primordia vrbium augustiora facerent. Liuius procerchio. ad quem locum exempla multa Gruterus notat. Atque hæc pro Alexandro ipse aliique dixere, haudquaquam paria futura contrariis argumentis; si quis ex diuerso vrgeat.

8, 8, 15. *VERI VICEM*) Liuius 34, 12, 3. accinit: *Sæpe vana pro veris, maxime in bello valuisse*: remque exemplo subiecto testatam facit. de fama autem supra ad 3, 8, 7. dictum, quibus iungi potest Lipsius polit. 5, 16.

8, 8, 16. *VOLVI OSTENDERE*) Reuocauit Acidalius vltimum verbum ex vulgatis editionibus, vnde Modius pepulerat; & videre legendum, non *videri*, docuit. hæc tamen in explicacione sequentium: *Oculos ergo &c.* nec mirum. nullus enim inde sanus exeat sensus, si pro *spectantium* non scribas *essetantium*, nisi tamen & simplex illud hoc significatu capitur, quod pene indueor, ut credam, cum toties hauius loco reperiam. Sensus igitur est: *Cipiam* (tanquam ex insidiis) præstringamque Indorum oculos qui nihil expectant aduentu nostro, quam sordida & humilia omnia, arma ære aut ferro rubiginoso squalentia, nihil opulenti, nihil ornati. Ergo cum hæc species nec opinantibus fuerit obiecta, cum alias etiam melius honorificentiusque de nobis opinabuntur; tum quoque deprehendent non auri argentiue inopia vel cupidine, sed per virtutem, & ob gloriam, istam expeditionem nos suscepisse.

8, 8, 19. *MODO VIDISTI*) Suspecta hæc verba, nec video quomodo tolerentur, nisi non explices de præfenti tempore, sed ita; quæ vicissim apud Callisthenem de me nunc dixisti, nunc ipsum dicentem audiuisti: hæc enim probra iam diu magister iste tuus tibi præcinit.

OLYNTHIUS) Id est, cum Olynthius sit. Odiose autem nomen patriæ eius inducit, ad exasperandos Macedonum animos, memoria vetustissimæ similitudinis, quam ea cum vrbe exercuit Macedonia, donec Philippus eam excinderet, qua de re Dio Chrysost. orat. 25. *Philippus Macedonas humiles & infirmos, suoque patre concedente Olynthius principatum, fortis fecit & bellicosus, & propemodum totius Europæ dominor.* Callisthenem autem Olynthium fuisse, & discipulum, ac cognatum Aristotelis ex Hero consobrina eius editum, præter Plutarchum in Sylla 72. Alex. 98. & Suidam, Diogenes Laërtius in *vita Aristotelis* refert. Poppmā. Antigonus apud Diodor. 19. 61. *πολιμαρτίης Μακεδόνων* vocat τὸς Ὀλυνθίους.

8, 8, 20. *HOMINIBVS*) Forte omnibus: toti cohorti; non parti, vel certis quibusdam. ut nimirum ita vindictam expeterent, illatæ in societatem suam infamiae. Adspirationem sæpe adici aut demit temere, dicitur in Indice, H. adspiratio.

VT FIDEM SVAM) Sic apud Tacit. Ann. 1, 44, 5. *Gaudebat cadibus miles, tamquam semes absolueret.*

EXCRUCIATOS NECAVERUNT) Arrianus 4, 2, 38. & apud Plutarch. cap. 98. ipse Alexander, more Macedonum faxis obrutos scribunt: quod tamen non impedit, quin ante mortem excruciatii fuerint, exemplo Philotæ supra lib. 6. extremo. Crudelitas enim illa maxime in vsu fuit apud veteres. vnde quasi solennis scriptorum formula *excruciatum necare*: quam apud Liuum 25, 23, 10. restituo: *necati omnes excruciatii sunt*, non: & *cruciatii*. Victor de Cæsar. cap. 36. alterum pro utroque posuit: *cum auctores Aureliani necis excruciatiiisset*, sicut in Phocione cap. 47. Plutarchus bis. Suetonius Aug. 14, 1. *discruciatum necare*. Cicero pro L. Manil. cap. 5. alia addit augendæ indignitati: *Legatum pop. Romani consularem, vinculis ac verberibus, atque omni supplicio excruciatum necauit*. atque ita Liuius 29, 18, 11. *tribunos militum in vinctis*

eula coniectos, dein verberatos, seruisque omnibus supplicii cruciatos occidit. Statim Curtius, mutatis paulisper verbis: Callisthenes tortus interiit. nam illud ante (ante tortus) quod inserunt recenter editi, iam olim glossæ suspectum, volentibus libris expuli. Encolpii verba apud Petronium: si quid tristius parvas, celeriter confice. neque enim tam magnum facinus commisimus, ut debeamus torti perire. Græcis est *κατακλιθέντα* aut *βασιλευσάντων δαπάνης* tortum mori: ut Plutarcho Phocione c. 47. Zonara tom. 2. *ακιστάμενοι δαπάνης*, prius excruciatum interficere: de Hannibale & captiuis Romanis loquitur. idem mox de Scipione seditionis auctores puniente. *Ὀλυμπιάδων ἀναρχαφῶν*, Olymp. 118. *Romilicarem tyrannidem affectantem Carthaginenses excruciatum necauerunt: ακιστάμενος ἀνάδωρος*. Polyb. 1, 80. *ακιστάμενος δαπάνης*. Ioseph. de bel. Iud. 6, 12. *μετακλιθέντες δὲ καὶ πρὸς βασιλευσάντων ἑκάστην πᾶσαι ἀχλὺς, ἀνεσώθησαν*. Appian. de bel. Punic. *ἐκτείναν ἢ καὶ Ῥῶγλον ἀκιστάμενος*. Id Romæ per leges non licebat in ciues. Sallust. Catilin. 51, 14.

8, 8, 21. *TORTUS INTERIIT*) Aristobulus apud Arrian. 4, 2, 38. tradit compedibus vinctum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interiisse; Ptolemæus tortum ac denique suspensum vitam finisse. Iustinus 15, 3, 3. (ex quo Drefer. Millen. IV.) singillatim supplicium eius exponit: *Cum Alexander Callisthenem truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisque auribus ac naso labiisque deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper eum canem in cauea clausum, ad metum ceterorum circumferret; tunc Lysimachus venenum ei in remedia calamitatum dedit.* Seneca pater Suasoria 1. præceptorem Alexandri appellat, & lancea trajectum scribit. Philostratus 7, 1. à Macedonibus ait interfectum quod ipso vituperasset. Diog. Laërtius in vita Aristotelis in cauea circumductum ad spectaculum, morboque pediculari correptum, ac demum leoni obiectum. Suidas quoque cauea vna cum Nearcho inclusum, & phthiriasi absumptum ait. De cauea etiam Ouidius in Ibin. versu 519.

Inclususque necem canea patiaris, ut ille

Non profectura conditor historie.

Quamuis indoctiores Chærilum poetam intelligant, quod ex Parrhasio, Laurentio Abstemio, Egnatio refutat in notis ad Ibin Ouidii, Valerius Andreas Desselius, cui suffragatur Franciscus Sanctius Annotat. ad idem Ouidii carmen. Phthiriasi periisse & Plutarch. in Sylla cap. 72. auctor est. Loccenius & Raderus. *Decessisse Callisthenem alij ad Alexandro suspensum dicitant, in vinculis alij morbo afflictum: Chares, postquam comprehensus fuit, septem menses in vinculis custoditum, ut in concilio presente Aristotele iudicaretur, ac quo tempore in Mallis Oxydracis Indiae sanciatum fuit Alexander, ex corpore supra modum iurgido, et morbo pediculari excessisse.* Plutarch. Alex. cap. 98. Quod autem Iustinus narrat de Callisthene, nescio cui Telephoro Rhodio obuennisse scribunt Seneca de ira 3, 17. & Plutarch. de exilio cap. 21. offenso Lysimacho rege. Hanc autem scriptorum de Callisthenis morte diuersitatem vitabundus Curtius, consulto videtur vsus omnia ista complexo vocabulo, *interiit*, quomodo & Valer. Max. 7, 2, 8. ext. *spiritu carere iussim* scribit, non adiecto, quo supplicii genere. item 9, 3, 1. ext. *Callisthenem mori iussim*. Seneca Nat. quaest. 6, 23. *occidit Callisthenem*. Quomodo & Orosius 3, 18. & Dio Chrysof. Orat. 64. vbi etiam, perinde ut Seneca Rhetor, Alexandri præceptorem appellat Callisthenem. Quid Diodor. de eo scripserit, interitu capitis eius incertum est.

8, 8, 22. *REVOCATUS AD VITAM*) Supra ad 8, 2, 12.

8, 9, 1. *OTIVM*) Tacitus Germ. 44, 4. *Otiöse armatorum manus facile lasciuunt.* Quem locum late tractat Gruterus discurs. in Tac. cap. 40.

IN INDIAM MOVIT) Plinius 6, 17, 18. Indiam patefactam esse scribit *Alexandri Magni armis*. quod & Strabo & Plutarchus aliique memorant.

8, 9, 2. *INDIA*) Mirum dictu, quam multi res Indiae percripserint, & quam pauci, dolente & execrante Strabone, vera. Ex quibus alii vna cum fabulis suis toti periere, alii si non toti, saltem magnam sui partem exoleuerunt. Non apparent è veteribus Daimachus, Patrocles, Hipparchus, Iambulus, Pytheas, Clitarchus, Nicolaus Damascenus, Beton, Posidonius, Megasthenes, Megachlenes, Onesicritus, Megilus, Gorgus metallarius, Eratosthenes, Nearchus, Dionysius non ille Periegetes. Extant Herodotus, Agatharchidis excerpta, Ctesias aliqua sui parte apud Photium, Dionysius Periegetes, Strabo, Ptolemaeus, Arrianus, Diodorus Siculus, Æthicus, Artemidorus ineditus tamen, Marcianus Heracleotes, Plinius, Mela, Solinus, Philostratus, Orosius, noster Q. Curtius, Apuleius Floridorum. & hi omnes veteres. Ex recentioribus Io. Gropius Becanus, Petrus Maffeus, Olorus, Io. Metellus, Io. Barrius, Ludouicus Vartomannus, Maximilianus Transiluanus, Cosmas Indopleutes, Io. Macer, I. C. Castagnedo Hispanus, Abrahamus Ortelius in teatro orbis, cuius tabulam geographicam Indiae considerabis, Petrus Iarricus thesauro rerum Indicarum, Franciscus Sachinus historia societ. Iesu, & alii patria lingua. Atque hic tantum de India quae Orientem spectat. noua namque, & nuper à Magellano reperta, & Mexicana nihil hic ad nos. Raderus.

SPECTAT ORIENTEM) Plerosque omnes geographos & scriptores rerum habet suffragatores. Princeps est Strabo vice omnium, initio libri 15. *Nunc ab India ordiemur: nam & prima versus Orientem iacet, & maxima est.* Idem canit Periegetes versu 1027.

*Ortum autem versus Indorum amana expanditur terra,
Omnium extrema ad litora Oceani.*

*Quam exoriens diuorum ad opera & hominum
Sol primis accendit radiis.* Raderus.

8, 9, 3. *EX CAUCASO*) Nimirum Indico, non Ponico (Vide supra ad 7, 3, 4.) quem & Paropamisum vocant. Ita certe de Indi fonte Plinius 6, 20. *in iugo Caucafi montis, quod vocatur Paropamisus aduersus solis ortum effusus.* Arrianus 5, 1, 15. *Fontes eius ex Paropamiso vel Caucafo monte oriuntur.*

QUAE AVSTRUM ACCIPIUNT) Hunc locum carpit Glareanus. Ego Curtium nihil hic contra geographiam peccasse existimo, & doceo primum haud ignorandum, quod affirmat, minus in latitudinem, quam recta regione patere, hoc est magis longam quam latam esse, quod verissimum est, si procurrens è septentrione in Austrum spectes promontorium: si inquam diametrum à monte Imao vsque ad promontorium Comorinum, quae sunt duo extrema Indiae, dimetiare, minimum enim quadringentis inter se leucis distant vt Iarricus ostendit, quae Germanica efficiunt miliaria viginti supra trecenta. Iam quod dicit Curtius, *ea quae Austrum accipiunt, in altius terre fastigium excedere*, hoc est, promontorium Comorinum esse altius terra reliqua Indiae media, quae plana est, verissimum est, extrema enim vtrinque sunt alta, Imaus mons & promontorium Comorinum: cum inter vtrumque hunc angulum montes interiaceant continua per Indiam serie, vsque ad caput Comorinum. Quod continua serie dicit, hoc est, per totam Indiam extendi montes: accipe latus occidentale totum, quod septentrio stringit, & ab alto alluitur. Atque inde est quod Herodotus in Thalia affirmat, Indiam Austro obnoxiam. Raderus. Iuuat etiam illud Arriani in periplo maris Erythraei 3, 28. *Post Barygaram (Indiae prouinciam) statim continens vicina à Borea in Meridianum cardinem fleclitur: unde regio illa Dachinabadis appellatur.*

pellatur. *Auster enim illorum lingua Dachanus dicitur. Huius pars superior mediterranea ad Orientem vergens, multas regiones, deserta, montes ingentes &c. complectitur. Dionysius versu 1146.*

*Rapidissimi fluviorum. à monte autem Emodo
Profecti promanant in Gangeticam regionem,
Ad austrum tracti ad fines Colidis terræ
Hæc autem prominet in Oceanum profundos habentem vertices
Ardua, veloces quam vix ingrediuntur aues:
Quare ipsam & homines cognominant Aornum.*

8, 9, 4. *INDVS*) Teste Plinio 6, 20. olim ab incolis *Sandus* fuit appellatus, *Sinthum* Ptolemæus inter septem Indi ostia numerat. Verisimile est igitur ostium illud ceu omnium maximum [ab Arriano in periplo maris Erythræi 2, 46.] synecdochicis pro toto fluuio fuisse usurpatum. Hodie vulgo ab Indis, atque aliis populis *Indus* appellatur. Eundem Resbutos à Cambaiensibus determinantem, atque per mediam Cambaiam decurrentem incolæ eius regionis, teste Odoardo Barbosa, & *Cerceten*, & *Indes* appellant. Sic enim fluminum nomina pro regionibus, per quas fluunt, crebro mutantur, vt de Danubio dictum est. Huac vero fluuium prius *Damasolum* dictum, postea ab Indo quodam iuvene egregio, qui Damasulcida regis Oxyalci filia corrupta ad mortem quæsitus, in eum se præcipitavit, appellatum fuisse fabulatur ille author libelli de fluminibus, quem nonnulli volunt esse Plutarchum. Stuckius ad dictum Arriani locum.

A COLORE MARIS) Vide Agatharcidem apud Photium, cap. LI. Sed Andreas Corfalius apud Stuckium in vniuersum affirmat in sua nauigatione mare vicinum Indiæ lacteo colore sibi apparuisse. Verum Io. Castrius apud Barrium ait partem tantum eius maris candidam; aliam rubram; aliam viridem se reperisse. Vide infra ad num. 14. Ceterum Arrianus citato loco ait Sinthi vel Indi aquas esse candidas: quod quidem consentiat narrationi Curtii, ni adderet, *longo aëmodum spatio in alto mari, antequam regionem attingas, aquam ex illo fluuio candidam occurrere*, quod notari non posset, si nihil à colore maris differret: si nihil inquam. posset tamen si aliquantum. Idque vult Curtius, non enim vult plane eundem esse colorem, sed *haud multum abhorrentem*.

8, 9, 5. &c. *GANGES*) Satis perplexum me facit hic locus, vitii quidem mihi manifestus, sed quod indicare facilius possim, quam tollere. Ad cuius tractationem (quam nimis in angustum cogit instituti operis ratio) nihil reperio commodius, nisi vt simul proponam quomodo constituendum putem obscurissimum locum, & deinceps per membra rationem cuiusque opinionis reddam. Sic igitur velim: *Ganges amnis ab ortu eximius, ad Meridianam regionem decurrit, & magnorum montium iuga recto aluo stringit: inde cum obiectæ rupes inclinant ad Orientem: Vique rubro mari accipitur, findens ripas, multas arbores cum magna soli parte exorbet. Saxis quoque impeditur, crebro reuerberatur: vbi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur. Accensæ eum auget, Ganges decursurum in mare intercepti &c.* Nunc singula consideremus. *Ganges*) Nihil mirum omnia hic esse obscura, cum de hoc fluuio non veteribus tantum, sed & recentioribus nihil dum certi constiterit. Nec nos quoque veritatem rei promittimus, sed Curtii mentem, per verborum eius vestigia scrutamur. *amnis*) Sic diserte Pal. I. *ab ortu eximius*) Sic quoque Mss. alii; *Ganges omnium ab Ortus maximus*: quasi dicat omnium fluuiorum esse maximum. quod quidem verum est, & ostensum paulo supra; sed non illud hic adspexit Curtius, nec enim addidisset *ab ortu*, cum non modo omnium Orientis fluuiorum maximus sit habitus, sed in vniuersum omnium. Itaque

ab ortu hic sonat à fonte, ab origine. Ganges statim vt ortus est, amnis est eximius. *μήγιστα ἐνδὸς δὲ τῶν πηγῶν ἀρροῖται*, vt de Indo Arrian. 5, 1, 30. Sed & hunc ipsum Gangem Indic. rerum 1, II. *μήγιστα ἀρροῖται ἐν τῶν πηγῶν* scribit. & eodem sensu Plinius 6, 18. cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere ait. ad meridianam regionem. Sic vnus ex editis quos vidi, Merula: cuius editio est inter vetustissimas. Idque verum est, ipsumque Strabonem (quem tamen Glareano vulgatam lectionem non bene concoquenti Raderus opponit) adfertorem habet, qui diserte ait: *omnia Indica flumina à Caucaſo primo ad meridiem ferri: & quamquam addat, postea alia ad Orientem flecti, vt Gangem, nihil tamen obest.* Quippe sic quoque non desinit versus meridiem ferri, quamquam in ortum flexus. Vnde & Dionysius versu 1148. Gangeticam regionem ad austrum collocat, respectu montium vnde fluiui illi oriuntur. Sed vt maxime in Orientem iret Ganges, nondum hoc voluit Curtius dicere, qui eum adhuc à fonte profluentem narrat. neque enim subiungeret: *magnorum montium iuga recto alueo stringit*, quæ vtique non demum adscendit, quo loco ad Orientem vertitur: sed statim ab ortu suo eximius amnis recto alueo, per decliua paulatim, at tamen adhuc magnorum montium iuga prouoluit. Multo minus, si Raderi opinio valida foret, debuisset addere Curtius: *Inde eum obiecte rupes inclinant ad Orientem*: Cur enim denuo inclinatum eum narraret, & quidem inde, hoc est, ex eo loco; si modo dixisset eo cursu illum ferri? Nimirum ergo vera hæc est huius loci lectio, cui & per omnia consentit Strabo: *Ganges à montibus descendens, cum in planiciem peruenit, ad Orientem conuersus.* Ergo dum iuga montium stringit, adhuc in meridiem fertur. *inde* ait Curtius, hoc est explicante Strabone, *cum in planiciem peruenit.* Quæ verba vicissim intelligas ex Curtio, & noueris planiciem eam ita fuisse comparatam vt à meridiem rupibus inclusa, pateret ad Orientem, eoque recta regione ruentis amnis alueum à meridiem ad Orientem obliquaret. Vnde demum insignis lux Plinio 6, 18, qui ait: *cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere; deiectionemque per scopulosa & abrupta, ubi primum mollis planicies contingat, in quodam lacu hospitari &c.* Sic ergo sunt accipienda verba Poëtæ de hoc fluiuo:

- - - - - toto quæ solus in orbe
Ostia nascens contraria soluere Phæbo
Audet, & aduersum fluctus impellit in Eorum.

Vique rubro mari accipitur) deduxit Gangem hæcenus à fonte, cursumque eius per summa capita exposuit, nunc etiam ostium in mare exeuntis enarrat. Sed hic turbant libri, & pro *Vique*, reponunt *Vierque*, cui equidem lectioni & Constantiensis Codicem, & veterem poetam Gualtherum (qui Curtium in carminis leges redegit) his versibus

Totius fluiuius Orientis maior, vierque
Turbidus extensis rubrum mare verberat undis,

suffragari Raderus ait. Qui tamen vere ostendit, eam nullo modo ferri posse: nec enim quæ subiciuntur, omnia vtrique fluiuiorum horum, Indo nimirum & Gangi conuenire, præsertim illa: *Acesines eum auget.* Quæro, ait, quem eum? Indum, an Gangem, an vtrumque? Atque alii tantum in Indum ferri tradunt, solus Curtius à Gange intercipi affirmat, nemo ab vtroque, quod ne fieri quidem potest. Sed si Gangem per vocem eum accipias, quid est, quod statim subiciat Curtius: *Ganges decursurum in mare intercipit*, quasi antea de alio esset locutus? Atque non potuit aliter loqui Curtius, nisi dubiam faceret orationem: etenim si dixisset, *decursurum in mare intercipit*, incertum erat an *quæ* ad Acesinem, an ad Gangem referendum esset: expressit ergo Gangem, quamuis eandem per vocem eum intellexisset. Atque ita diluitur

tur etiam alter error, qui ex priorē membro extiterat, si legeres *utque*. Neque enim dixit Curtius Indum rubro mari excipi. Si legas, *utque*, omnia crunt salua. Haftenus Raderus. Idem tamen mox ait Gualtherum in vitiosum codicem incidisse, quod nimirum Industantum rubrum mare verberet *indis*, non etiam Ganges, qui in Oceanum Orientalem deferatur. Verum, ut hoc ita reuera se habeat, exinde tamen non euincitur Gualtherum in vitiosum Curtii Codicem incidisse, qui de Gange in mare rubrum euoluto, huic consentanea scribat: & ipse Raderus proxima deinde nota denuo rem confundit. Cum enim modo negasset Gangem rubro mari infundi, sed Oceano Occidentali; nunc iterum diuisa miscens, eum in Erythræum, seu Oceanum qua Orientem respicit, deuolui dicit. Igitur sepositis his tricis adstruamus recte sic legi: *Utque rubro mari accipitur: Utque* propterea quod de vno Gange hic sermonem esse, sequentia declarant: *Rubro mari*, quia apud veteres hoc nomine non tantum Arabicus & Persicus sinus, sed & vastum illud & magnum mare Indicum veniebat, ut in admirandis 1, 3. docet Lipsius: licet in hoc falsus, quod Indum atque Gangem in id mare deriuare Curtium sensit; quippe *utque* legendum putauit hoc loco. Rectius Barthol. Barrientus Annotat. sylvia cap. 7. vbi idem illud de mari rubro pluribus etiam scriptorum dictis adstruitur, de vno Gange Curtium interpretatur. Vide & Cordouæ didascal. multipl. cap. 49. quamquam dissentire videatur Fullerus Miscellan. sacror. 4, 20. Tametsi ne quid dissimulem, ut exendamus rubri maris appellationem vsque eo vbi Indus exoneratur; tamen immensum adhuc superest spatium, ad sinum vsque Gangeticum, quod ab aliis præter Curtium rubri maris nomine vocatum fuisse non reperio. Sed pergimus, *findens ripas*) Hoc ego de diuersis eius ostiis accipio, non de iuncto alueo: de quo rectius dixisset radens ripas, aut proluens, quam findens, quod insinuatum penitus vult, & ripas plurifariam intercurrentem. Tribuit autem ei ostia quinque Ptolemæus Geogr. 7, 1. *multas*) Sic præferunt veteres edd. quod ipsum argumento est supra legendum *utque*: nec enim si legas *utque*, recte connecterentur. Quod qui viderunt, contra libros hic addiderunt coniunctionem, *multasque*. *Saxis quoque impeditus*) Exposito summam Gangis decursu, nunc paulo supra aliud repetit, quod ei accidat, nimirum crebro reuerberari, siue retorqueri in saxa incurrentem, inde tortuosum ire, & obiectu frequenti saxorum etiam impetuosiorem. nam & hoc videtur velle (supra idem de Euphrate 5, 1, 30.) ex antithesi *mollioris soli*. Ait enim: *Vbi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur*) Plinius 6, 19, 5. *Insula in Gange est ample magnitudinis, gentem continens nam Modogalicam nomine*. Restat de Acesine: *Acesines enim auget*) Glareanus haud iniuria dubitauit de hoc loco, reponendumque censuit *Commenses*, vel *Erineses*, quos ex Arriano rer. Ind. 1, 12. constat in Gangem influere. Contra idem ibid. 2, 13. & hist. Alex. 6, 1, 2. Acesinem apud Mallos Indo Misceri tradit, cui iunge Plinium 6, 20. & Strabon. lib. 15. Imo ipse Curtius infra 9, 4, 9. ita sentire videtur. Verum cum omnia exemplaria sic constanter præferant, auctori potius hoc quicquid est erroris imputandum putem, quam librariis. Certe quod de motu collisorum amnium hic dicit, confluenti Hydaspis & Acesinis congruit, de quo suo loco.

8, 9, 9. *CROCODILOS*) Arrianus rer. Ind. 1, 26. generatim: *Indiae fluminum perinde ac Nilus crocodilos gignunt & pisces ac balenas eiusdem generis ac Nilus, excepto Hippopotamo, seu equo fluminatili, sed & hos gignere Onesicritus tradit*. Idem lib. 15. Strabo narrat. Raderus. Eo argumento putauit Alexander se Nili caput reperisse, cum in Indo crocodilos vidisset, Arrian. 6, 1, 2. De Indo etiam Pausanias lib. 4. *Indus & Nilus crocodilos uterque habent: sed Nilus fluminatiles etiam equos, haud minus illos quidem inferios quam crocodilos sint*.

8, 9, 10. *ERYMANTHYS*) Alii: *Ethimanthus*. Ethymandrum fluiuium

uium per Euergetas labentem ex Arriano 4, 1, 38 noui : Sed hunc Indiæ non possum magis vindicare; quam *Dyriodorin* Plinii 6, 11, 1. qui alias vocabuli sono proxime abesset à Curtiano *Dyardene*. Plane videtur à Plinio 6, 23, 1. commemorari per *Abusos* *Arachosiorum* fluens, sed ibi corrupte *Hermandus* appellatur, aut *Erymadus*.

AB ACCOLIS RIGANTIBVS) Sic Euphrates *disfrabitur* in irrigua. Plinius 6, 26, 16. Quem explicant illa Arriani 7, 2, 4. *Mulii* ex Euphrate alui derivantur : alij quidem perennes, ex quibus utriusque ripæ *ecole* aquam petunt, alij certo tempore sunt, quum aquæ ad irrigandam terram inopia premuntur (raro enim iis in locis imbres à celo cadunt) quo fit ut in aquam non omnino magnam, & radosam alioqui, Euphrates definat.

8, 9, 11. **MULTIS AMNIBVS**) Arrianus rer. Ind. 1, 17, dicit *LVIII* in uniuersum esse Indiæ fluuios omnes nauigabiles. Plinius 6, 17, 20. *Seneca* tentata Indiæ commentatione sexaginta omnes eius prodidit.

AQUILONES DEPRUNT) Hic quoque *Glareano* plus credam quam *Curtio*; & immane amplius quam defendenti *Curtium Radero*: qui *Glareani* rationem non percepit. Est autem hæc : Mare Indicum ad meridiem vergit, Aquilones à septentrione spirant, qui igitur potest ut loca ad meridiem vrantur Aquilonibus, interiora autem hoc est mediterranea Indiæ, quæ maxime sunt septentrionalia, non vrantur? aut quomodo montes illi ventum eum à septentrionalibus Indiæ partibus arcent, à meridiana non arcent? Vna tamen occurrit defensio, ut dicamus, interiora non capienda de tota regione, sed tantum de eius parte in qua Aquilones plurimum pollent, ut ibi quidem iuga montium ventis sint aspera, sed interiora, hoc est valles, defensa obiectu montium, mitiorem sentiant aërem. quod quidem & alibi accidit, ut inter rigidos montes reperiuntur fertiles & opulentæ valles. Confer & *Viaie de la Tierra Santa*, del *Cuero* cap. XX.

8, 9, 12. **MITIA**) Sic legi sensus postulat; quod & *Acidalius* vidit.

8, 9, 13. **NATURÆ CAUSSA**) Et hoc est quod noster *Maffæus* lib. 1. pag. 35. *Iarricus*, & alij dicunt. Inter utrunque hunc angulum, inquit *Iarricus* lib. 1. pag. 41. montes interiacent continua per Indiæ serie adusque *Commorinum* caput, in quibus ammirabilis illa temporum anni diuersitas, quæ etiam subtilissimas quosque philosophos reddidit elingues, utpote cum veram dare rationem nequeant qui fieri possit, ut eodem in climate, & eodem in latitudinis septentrionalis gradu, cum ab occidua horum montium parte accerrima seuias hyemis asperitas, & mira aeris intemperies; eodemque tempore ab Orientali incredibilis sit cæli clementia, qualis vere vel æstate haberi solet : mare quoque quietum sit, & nauigationi peridoneum. *Raderus*, qui ex eiusdem auctoris lib. 2. cap. 7. pag. 445. item ex schola *Conimbricæ* lib. 2. quæst. 2. cap. 8. p. 195. plura de hac re recitat. Quæ omittenda duxi, quod ex superioribus cognosci possit ea res; maxime autem quia aliud nobis video narrare, quam *Curtium*. Hi enim in vno climate diuersam aeris dispositionem notant : ille totam Indiæ alia atque ceteras orbis partes tempestate semper vti, ut scilicet Indi hiemem habeant, cum alij æstatem, & vicissim. Illud vtrum ita se habeat, vel vnde *Curtius* acceperit, in medio relinquo. *Arrianus* quidem rer. Ind. 1, 24. tradit Indiæ æstate complui, fluminaque eius mirum in modum augeri : cuius rei causam inquirat.

8, 9, 14. **AB ERYTHRA REGE**) *Curtii* sententiam confirmat *Agatharchides* apud *Strabonem* & *Ctesiam* & *Photium* pag. 458. qui tres aliorum priorum opiniones & causas refutat, negatque aquas rubere, neque vllum, vel ex montium, vel arenarum rubentium, vel solis repercussu colorem trahere, sed ab *Erythra* domino illius maris, *Erythræ*, vel *Erythraeum* dici. Eandem nominis causam reddidit

didit Stephanus *ἡ ἑρυθραία*, ab Erythro Heroe appellatum Erythraeum, quamvis ex Vranii vetustissimi scriptoris mente addat, à montium rubentium, & imbrium, inde in mare decurrentium colore dici Erythraeam. Eustathius ad Periegetem versu 38. existimat vocatum à terra miniata vndis subiecta Erythraeum, vel vt alii à solis ardentis, & montium anaclasi. Eandem nominis causam Eratosthenes apud Strabonem lib. 16. de sole & montibus adfert. Ctesias ibidem à fonte minio pleno in mare rubrum cadente Erythraeam refert vocitatum. Philostratus de Apollon. 3. 15. & Arrianus rer. Ind. 6. 19. cum Curtio faciunt, sicut & Xiphilinus in Traiano, & Plinius 6, 23, 8. cum Mela 3, 7. qui tamen non negant colorem. Solinus quoque cap. 46. ab Erythro Persei nomen deducit. Varro (ibidem) causam nominis in fontem refert ex quo oues ait fuluescere. Nostri seculi scriptores æque dissentiant in causâ nominis assignanda. Pererius cap. 14. Exod. q. 8. tota Curtii sententiam sequitur, quamvis locum Curtii non adducat: Io. Barrius à plerisque recentioribus laudatur, qui in rem præsentem venit, & à coralliis sub imis vadis larentibus, rubere aqua tradidit, quem secuti sunt Conimbricenses Philosophi, & Cornelius Cornelii. Sed Sebastianus Barradas Itin. Israëlitico Barrium ex Matthiolo refutat, & negat rubentis aquæ causam exploratam esse, ita hodieque in re incerta incerti sumus, vtrum ab Erythro Rege, à fontibus, vel maculis, vel arenis, vel coralliis, vel splendore solis, vel imbribus & montibus, vel simul ab omnibus nomen traxerit. Auctorum nomina qui ea de re disputarunt expressi, quos curioso licebit inspicere, multa enim & alia, & de nomine Hebræo rubri maris, & aliis rebus admiscet admiranda. Raderus. Præter citatos cum Curtio sentiunt Nearchus & Orthagoras apud Strab. lib. 16. Martianus lib. 6. Zonaras in Traiano. Suidas. Volateranus Geogr. lib. 12. Cum iis qui à rubra & miniata circum terra colorem mare ducere aiunt Isidorus orig. 13. 17. quem sequitur Maiolus in dieb. canie. & quidam apud Sabellicum Ennead. 4. 6. & Plinium 6, 23, 28. alii ibid. ab ipsa aquarum natura. (Quam sententiam amplexi sunt studiosi allegoriarum Patres, & transtulerunt ad baptismum Christi sanguine rubentem. vt Augustin. in cap. 3. Ioan. Isidorus in cap. 19. Exodi, & alii passim) alii à reflexione radiorum solarium. Sed & Andr. Corsalius testatur in illa parte Indię, vbi mare est profundum, modo à cælo rubrum, modo à nubibus nigrum; quando non est omnino profundum, viridem colorem repræsentare. Sed de mari in vniuersum Cicero Quæst. Acad. 4. 33. *favonio nascente purpureum videri: modo caruleum, mane stantem, nunc quia à sole colluceat albescere & vibrare.* Varronis fabulam de fonte qui vellus ouium mutet, retulit etiam Martianus lib. 6. Alphonsus Albuquerque se vidisse rubentem aquam, & ab incolis eius rei causam in arenam rubram, quæ moto ex imo mari non admodum profundo misceatur vndis, esse relatum, teste Io. Barros Asiæ decade 2. lib. 1. cap. 1. ad Emmanuelem regem scripsit. Apud eundem Barrium Io. Castrius, qui postea pro rege Indiam obtinuit, testatur vidisse se maximas rubri coloris maculas in eo mari, sæpiusque ex illa aqua cados aliquot extrahi iussisse, reperisseque claram atque pellucidam, nec rubro colore infectam. Vrinatores autem suos è profundo materiam quandam rubram corallo similem protulisse, & aliam lanugine fului coloris coopertam. Alibi autem vbi virides apparebant fluctus, extraxisse lapides quosdam viridis coloris, vbi vero aquæ videbantur albæ, candidissimas arenas. Simul arguit mendacii eos, qui mari talem prouenire colorem dixere à litoribus quæ rubri essent coloris: se enim ibi locorum nullum eius coloris neque litus, neque promontorium vidisse, saltem quod relatu dignum esset. Odoardus tamen Barbossa (in summario Regnorum Orient. tom. 1. nauigat. Rhamusi) prodit, in eius maris litoribus *Arfinoem versus (vulgo Suez) terram videri rubescere.* Imo Becman. de orig. Lat. lingue, in *Erythraeam* scribit, sibi retulisse *Ioachimium Frenclium Coshen. Anhalinum.*, se anno

1622. mare hoc rubrum ingressum, arenam rubram in litoribus sparsam ipsam suis manibus oculisque viderasse. Multa ex didascalix Fr. de Cordoua docto sane capite 49. hausimus. Cuius nec iudicium adscribere piget: Erythram regem, si quis eo nomine vnquam fuit, à mari potius inuenisse nomen, quam ab ipso mare. Quod si (ait) recentiorum aliquis, (nam veteribus hac in re parum credendum, supra ostenderit) vt Andreas Corsalius (in quadam ad Laurentium Medicem epist. Tom. 1. Nauigat. Rhamus:) adnauigato illo mari eius aquas à ceteris colore non differre affirmavit, verum quidem asseruit, vt vidimus superius, non tamen ideo ex illius auctoritate rubras videri aquas sepius pluribus in locis negandum, nam neque ille hoc negauit, neque si negasset, fides illi esse adhibenda, qui vel non diligenter hoc examinasse credendus, vel forte non vidisse pacato tunc mari, nec turbantibus æquora ventis, vt ait Lucretius, & sic nulla arenarum, & limi facta reuolutione, vnde aquis prouenit color. Quod quidem iudicium hac in parte præfero summo Viro Brissonio, qui veterum opinionem de Erythra rege enixe tuetur, verbo Mare, de verb. signif. Cordouæ consentit etiam Schindler. in Lex. Pent. voce **הַיָּם** Quamquam Corsalii opinioni accedat Popma, Merula Cosmogr. 1. 6. Becmannus, Lud. Vartomannus Nauig. 1. 21. Satis est, inquit, in confesso omnibus, quod dictum æquor non est rubrum, sed insular reliquis æquoris. Idque Brodæus Miscell. 3. 9. de multis se sciscitatum, qui ea loca viderant, rem ita se habere comperisse dicit. Et vt largiamur (cur enim id asserentibus demamus fidem?) aliquas eius coloris maculas interdum ibi cerni; non sequitur ideo rubrum appellatum fuisse, non magis quam à viridibus aut candicantibus maculis, quas ibidem apparere iidem ipsi narrant, candidum aut viride. Verum ambagibus omnibus remotis, ipsam rem hæcenus incognitam aperuisse videtur eruditissimus Fullerus Miscell. Sacror. 4. 20. ab Esauo qui & Edom, appellatum fuisse hoc mare, qui potentiam suam hucusque protenderit. Edom enim Hebræi rubrum vocant, quem Græci **Ἐρυθρὸς** vocauerint; eodem modo quo Cephæ Petro, Thomam Didymo sunt interpretati: Lege apud ipsum prolixam, sed reconditæ eruditionis, acerrimique iudicii re fertam dissertationem.

8, 9, 15. **LINI**) Plinius aliud quoddam lini genus Indicum prodidit vñ uum, Græcis **ἰνδὸν** dictum, quod igne non exurit, sed splendescit magis quam si la uaretur. Sed de hoc nihil opinor Curtius. Raderus. Verum Hierocles apud Stephanum Brachmanas hinc amicit: quod fabulosum puto, & potius credo Plinio, rarissimum inuentum id lini genus esse.

LIBRI ARBORVM) Tam teneri, quam tenerima nostra charta, nisi quod candor desideretur in his quos ego vidi, sed colores omnis generis tam auide accipiunt & bibunt, quam vlla charta. Ostendunt hoc etiam icones impressi & libri. Sed de phyliris seu libris arborum disputatum est copiosius ad Martialis epigr. 14, 10. Raderus.

8, 9, 16. **AVES**) Psittacos intelligit, de quibus ad Martialem 14, 72.

Psittacus à vobis aliorum nomina discam

Hoc didici per me dicere, Caesar aue.

Multa ex multis scriptoribus allata. Quibus addes quæ Vlysses Aldrouandus toto lib. 11. Ornithologiæ tradidit, vbi formas iconibus expressas tredecim lectori spectandas proponit; quatuordecim descripsit. Sed elegantissimum adiecit Carolus Clusius in Aucuario exoticorum, cuius iconem ibi expressam miraberis. mihi indigitasse satis. De coruis & picis auibus, vocum quoque humanarum imitatricibus, etiam ad Martialem dictum. Raderus. De auibus his hodie nemo dubitat, olim pro fabula id habitum: vt nunc alia quæ vulgo non creduntur, & tamen fortasse vera sunt. In quam rem digna iudico verba Stephani, quæ ex præfatione eius in Ctesiam, hic legantur: *Æuerm*

non

nonnulli priſco ſeculo homines, qui quod de quadam Indica aue narrabatur, eam videlicet in India, Indicum, illinc in Græciam transportatam, Græcum ſermonem dicere, & hominum more articulatas diſtinctaque voces tandem proferre: hoc ut plane abſurdum & ineptum commentum, exhibendum explodendumque eſſe dixerint. Quinam? nempe non alij quam quibus huiusmodi auem ex Indicis oris aduectam videre nunquam contigiffet. Nam Ouidius & Statius, fortaſſe & ipſi, hominem id commemorantem, ut aperte mendacem, aliquando riſu exceperant: at poſtquam ipſam illis datum fuit auem cernere & audire, quam ea de re fama & aliorum ſermoni adhibere fidem noluerant, eam ſuis ipſorum oculis adhibere coacti fuerunt. Et, ut illos taceamus, hodieque vulgariſt adeo illa auiſ, ut extare aliquem qui dicat incredibile eſſe quod de illa narratur, id demum nobis plane ſit incredibile. Quem enim Pſittacum (quem *βιτταξυ* *Cyſias* hic appellat) præter illum Peronenſem Claudiani ſenem, aut aliquem illi ſimilem, nunquam viſiſſe putabimus? Finge tamen reperiri ſenem aliquem (& reperiuntur forſitan aliquos ex illis etiam qui in urbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, ſi viderit, loquentem certe nunquam audierit: an enim qui hanc illi auiſ indiciam eſſe naturam affirmabit, fidem apud huiusmodi hominem impetraturum veris? Hoc certe ſi credis, longe falleris. His igitur tandem hunc ſermonem claudamus verbis. Quemadmodum ſi pſittacus nunquam ex India aduectus ad nos fuiſſet, auem apud Indos eſſe humanas voces ſonantem nemo crederet: nuac vero quoniam vulgariſt eſt illa, vix quiſquam hoc miraculi loco habet: Iidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri, & de plantis atque arboribus, nominatim etiam de quibusdam radicibus, item de aquis, de metallis, de aliis denique multis illi regioni peculiariſtibus rebus commemorari, quæ multorum fidem ſuperant: at ſi tam faciliſt illarum rerum, quam pſittaci, aſportatio eſſet, tam facile firma ab omnibus perſuaſione reciperentur, quam ea quæ de pſittaco ſcripta ſunt, recipiuntur. De his auibus accipio, quod apud Indos eas videns Alexander, admiratione earum commotus, in eos qui has occiderent, gravem panam conſtituit. Quamquam Ælianus de hiſt. Anim. 5, 21. f. pauonibus id tribuit. Sed cum ut ipſe ibidem addit, iam ante Alexandrum (prior enim eo fuit Antiphon) pauones Athenis viſi fuerint, haud dubium eſt, quin Alexander, vel in ipſa Græcia, vel certe in Aſia priuſquam in Indiam tranſiret, aues eas ſatis vulgares eſſe viderit. Vnde crediderim Ælianus quæ apud veterem ſcriptorem de auibus Indicis repererit, propterea quod à pulchritudine eas commendari videret, immemorem pſittacis idem conuenire, protinus de pauonibus ſit interpretatus. Nec ſententiæ me falli patitur, quem nunc non recorder, verus auctor, qui tradit Alexandrum ob eam cauſſam aliquem ſeuere puniuiſſe, quod auem humanas voces imitantem in conuiuio appoſuiſſet. Quod quidem poſtea Æſopus tragicus apud Plinium 10, 51. & Valer. Max. 9, 1, 2. impune fecit. Apparet enim ſi ob formam auibus parcendum iudicauit; magis id facturum fuiſſe ob vocem quam imitantur. Pſittacum egregie deſcribit ex Plinio 10, 42, 2. Apulei. in floridis, vbi lego: *Ad diſciplinam humani ſermonis faciliſt eſt pſittacus, glande qui veſcitur: & cuius in pedibus, ut hominis, quini digitiuli numerantur. Non enim omnibus pſittacis id inſigne; ſed illud omnibus proprium, quod eis lingua latior quam ceteris auibus. eo faciliſt verba hominum articulantiur. Vulgo: inſigne, ſed i. o. proprium. quo eis l. l. q. c. auibus, eo f. & c.*

ANIMALIA) Ex inuſitatis & Europæ inuiſis Martichoras eſt, quam in palatio noſtri ſereniſſ. Electoris cum effigie Alexandri M. inſpexi, quam ex Cteſiæ Indicis Ælianus hiſt. anim. c. 21. & Euseb. in Hieroclem deſcribit. Iarchas tamen rex Indorum in 3, 14. Philoſtrati de hac prodigioſa fera rogatus, negauit ſe quicquam inaudiſſe. Plinius 8, 21. *Martichoram*, non *Martichoram* appellat. Meminit & in Bæoticis Pauſanias. Ceterum de ſeris Indicis teſtatur Philoſtratus 4, 12. eſſe & multas & multo-

rum generum. Breuiter Solinus cap. 55. *Sunt illic multæ ac mirabiles bestie &c.*
Raderus.

8, 9, 17. *NON GENERAT*) Quæ ergo terra iniquis aut regio creat rhinocerotas, si India non generat? Æthiopia opinor, quod Pausanias in Eliacis & Boëticis rhinocerotem taurum Æthiopicum appellet. Nam ita Pausanias: *Vidi etiam Æthiopicos tauros, quos ex re ipsa rhinocerotas (quasi tu diceres naricornes) nominant, quod illis è nare extrema cornu prominet, & paulo superius alterum non sane magnum: in capite nullum prorsus habent.* Sed de hac immani belua pluribus actum commentario ad spectacula Martialis ep. 8. & 21. Hic pluribus nil opus. effigiem habes apud Gesnerum. Raderus.

ELEPHANTORVM) Idem Strabo lib. 16. per Onescritum testatur. & Diodor. 2, 42. *Elephantes fert Africa, inquit Plinius 8, 11. ultra Syriacæ solitudines, & in Maurütania, ferunt Æthiopes & Troglodytæ, ut dictum est, sed maximos India, bellantesque cum iis perpetua discordia dracones.* In Taprobane vero Onescritus elephantos maiores bellicosioresque, quam in India gigni, scripsit Plin. 6, 22, 2. Curtius communi nomine Indos, omnes extra Africam & Æthiopiam natos appellauit. Plura de elephantis ex instituto Plinius 8, 1. vsque ad cap. 13. Nos etiam ex variis aliis scriptoribus ad Martialis. spectac. epigr. 16. & 18. Plurima de elephantis Indicis Arrianus rer. Ind. 2, 22. vbi de venatione, & mira illorum docilitate. Raderus. *Libyos elephantes neque odorem neque barrierum ferre Indicorum scribit Polyb. 5, 84. vbi de prelio Ptolemæi & Antiochi.*

8, 9, 18. *AVRVM FLVMINA VEHVNT*) Plinius 33, 4. de auriferis fluminibus: *Aurum, inquit, inuenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicum, atque à formicis aut gryphibus apud Scythas erutum.* Apud nos tribus modis: fluminum ramentis, ut in Tago Hispania, Pado Italia, Hebro Thracia, Pactolo Asia, Gange India &c. addidisset Plinius Rheno (Martialis epigr. 10, 7.) Germania, Istro Pannonia. Sed hic de Indico auro & fontibus & fluminibus agamus. Plin. vlt. cap. vlt. libri: *Gemmiferi amnes sunt Acesines & Ganges.* Ctesias antiquissimus scriptor in Indicis apud Photium, scripsit de fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fûtiles singulis annis hauriuntur &c. Sed Iarchas rex Indorum apud Philostrat. 3, 14. negat se quidquam de hoc fonte cognouisse. Sed negat Ctesias etiam quod Curtius affirmat, in fluminibus reperiri aurum, ut in Pactolo, sed quod multi & vasti montes illud suppeditent, & gryphes custodiant. Contra Tzetzes Chiliad. 12, 404. Megasthenes apud Arrian. rer. Ind. 3, 33. testantur, aurum apud Indos à formicis quæ magnitudine vulpes superent, erui. Arrianus rem in medio relinquit: Herodotus 3, 102. affirmat, & copiose explicat. De gryphibus aurum custodientibus, & ab Indis decipi solitis, etiam Ælianus 4, 27. copiose. De formicis etiam Strabo lib. 15. Sed redeamus ad flumina aurum vehentia, de his enim Curtius, qui doctorem eius rei Megasthenem apud Strabon. l. 15. habere potuit: *flumina auri micæ deferre, ex quibus regi tributum aduehatur, quod & in Iberia contingit.* Raderus. *id aurum vis aquarum secum ex venis effert, ut notat Agricola de re metall. lib. II.*

8, 9, 19. *GEMMAS MARGARITASQUE*) De margaritarum natura, nobilitate, precio, loco & patria, plurima Plinius 9, 35. toto capite. De gemmis vero & lapillis idem toto libro 37. siue extremo. Addam de vnica gemma è Ctesia Cnidio miraculi loco, quæ magnetis vim habet, non ut ferrum, sed gemmas trahat: *De pantarba gemma, inquit Photius in excerptis, scripsit Ctesias, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides preciosos in flumen proiectos, quæ omnia erant cuiusdam Bactriani insistoris, pantarba retraxerit inter se coherentes.* Arrianus rer. Ind. 2, 4. ex Megasthene docet concham margaritæ marinæ retibus capi solitam. [Idem Ælian. hist. anim.

15, 8. Plin. 9, 35, 10.] Ceterum de preciosis lapidibus scripsit antiquissimus poetarum Orpheus nobilem libellum, qui hodieque legitur, Raderus. De margaritis multa, etiam ex Alexandrinæ hist. scriptoribus, Athenæus 3, 13. & 14. quæ loca cum multis aliis diuerforum auctorum in Lexicum suum Iuridicum congeffit Briffonius, voce *Margarita*.

OPPLENTIÆ CAUSSA) Miror hoc, quid enim pro iis accipiant, aurum an argentum? at his abundant. pecora, armenta, fruges? ne his quidem indigent. Ego potius mercatorum cum fuisse quæstum puto, qui ab Indis vilium rerum precio gemmas eiusmodi permutare potuerunt. quod & posterioribus sæculis in India Americana factum: cuius incolis etiam accidit, vt pro auro & gemmis precium mirantes acciperent, vt ex succino suo olim Germani apud Tacit. Germ. 45, 7. Hodie tamen ibi quoque aurum est in precio. Causas non enumeramus, inopia temporis.

VITIORVM COMMERCIVM) Melius hoc, quam quod vulgo legitur, vicinorum. Plin. 9, 35. audiamus: Principium ergo, culmenque omnium rerum precii margarita tenent. Indici maxime has mittit Oceanus, inter illas belluas tales tantisque quas diximus, per tot maria venientes, tam longo terrarum tractu, è tantis solis ardoribus atque Indis quoque in insulis petuntur, & admodum paucas. Fertilissima est Taprobane & Toidis, vt diximus in circuitu mundi: item Perimula promontorium Indiae. Ex Iatrico lib. 5. epist. 38. intelligiges, ad oram piscariam Indiae margaritarum causa subinde ex variis terris & gentibus 60000. mercatorum confluere. Sed & quotquot apud Græcos olim & nunc apud Romanos diuitiores sunt, maiore adhuc studio emunt margaritam marinam, ita Indorum lingua dictam. Arrian. rer. Ind. 2, 3. Raderus. Equidem per commercia, gentium exterarum vitia in vicinos serpere, supra ad 8, 3, 15. attigimus. In Plinii verbis obiter nota promontorium illud Indiae aliis scribi Perimuda. vt Æliano 15, 8. Stuckius in Arriani periplus maris Erythræi, hodie *Pâiane Caxaldo* vocari scribit. Vbi multa etiam de margaritis.

PRETIO QVOD LIBIDO CONSTIT) Cleopatraz vnio seu margarita aceto macerata & hausta 700000. aureorum fuit æstimata: volebat alteram aceto frangere, vt precium duplicaret. Plinius 9, 35. Raderus. Considera Tiberii verba apud Tacit. 3, 53, 6. illa feminis propria, quis lapidum causa pecunie nostræ ad externas aut hostilis gentes transferuntur.

8, 9, 20. **INGENIA HOMINVM)** Hominum quoque diuersitates sunt, vt locorum. Marcellin. 23, 30. Vide Flor. 3, 2, 2. b. Tangit aliquam eius rei causam Iustin. 2, 1, 11. naturam ad locorum patientiam animalia quoque generasse. Regredere ad 7, 3, 6. supra. In insinuatione autem puerili, non dicam multum momenti, sed fene dixim, vt *ἄλλοι ἢ τὸ πᾶν* esse possum, mirifice dixit Casaub. pr. Comment. ad Theophrasti character. cui potius assentior, quam Gentili de legat. 3, 8. contendenti non eam esse vim educationi, vt quod natura insitum est, velut ingenio terra, possit vincere. Pro nobis etiam concludit Filescus select. 2, 1. & c.

8, 9, 21. **CORPORA)** Strabo lib. 15. Et, vt verbo dicam, Indos veste candida, & sindonibus, & carbasis vii. Et idem supra: In cultu corporis contra nimii sunt, nam & aurum gestant, & distincto lapillis ornatu viuunt, & sindonas floridas induunt. Carbasis autem est tenuissimæ & delicatissimæ telæ seu lini genus, multum à poetis celebratum. Ctesias ditissimos lino tegi affirmat. Raderus. Arrian. de reb. Ind. 3, 1. Lina veste viuunt Indi, vt ait Nearchus, lino ex arboribus facto: qua de re mihi iam dictum est, & hoc quidem lino, aut reliquis omnibus lino candidius est; aut nigri ipsi quum sint, faciunt vt candidius id quam est, esse videatur. Est autem ipse subucula linea crure medio totius: amiculum autem partim humeris, partim capiti circumiectum. Philostrat. in Apol-

Mmm

lonio

Ionio 2, 9. Scribit autem Damis, homines qui secundum Indum fluvium habitant, lineis vestibus amicti, linum autem in agris plurimum nasci. De carbasso Arrian. periopl. Mar. Erythr. 3, 2. Fertilis est illa regio (Mambari) carbassi, & quae ex illo conficiuntur telarum Indicarum. *ἡ ἀμάρια* vocat Arrianus, pro quo Rhamnusius rescribat *ἡ ἀμάρια*. sed *ἡ ἀμάρια* scribitur etiam apud Strabonem. In Pausanias Atticis *ἡ ἀμάρια* λέγεται, ubi de lucerna aurea Mineruae.

SOLEIS PEDES) Arrian. Ind. 3, 2. Calceos ex corio albo gestant, eosque accurvate atque eleganter confectos, ita ut aliores variisque coloribus distinctas soleas habeant, quos proceriores esse videntur. Philostratus 2, 9. calceamenta ex arborum corticibus facta gestare, monet. Raderus. Etiam ex sparto calceamenta tam iumentis quam hominibus fieri solere, praesertim in Africa, partim ex scriptoribus antiquis, partim propria experientia probat Guilandinus de papyro membro nono.

LAPILLI EX AVRIBUS) Arrianus Ind. 3, 1. in aures ex ebore factas Indis suspendit, & has locupletiores, quibus vulgus non vitur, ferunt. Sed de inauribus antiqua res est, uti & de armillis & brachialibus. Nec apud Indos tantum, ubi aurum, lapilli & margaritae nascuntur, sed in omni fere orbe, de quibus Plinius 9, 35. quem videbis. Reges Persarum etiam in aures gestabant: testis Arrianus 6, 5, 15. qui sepulchro Cyri etiam *ἡ ἀμάρια* sive in aures illatas memorat. Et Procopius lib. 1. de bel. Pers. de Perofa Persarum rege testatur: *Margarita candore & magnitudine eximia & preciosa ex auro dextra pendebat. Quod & Parthorum genti familiare fuisse, Tertullian. de cultu feminar. cap. 10. tradit his verbis: Scripuloſa Deus auribus vulnera intulit, & tanti habuit renovationem operis sui & cruciatuſ infantia tunc primum dolentis, ut ex illis ad ferrum nati corporis cicatricibus grana nescio quae penderent: quae plane Parthi, per omnia quaeque sua bullarum vice inserunt. Raderus ex Brissonio lib. 1. de regno Pers. Ultima Tertulliani verba emendatissime leguntur in edit. Rigaltiana: quae plane Parthi peronibus quoque suis bullarum vice inserunt. Unde constat ex his verbis de Parthorum inauribus nihil colligi: quod falsa lectione deceptus Brissonius coniecerat. De inauribus Chares apud Athenaeum 3, 13. Ex unguibus sunt in aures, monilia, & armillae brachiorum, pedumque ornamenta, apud Medos, Persas, & Asiaticos omnes pluris aestimata, quam quae ex auro conficiuntur: De Babyloniis Juvenal. Sat. 1, 104.*

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestra

Arguerent, licet ipse negem

Ad quem locum Plinius, Plautus, & Exodus citatur à Britannico. De Afris Augustini. epist. 73. Execranda autem superstitio ligaturarum, in quibus etiam in aures virorum, in summis ex una parte auriculis suspensa deputantur, non ad placendum hominibus, sed ad servandum demonibus adhibetur. Et mox: Solvere in aures timent, & corpus Christi cum signo diaboli accipere non timent. Quod putem haud simpliciter de inauribus intelligendum, sed in quibus essent fortassis imagines deorum, aut quid tale. Afris autem vilitatissimum id fuisse (quamquam non amplius aetate Augustini, si quidem is auctor est Quaestionum in utrumque Testam. vide Quaest. CXV.) Ciceronis scomma ostendit apud Macrobi. Saturn. 7, 3. Octavianus, qui natu nobilis videbatur, Ciceroni recitanti ait, Non audio quae dicis, ille respondit, Certe solebas bene foratas habere aures. Vetus auctor apud Suidam, *Ἐρῶνα* donat ipsum inauribus, quae margaritae erant ornata. Mulieres antiquae ex auribus longas in aures dependentes habebant. Elian. hist. var. 1, 18. Viri nequaquam. Quare Tertullian. de pallio cap. 4. de Achille: *aurem quoque foratu effeminatus, quod illi apud Sigeum strongyla servat. Quamquam etiam pueros Graecorum in aures gestasse scribat Isidorus Orig. 19, 31. sed hoc discrimine, ut puella utraque aure, pueri tantum dextra ferrent, id nobilitatis insigne fuisse Athenis, docet Apulei. lib. 1. de habit. Doctrinae Platon. Originem eius rei tradit Dio orat. 32. Quam Atheniculis resfondisset.*

spandisset Apollo, si vellent bonos viros in ciuitate promerire, ut optimum quod esses puerorum auribus inererent: illi autem aure perforata, aurum inseruerunt, dei videlicet responso non intellecto. Hoc enim puellas magis decebat, & Lydorum aut Phrygum pueros. De Iudæis clarum ex Exodi 32, 2. Esaia 3, 19. & alibi in sacris literis.

BRACHIA) Armillas gestarunt etiam Medi, ut ex Xenophonte lib. 1. *παῖδ.* constat: item Persæ, ex eiusdem lib. 1. *ἀναβάσ.* Vide Briffon. de Regno Pers. lib. II. pag. 236. f.

8, 9, 22. **CAPILLVM**) Indis omnibus promissa cæsaries, non sine fuco cærulei, aut crocei coloris. Solinus. Diodor. Sic. 4, 5. scribit, Indorum moris esse per omnem vitam barbam nutrire: huncque morem à Dionysio accepisse, quem barbatum nominauerunt. Strabo lib. 15. scribit, Indos comam & barbam nutrire. Quin & multum posuisse studii in peccando, testimonio Quidii Falstor. 3, 465, innotescit, epitheto isto hos insignientis,

*Interea Liber depexis crinibus Indos
Vincit*

Tiraquellus ad Alex. ab Alex. 5, 18. vbi variarum gentium instituta circa capillum & barbam enarrantur.

8, 9, 23. **SUPRA OMNIUM GENTIUM**) Ælianum audi de animal. 13, 18. In regis aedibus India, vbi regem maximus illic regna tenentium etatem degit, quum alia permulta & magnam hominum admirationem, & nullam comparationem habent, quibuscum sane nec Memnonia Susa, neque tota eorum sumptuositas conferri possunt: neque Ecbasanorum magnificentia cum his in comparatione coniungenda est. etenim illa Persici fastus, vanitas, si cum iis comparentur, videri possunt. Pori quoque regia laudatur in epist. Alex. ad Aristotelem, quam tamen spuriam putamus. Raderus.

IN PVBLICU) Fuere qui nunquam in publicum prodirent, ut Herodot. 1, 99. de Deioce Medorum rege prolixè narrat & [Agatharchides, ac] Diodor. Siculus 3, 47. de Sabæorum regibus. Eadem ratio apud Sinas hodie seruetur, nisi quod ab Eunuchis & domesticis adeatur. Apud Indos quatuor ob causas prodibat in publicum, cum bellum vrgeret: cum ius diceret: cum sacrum faceret: cum venaretur. ex quibus Curtius tres duntaxat profert, bellum, venationes, iudicia. De pompa vero & publicis solennitatibus ex Clitarcho & aliis ita Strabo lib. 15. In solennibus pompis multos elephantes miti auro & argento ornatos, & multas quadrigas, & boum parua: deinde exercitum instructum sequi, & ingentes lebetes deauratos, & magnos crateras, & mensas ex Indico are &c. Raderus. Rarus autem ad spectus in publico eo pertinebat ut venerationis plus inesset. Ad quæ verba Tacit. H. 4, 65, 8. Gruterus discurs. c. 44. docet melius esse: Regem omnibus potius patere, quam nemini.

8, 9, 24. **ARMATI**) Leuiter dubito, an scripsit? armigeri corporisque custodes. Hos sane alibi sæpe iungit.

8, 9, 25. **AVES**) Quemadmodum Homerus regium deus & oblectamentum esse scribit, sicutum & reliquum ornatum equi: ita Indorum rex amores & delicias suas xpupam facit. Hanc manibus gestat; ea se oblectat; & natiuam eius renouatam summa admiratione frequenter intuens, magnam inde lætitiã voluptatemque capit. Ælian. hist. anim. 16, 5. Adde eundem 13, 18, 8. Clitarcho (apud Strabon. lib. 15.) refert, magnis præditas frondibus arbores in plaustris quaternarum rotarum deportari, & ex eis aues mansuetas excuti, quarum canorissimum dicit orionem &c.

8, 9, 26. **AVRATAS COLUMNAS**) Qualis apud Nafonem erat Solis Metamorph. 2, 1.

Europæa. Quæ relatio credibilem etiam facit narrationem Hieronymi de Praga, qui iisdem temporibus Vitoldi principis permittit (erat autem hic Vladislai ex fratre nepos) sylvas sacras in Lithuania se cecidisse retulit Ænæ Sylvio, vt hic cap. 26. de Europa tradit. Sane Nannetenſi & Altiffiodenſi conciliis prohibitam fuiſſe arborum adorationem, tunc etiam obtinentem, notat Loccenius ex Lindenbrogii Gloſſario LL. Antiq. pag. 1357. Cui iunge Rubenii electa 2, 34. & Dayſqueium ad iſta Sili 3, 692.

Arbor numen habet, coliturque tepenibus ari.

In Aſiana autem Sarmatia arbores adhuc coli, itidem apud alios penitioris barbariæ populos, pro comperto habetur: vetuſtiſſima ſuperſtitione, quippe antiquitas hæc fuerit numinum templa, præſequæ viſu ſimplicia rura etiam nunc deo præcellentem arborem dicant. ait Plinius 12, 1. De lucis Germanorum, Græcorum, & Romanorum commemorare ſuperuacuum eſt: fecitque iam tum Dempſteus ad antiqu. Roſini 1, 13.

8, 9, 36. *SE CURVARE CEPIT*) Verum ſane, cum Luna curuatur in cornua, Indos menſes ſuos ordiri. Sed in cæteris quid velit Curtius, cur ego intellexerim, cum ipſe, qui ſcribebat, non intelligeret? Videtur tamen innuere eos annum ſuum in 24. menſes tribuere ſolitos, quod facile credo, vt à nouilunio vna neomenia putetur, altera à plenilunio. Scaliger de emend. temp. lib. 2. vbi plura de anno Indorum præſcorum. Idem in prolegom. Canonum Iſagog. demonſtrat errare Curtium, eo quod corniculatam Lunam, quæ Græce eſt *σεννοειδής*, pro dimidiata, *ἀρτί 7 ης διζοτήριος* acceperit: ſcribendum ei fuiſſe, non *τις* ab *ορbe* completo, ſed à dimidiato menſes Indorum computari. Varias autem annorum apud antiquos rationes tam ex Alexandro Neap. 3, 24. notiſque ad eum Tiraquelli, quam præcipue ex dicto Scaligeri opere cognoſces.

MODVM) Bongarf. coniciebat *motum*. ſicque recenſuit Scaliger de emend. temporum. At vulgata lectio forte melior.

8, 9, 37. *ET ALIA*) Quorum præcipuum, quod marito defuncto, vxores viuæ in rogum eius inſiliant. Quem morem adhuc noſtra ætate durare notat Pontanus in hiſtor. Vrbis Amſtelodam. 2, 24. vbi etiam Propertius & Strabo citantur.

OPERA) Alii *opera præcium*. Poſtremam vocem omiſimus ex Mss. Rationem ſuggeret Index.

8, 10, 1. *FINES INDIAE*) India trans Indum incipit, vt Arrian. in Indicis docet. Curtius Indicæ gentis nomine eas etiam gentes complectitur, quæ cis Indum ſedes habent, vt ſunt Aſſaceni, Aſſaceni, Niſæi, Peucclatæ, Turæi. Idem Strabo lib. 15. docet Indum fuiſſe limitem Indiæ, ſed addit poſt ab Alex. etiam ea quæ cis Indum ſunt, Indis accenſa. Raderus.

HERCVLEM) De hoc tamen dubitat Arrian. 4, 5, 15. & alii. Maximus Tyrius orat. 38. ne dubitat quidem: *terram Indorum peſiit, quæ nunquam, vt dicebant ipſi, exercitum externum præterquam Bacchi & ipſius Alexandri admiferat.*

8, 10, 2. *HEPHÆSTIONEM*) Sabellicus notat noſtrum ſupra 8, 2, 13. tradidiſſe, illum ab Alex. in Baſtrianam miſſum, *expulſionis*, ait, *cauſa an præſidij parum liquet*. At expreſſe Curtius, *commæus in hyemem paraturum*. Intelligendum igitur, eum mandato iſto perfunctum interim ad Alexandrum reuertiffe. Nam & Arrianus 4, 4, 14. conſentit Curtio.

8, 10, 3. *IVNXERE NAVES*) Vide an noh rectius *ſtruxere*, & forte an Curtius ſic ſcripſerit. Hoc autem modo etiam Annibal Tarentinos naues, verum integras, plauſtris tranſuehere docuit apud Liuium 25, 11, 27. Argonautæ ſuam humeris transportarunt, Juſtin. 32, 3, 14. eorumque exemplo Iſtorum conditores Colchi.

chi. Apud Nilum Æthiopes nauces suas plicatiles humeris transferunt, quoties ad catara-
ctas ventum est. Plin. 5, 9, 22.

8, 10, 5. *TERROREM INCUTE RET*) Pro belli iniitiis, dux aut ti-
metur, aut spernitur. Gruterus in Tacitum discursu octauo, vbi vide.

8, 10, 7. *IGNOBILI GENTE*) Non video quomodo huius regia sit
Mazagæ, quam urbem Assacani fuisse infra 8, 10, 22. tradit, nec ignobilis gentis: nec
dum Alexandro aditæ. Arrianus 4, 4, 16. Asprios, Thyraeos, & Arfacos tum temporis
expugnatos narrat.

8, 10, 11. *A LIBERO*) Idem Arrianus Indicorum principio. Philo-
strat. 2, 1. & 4. Isidorus 15, 1. Stephanus *Ἰνδοὶ πύλαι*. De Bacchi in Indos expeditione
longam fabulam conscripsit Nonnus. Goropius in Indo-Scythicis Liberum illum
Noam fuisse contendit. Ego cum Arriano 5, 1, 2. (vbi illi hac de re sermo) *conseruim*,
ea quæ de diis veteres fabulis suis conscripsere, non esse nimium curiose inuestiganda.

8, 10, 12. *MERON*) Quasi diceret *femur*. Vnde nota Græcorum fa-
bula: extincta fulminis ictu Semele grauida, Iouem imperfectum adhuc infantem
femori suo insuiffe, donec completis mensibus Bacchum eniteretur. Id Orphei hy-
mno in Sabazium, Dinarchi lib. 9. Euripidis in Bacchis, Ouidii Metamorph. 3, 260. So-
lini cap. 55. Melæ 3, 8. testimoniis Raderus latius explicat. Plinium etiam 6, 21. corrigi-
t, unde origo *fabulæ Iouis femine (non femine) natum*. Sic tamen habent editiones, ante
Raderum impressæ. Arrianum autem Indic. 1, 2. nec interpretes perceperunt, nec Ra-
derus recte exponere visus est: *Mons vero urbi vicinus, ad cuius radicem sita est Νύσα,*
Merus, hoc est femur, vocatur ob infortunium, quod illi statim ac natus est accidit. Infor-
tunium, ait Raderus, Diodorus Sic. 3, 64. explicat: *Cum ergo Semele precibus à Ioue*
exorsisset, ut pari se atque Iunonem honore dignaretur, tonitru & fulmine armatus ille ac-
cessit, quorum vim cum puella sustinere non posset, exanimata abortum fecit. Infantem ve-
ro Iupiter confestim exceptum femori insuit, eumque ad iusti incrementi tempus enixus Νύ-
σαν Arabiæ deportauit &c. Sed induxit eos in errorem vnus voculæ mutatio, quam
inconsulto commiserunt, quibus fabulam de Baccho bis genito tangi non suboluerat.
Scripsit Arrianus: Τὸ ὄρος &c. Μῆρος κληθῆναι, ἐπὶ τῇ συμφορῇ ἣν ἐπέχεσται
ἰατρὸν γένουσι. *Mons &c. vocatus est Femur, ab euentu qui Baccho acciderat, ut iterum*
nati esset. Iouis ergo scribendum, non iudis. Non enim ex priore partu, si ita vocan-
dus est abortus, mons ille nomen accepit, sed ex sequenti. Ab eo euentu *Διμῆριον* ap-
pellatus est Bacchus apud Athenæum 2, 2. in Alexidis versu: quasi qui duas matres ha-
buisset; vterum Semeles, & femur Iouis. Qua de caussa & *Διθύραμβος* vocari,
quasi ex duabus ianuis egressum, in Etymologico scribitur. Apud Ouidium Meta-
morph. 4, 11.

— Bacchionque vocant, Bromiumque, Lyncumque,
Ignigenamque, Satumque ierum, solumque bimarem.

Μηροσφῆν quoque hinc vocatum fuisse, siue femori insutum, Eustathi ad Dionys. verf.
1159. notat. Sic ergo legendum apud Arrianum. At ipsam hanc, omnesque reliquas
de Baccho fabulas ab Oriente in Græciam peruenisse, ipsis quoque nominum argu-
mentis erudite probat Heinsius à pr. Aristarchi sacri. Vbi ait, ex femore Iouis editum
nihil aliud significare, quam à deo satum: Hebræo loquendi more. Fabulam autem
illam suo more sua uiter ridet Lucianus in dialogis deorum dial. 9. Ceterum eundem
montem etiam communiter urbe vocabulo *Νύσαν* vocauerunt Sidonius epist. 2, 9.
& quos ibi citat Sauaro: quibus adde Plinium 8, 39. & Philostrat. 2, 4.

8, 10, 13. *ADSCENDIT*) Idem Arrianus 5, 1, 10. tradidit, & Iustinus:
12, 7, 6. Sed diserte negat Philostratus 2, 4. *Alex. Macedonem affirmant orgia in monte*

Νύσα

Nysa celebrasse: verumamen qui Nysam incolunt, asserunt Alexandrum nequaquam montem ascendisse, quoniam id vehementer cuperet, quod esset tum honoris cupidus, tum etiam vetustatis amator, timuisse autem, ne viribus conspectis Macedones (qui eas longo iam tempore non viderant) domesticarum rerum desiderio caperentur, neque cupiditas vini eos inuaderet, iam diu bibendae aquae assuesactos. His de causis Nysam praetergressus, in radicibus montis vota sacraque peregit &c. Addit deinde, se non ignarum eorum quae de Alexandro proderentur, scriptorum auctoritatem veritati posthabuisse.

HEDERA) Quae nusquam alibi apud Indos nascitur. Arrian. 5, 1, 5. qui pro argumento id habet Nysae à Baccho condita, cuius insigne est hedera, ut pueris notum. Rationem eius rei forte explicemur ex Plutarchi Alex. cap. 66. Harpalo qui regionis Babylonicae relictus praefectus fuit, studentibus Graecis plantis regiam & ambulationes excolere, cetera responderunt, viam respuit tellus hederam, quam semper corruptis impatientem eius temperiei, quod haec frigidis gaudeat, illa ferueat. Vtrique auctori tradita complectuntur ista Plinii 16, 34, 1. Edera iam dicitur in Asia nasci. negauerat Theophrastus: nec in India, nisi in monte Mero. Quin & Harpalum omni cura laborasse, ut leuaret eam in Medis, frustra. Alexandrum vero ob raritatem ita coronato exercitu, victorem ex India rediisse, exemplo Liberi patris.

8, 10, 16. VT FERRE FIT) Non enim ibi constitunt exempla, unde ceperunt, sed quamlibet in tenuem recepta traxerunt, latissime enagandi sibi viam faciunt. Vellei. 2, 3, 5. Insita mortalibus natura, prope sequi, quae piget inchoare. Tacit. H. 1, 55, 1. ubi forte DEO bene iuuante plura.

SE REPENTE) MS. Dan. in homines serpente. Pal. i. in hom. serpen. relicto interstitio ad illa usque Quippe &c. Unde conjicio scripsisse Curtium, resonabant, orta licentia à paucis (ut fere fit) in omnes serpente. Quippe &c.

8, 10, 18. FORTVNÆ QVAM VIRTVTIS) Sunt enim quidam hocastro; ut iis ad amplitudinem, & gloriam, & ad res magnas bene gerendas, diuinitus adiuncta Fortuna videatur. Cicero pro L. Manil. cap. 16. Homines ad Pompeianum illud elogium, maiore fortuna quam sapientia. Sallust. de Rep. orat. 1, 8. Quibus dormientibus dii omnia conspiciunt. Terent. Adelph. 4, 5, 59. Reti vrbes capiunt: Plutarch. Syll. cap. 9. Et in sinum iis de caelo Victoria deuolat. Liu. 7, 12, 17. Quos poeta quoque depinxit: Theognis vers. 161.

Multis mens laeva est, sed eisdem numina dextra.

Quis male quod captum est verius & in melius.

Hæc Lipsius Polit. 4, 9. Eleganter etiam Plinius 7, 28, 4. post enumerata plura insignis fortitudinis exempla: Sunt in his quidem virtutis opera magna, sed maiora fortuna. Apud Tacit. H. 3, 59, 3. fortuna Flavianis ducibus non minus saepe quam ratio adfuit. Contra Inguomeron fortuna magis quam virtus deseruit. Idem Tacit. 2, 21, 3. Pausanias in Atticis exemplo Spartanorum declarasse deum ait, nihil interesse spectata quemquam virtutis esse, eius consiliis fortuna si non respondeat. siue, ut Sylburgius vertit; eos qui à Graecis viri fortes appellantur, sine fortuna nihil esse. Adde supra ad 3, 8, 29. Pulchre itaque Florus in præfat. de Pop. Romano: ut ad constituendum eius imperium consensisse Virtus & Fortuna videantur. ubi plura notauimus.

HOSTIS) Non quia in gratiam deditione acceptus, ut explanant; sed quia ob gloriam exercitus Macedonici nihil, etiam contra securus & imparatos, audebat moliri.

8, 10, 19. DÆDALA) Dædala Dædalorum, ut Glareanus arbitraturo numero multitudinis, gens & regio nostro Curtio Indica. Iustinus 13, 7, 9. Dædalos montes

montes appellat: Ptolemæus 7, 1. Dædala facit ciuitatem Caspiræorum intra Gangem. Stephanus multas huius nominis ciuitates enumerat. Hic ergo ciuitas aut regio est Indicæ cis Indum Curtio: Ptolem. paullo latius regionem intra Gangem accipit, cui præter Arriani Ind. 1, 4. sententiam etiam populos cis Indum adiungit. Raderus.

DESERUERANT SEDES) Ea Germanis olim nostris bellandi ratio. Dicemus ad Tacit. 1, 56, 5. *omissis pagis vicisque in siluas disferuntur.*

ACADERA) Quidam Impr. *Adaca*. Viderentur *Adaca* Arriani 4, 4, 20. Quam tamen urbem hic non desertam à suis, sed deditam scribit.

VSTA) Non credo huic verbo. Non enim incendisse apparet, saltem reliquisse. Scribam ergo *vasta*: quod & tu scribe, si quid mihi credis. Acidalius. Quem sequitur editio Raderi.

8, 10, 20. **ET QVI)** Bongarsii Codd. *urbi non*: vnde ille; *oppressique urbi non exspectauerant hostem &c.* valde probabiliter. At ed. Modii: *Et qui non*. cuncta voce *urbe*, quæ aliis hæret. Ex quo Acidalius; *oppressique orbe, qui non exspect. hostem.* Id est, in circulum, vnde quaque, ab omnibus partibus vt supra 4, 13, 31. *totam aciem orbe munire.* Cui simile esset illud Iuliani Orat. 1. *Cum deletam ex omni exercitu armatorum manum misisses, postquam ad hostem eam peruenisse sensisti, tum cum omnibus copiis progressus es, usque in orbem circumdatis, κύκλω περιών, de omnibus victoriam reportasti.*

8, 10, 21. **CHOASPEN)** *Choen* vocare videtur Arrianus 4, 4, 16. Eundem esse cum Persico Choaspe nemo mihi facile persuaserit. eaque opinio à Cordoua in Didascalica cap. 31. abunde refutatur. Nec procul adeo absun, vt credam in Curtio & Strabone lib. 15. *Choen* pro *Choaspe* legendum, verumque nomen audacia correctorum in notius transisse; quod sexcentis aliis accidit. Strabo *Choaspen* hunc Indicum in *Cophem* exire tradit: *Choen* etiam suum Arrianus haud procul à *Cophe* disiungit.

BEZIRAM) Arrian. 4, 5, 10. & 12. *Bazira*, non *Baziram* appellat.

MAZAGAS) Arriano 4, 5, 2. & Ind. 1, 3. *Massaga* vocat: *Massaca* Siculus Ind. lib. 17. *Μασαγα* Strabo lib. 15. maximam Assacorum, seu Assacanorum, seu Massacanorum urbem. Raderus. Animaduerto autem plurima huius regionis urbium vocabula, pluratiue in a terminari: Dædala, Acadera, Bezira, Massaga, vnde apparet non sponte Curtii *Beziram* & *Mazagas* hic legi.

8, 10, 22. **NYPER)** Sic legendum: *Nyper Ass. c. r. f. demortuo*; regionis *urbique præter mater &c.* Sed non ausus sum mutare quicquam ante inspecta Bongarsii Codd. excerpta. Quæ cum omissa particula *quoque*, quam regionis *urbique* parum prudenter interposuerant impressi, coniecturam meam viderem iuuare, merito sic edendum putavi. Alibi quoque monui multo plurimis locis eiusmodi particulas Curtio nihil tale cogitanti ingratis esse obtrusas.

8, 10, 23. **RIPIS)** Ex Mss. est: alii *rupibus* inepte. Mox 11, 7. de Indo, *præaltus asperis vrinque ripis.*

CLEOPHES) Arrianus non parum discrepans, regem *Asacenum* appellat, & eiusdem vocabuli gentem inculcat. Ac tametsi & matrem, & uxorem, & filiam in Alexandri potestate venisse dicat, tamen nomina omnium suppressit. Nobis de Iustino uxorem *Cleophidem* esse placet. Quæ cum concubitu suo regnum ab Alexandro redemisset, filium ex eo natum itidem Alexandrum nuncupavit, postque successorem reliquit. Legendi Strabo lib. 15. Arrianus 4, 5. Curtius. Iustin. 12, 7, 11. Orosius 3, 19. Qui vt præterea inter se discordent, inde qui volet, cum repetat, tum conciliet. Reineccius in regno Indico.

8, 10, 25. **VRBEM)** Conieceram *urbis* legendum, vt exiret ea fere phrasis,

N n n

sis,

sis, qua supra 5, 1, 26. Totius operis ambitus CCCLVIII. stadia complectitur. Postea cognouit Bongarsio quoque idem visum. Nisi forte scriptum fuit XXXV. stad. murus, quod legerunt; Triginta quinque stadia murus: cum debuissent; Trig. quinque stadiorum murus. Sane ex notis eiusmodi non vna scriptoribus illata est iniuria. Apud Liuium 23, 5, II. cum damno pulchri sensus legitur, prolapsum clade Romanum imperium, quia nempe scriptum fuit clade Rom. debuissent legere: Pulchrum erit Campani, prolapsum clade Romana imperium, vestra fide, vestris viribus retentum ac recuperatum esse. Triginta millia peditum (quid enim vetat eadem opera sequens mendum tollere?) quatuor equitum arbitror ex Campania vos scripsisse. alii omittunt vos: legerim; ex Camp. scribi posse. Nec moueor viri docti ratiunculis hanc emendationem temere suggillantibus.

SIMVLQVE TERRA) Clarus, & fortasse verius ita: simulque ne terra humore diluta tandem vniuersa consideret, impositae trabes &c.
8, 10, 28. **TVM FORTE**) Alii, Cum F. Vtrumque ineptum delendumque bene iudicauit Acidalius.

8, 10, 29. **FRIGESCENS VVLNVS**) Dum enim calet, abest dolor: vt supra 4, 15, 17. Statius II, 544.

*Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
Terroris*

CORPORIS AEGRI VITIA) Plutarchus cap. 50. Postea sagitta ictus, atque ingenti pressus dolore; Hic, inquit, amici, qui suus sanguis est (humanus)
Non talis diu vt solitus manare beatis.

Verfus hic Homericus est Iliad. 5, 340. vbi Poeta Venerem canit à Diomede vulneratam. Idem Plut. de Fort. Alex. 2, 21. adducit eundem Homeri locum, vbi de eodem vulnere loquitur. Raderus. Idem in apophtheg. cap. 39. Alexandro dictum hoc tribuit. Sed & Seneca epist. 59, 19. Omnes iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Scilicet Seneca & Curtius rem expresserunt, verbis neglectis. Versum autem istum Homericum non ab ipso Alexandro, sed ab Anaxarcho velut exprobrante eumentitam diuinitatem prolatum Laërtius tradit. Alii Callistheni, vel Dioxippo adscribunt. Quos cum aliis huc pertinentibus citauimus supra 4, 7, 25. ad verba: humana fortis oblitus.

8, 10, 30. **CVMVLIS**) Hoc non intelligo, nisi quis exponat pro cumulatum. quod quidem feram: malim autem hic reperisse; arborum stipites cum ramis. vt è similitudine ad Tyrum supra 4, 3, 9. at mox 8, II, 8. nudos stipites iaci iussit, ob causam quae ibi exponitur.

8, 10, 32. **DEORVM NUMINE AGI**) Sic Galli apud Cæs. de bel. Gall. 2, 31. dicebant: non se existimare Romanos sine deorum ope bellum gerere, qui tanta altitudinis machinationes, tanta celeritate promouere, & ex propinquitate pugnare possent. Quantopere autem Occidentales Indi equos, machinas nostras stupuerint, simili- que errore Hispanos pro deorum filiis habuerint, decantata res est. Adde infra 9, 8, 14.

8, 10, 34. **QVA IMPETRATA**) Diodorus 17, 84. qui ex alta lacuna hic rursus emerit persequitur historiam, rem hic perfide gestam ab Alexandro memorat, & iniustam gloriae ipsius notam etiam Plutarchus cap. 103. testatur: Arrianus 4, 5, 10. colorem factis inducit, & scelus Alexandri dissimulat. Alexander ergo cum regina pactus illam in gratiam recepit: sed mercenariis militibus, quibus data fide promiserat se incolumes dimissurum, necem attulit. Raderus.

REGINA EST) Sic quidem distinxit volente lectione quam omnes libri

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 10. num. 36. & c. 11. n. 1. 2.

libri præferunt: Sed si Curtium noui, scripsit is, omiffa copula, impetrauit decus: quippe app. est regina. Credidere quidam &c.

8, 10, 36. ALEXANDRO) Quem & successorem habuit Iustin. 12, 7, 10. Vnde forsitan nata fabula de Balafcia prouincia, cuius Réger, qui iure hereditario sibi inuicem succedunt ab Alex. Magno originem duxisse feruntur. M. Paul. Venetus 1, 34.

8, 11, 1. ORAM) Ora cum Arriano 4, 5, 11. & Ptolemæo 6, 8, non Nora scribendum est. Raderus, ex Ortelio, vt apparet: sed & Aldus hoc loco sic edidit. Alios oportet esse Oritas apud eundem Arrian. 6, 4, 7. Gadrosis conterminos, de quibus in Indice.

8, 11, 2. AORNIN) Græci ἀορνίς, siue ἀορνός, nam utroque modo scribitur, vt ad Periegetem Eustathius docet. Oρνίς Græcis est auis, ex qua voce fit ἀορνίς siue ἀορνός, locus carens auibus, à particula α privatiua, quam illi αεγεννητός appellat. Latini locum illum Auernum etiam ab auibus [immo corrupta voce Græca] dicunt. Petra ergo ἀορνός est auerna qua non transmittunt aues, aut illico percunt. Eiusmodi plures variis in regionibus traduntur. Lycophron apud Eustathium circa Adiabensem huiusmodi pestilentem locum esse testatur, os nempe fontis cuiusdam auernum & aornum, auibus inuium, quod inde pestifer spiritus exhalet, qui statim exanimet, quicquid spirans deprehenderit. Quapropter (inquit Dionysius versu 1151. illum Aornin appellat. loquitur de hac ipsa Curtiana petra. [Non propterea eam sic vocatam ait Dionysius, sed quod sit Ardua, veloces quam vix ingrediuntur aues.] De huiusmodi locis auernis eleganter Lucretius canit 6, 788.

Nunc age, Auerna tibi quæ sint loca cunq̄ue, lacusque
Expeditam, quali natura prædita constent.
Principio, quod auerna vocantur, nomen id ab re
Impositum est, quia sunt auibus contraria cunctis &c.

Et princeps poetarum Aeneid. 6, 237.

Spelunca alia fuit, vastoque immans hiatus &c.
Vnde locum Graij dixerunt nomine Auernum.

De Cumano lacu loquuntur, cuius etiam Aristoteles ἀεὶ δαυμασίον ἀκρυμμένον mentionem fecit, quem & ipse ἀορνός ab auibus appellat. quamquam ibi nullam nominis rationem reddit. Sed in eodem libro haud procul ab Eridano de alio loco tradit, cuius aqua calens aues superuolantes deiciat & enecat. Raderus, De hac petra Curtiana vide Strabon. lib. 15. Philostrat. 2, 5. Plutarch. cap. 102. & de fort. Alex. 1, 2. Diodor. 17, 85. Lucianum Hermotimo sub initium. Iustinus 12, 7, 12. transmissio nomine describit saxum mira asperitatis & altitudinis. Iulianus orat. 2. rupem ad quam vel leuissima volucres euolare difficile possent. Clare signat Aornin petram ideoque non erat Commentatori confundenda cum Sogdiana, de qua Curtius supra 7, 11. De hac obsidione Charetis fragmentum legitur apud Athenæum 3, 35. qui urbem Indorum Petram appellat. Apud Curtium prius legebatur petram Dorinim, pro Aornim, ex similitudine literarum orta deprauatione. quod Sabellico quoque fraudi fuit, qui sic in Enneades suas transtulit. Nihil huc puto pertinere fluuium Aornum apud Athenæum 8, 1. Magis Aornum Thesprotiae in Pausaniae Bœoticis talem fuisse locum putem. Nam & Plinius præfat. lib. 4. de eo testatur, vbi fortasse lacus Aornos, & pestifera auibus exhalatio legendum; non, vt ibi editur, locus. Hanc autem Indicam petram nescio cur - - culmina rupis Ornishie - - visum fuerit appellare Faeto lib. 1. de bello Sicambrico.

AB HERCULE) Cum Arrianus 4, 5, 15. & 29. idem quod alii de Hercule frustra Aornon tentante scripsisset, aliud tamen in Indicis 1, 20. prodidit,

vbi affirmat tantum *Macedonicam fuisse iactantiam*. Strabo lib. 15. ter ab Hercule frustra tentatam scripsit. Raderus.

TERRÆ MOTV) Quasi diuinitus immisso sic apud Xenoph. lib. 3. hist. Græc. *Exercitum Agis ducens per Achaïam non procul à Larissa, Eleorum agrum est ingressus. Quemque iam in hostico esset exercitus, ac regio vastaretur, terra concuti cepit. Tum Agis, qui diuinitus hoc accidisse prodigii duceret, relicto Eleorum agro, dimisit exercitum. Nec valde abijt, quod Hannibale cum Romanis ad urbem pugnaturo, tempestas intercessit proelio.* Vide Liuium 26, 11, 1.

8, 11, 4. **OCTOGINTA)** Glareano nimium hoc videbatur, eoque reponerat octo. nam 80. talenta 48000. Philippæos efficiunt: nimium sane, nisi Alexander fuisset, qui promiserat. Equidem Diodorus etiam 17, 85. *ingens operæ precium promissum ait.* Certe notum est quam & diues, & liberalis fuerit Alexander: ne sui dissimilem fuisse putemus, in negotio vnde tanta gloria speraretur.

8, 11, 5. **QUI FALLERENT)** Potius *quo fallerent*: aut, *qui falleret*.

8, 11, 7. **INDVS AMNIS)** Idem Diodorus 17, 85. Idem quoque Strabo lib. 15. *ciuias radices Indus non procul à fontibus his alluit.* Nec verum est quod Glareanus ait à Siculo tradi hæc in Baetris acta, diserte enim in India Aornum sitam, & post Nysam expugnatam: legisset Glareanus capita Indicis lib. 17. animaduertisset, & quæ desiderantur, & illud sigillatim, *ἰμβολὴ ἐστὶ τῶν Ἰνδικῶν*, & quæ sequuntur de Nysa & Massacis, de Aorno & Taxili. Nec fuit quod negligentia notaret & rideret auctores, & inter hos Curtium hoc loco, qui dixerit Aorni radices ab Indo allui, deinde 8, 12, 4. *sextisdecimis demum castris Alexandrum expugnata petra ad Indum peruenisse.* Curtius enim signauit locum Indi quo traiecit illum iam grandem & altum & latum. petra autem Aornos non procul à fontibus Indi sita erat, vt docet Strabo. Reversus enim Alexander rursus ab Indo profectus ad Enbolima, & angustias cis Indum adhuc ab Eryce cum 20000. obsessas, quem hostem noluit à tergo relinquere Alexander, ne cis Indum occupata & pacata Eryx turbaret & reciperet. Atque inde demum sextisdecimis castris, siue XVI. die ad Indum, vbi illum Hephæstion ponte iam facto expectabat, Alexander peruenit. Raderus.

8, 11, 8. **NYDI STIPITES)** Precium est comparare locum ex 33. lib. Liuii, quem agnosco genuinum magni scriptoris istius partum: *Vallo, & Macedones, & Græci vsu sunt, sed vsu nec ad commoditatem ferendi, nec ad ipsius munitionis firmitatem aptauerunt.* Nam & maiores & magis ramosas arbores cedebant, quam quæ ferro cum armis miles posses &c. Romanus læues & bifurcos plerosque & trium, aut complurium quatuor ramorum vallos cadit, vt & suspensa ab tergo armis ferat plures apte miles &c. In quibus verbis pro & trium, aut complurium lege, vel trium, aut cum plurimum. Polybius 17, 14. vnde hæc desumpta, vt plurima apud Liuium: *Παρά τῃ Παρμακίῳ δὲ οὐκ ἔστιν ἡ γῆ ἐν Ἰνδοῖσι οὐκ ἔστιν ἡ γῆ ἐν Ἰνδοῖσι, ἢ τῆς ἀπὸ τῆς Ἰνδοῦ.* Tales stipites hic ergo parari iussit Alexander, quos & Arrianus 4, 5, 25. *χάρακας* appellat: *Sub lucem milites singulos centum palos (Romanis vallos) cadere iubet.*

ALACRITATIS INDEX) Qualis apud Tacit. 3, 46, 5. exercitus Romani. & Liui. 3, 62, 6. *ingenti alacritate clamor est sublatu.* Ita Curtius alibi, vt reperie sin locis parallelis ad textum notatis. De clamore in proeliis edito supra ad 3, 10, 1. vbi citatis adde Amirati differt. polit. 14, 5.

8, 11, 10. **NOMINIS)** Idem Plutarchus cap. 102. Non autem congruit huic Alexandro, quod Glycas refert, Regem conspicuum aliquando quendam adolescentem sibi cognominum, qui trepide pugnaret, dixisse: *Vel indolem & animum huic mutatio: vel nomen.*

Comm. in Curt. lib. 8. c. 11. n. 12. 13. 15. 20. 24. 25. & c. 12. n. 1. 4.

8, 11, 12. *ALIENO EXITIO*) Marcellin. 17, 1. aliorum exitio quid fortunæ suis immineret, anxie cogitantes. Curtius supra 7, 11, 16. mox eadem in se patiendi alieni casus ostendebat exemplum.

8, 11, 13. *QUI PERCVLSI*) Imo quis percussus, pro quibus, nimirum faxis.

8, 11, 15. *ACRIVS QVAM CAVTIVS*) Panthea de viro suo apud Xenoph. lib. 7. *μυδ.* Non quid sibi accideret cogitabat; sed quibus facinoribus editis tibi gratificaretur.

8, 11, 20. *TYMPANA*) Id verisimile est ex Dionysio Baccho didicisse, qui apud eos regnavit, & vsus est in bello tympanis & cymbalis, tuba nondum reperta, ut scribit Diodor. Sic. 3, 10. [Adde Polyæn. 1, 1, 1.] Strabo autem lib. 15. tradit, in India nullam esse tibiam, nec aliud instrumentum musicum, præter cymbala, tympana & crotala. Arrianus vero Ind. 1, 19. Expeditionis, inquit, Dionysi in Indiam, *Νῆα ὄρη* India non obscuram monumentum est, tympana præterea & cymbala, quibus in præliis *Νῦ* sei videntur. Sed & postea tradit vers. 30. *Ἰνδοὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλοις ἢ τὴν ἑαυτῶν ἰσχυρὰν ἀδύνατον ἐπιπέμπειν ἐν τῇ μάχῃ τὴν ἑαυτῶν ἰσχυρὰν ἀδύνατον ἐπιπέμπειν ἐν τῇ μάχῃ*. Tiraquellus ad Alex. dies genial. 4, 2. Suidas in Tympana: *Ἰνδοὶ ἔχουσιν ἑαυτῶν ἰσχυρὰν ἀδύνατον ἐπιπέμπειν ἐν τῇ μάχῃ*. Vide Lipsii Mil. Rom. 4, 10.

8, 11, 24. *MAGNÆ VICTORIÆ*) Palmerius in spicileg. & Madius victoriam hic pro dea habuerunt, sed recte vidit Acidalius non debere, cum statim sequatur de dea Victoria. Idem commentum eorundem, quo pro *satisfecit*, legebant ex Mss. q. *fecit*. sacrificandi significatu, retundit eo, quod inepte diceretur *facere sacrificiis* & *culus deorum*. Nec ipse tamen coniecturam, suo quoque auctori non nimium certam visam probo: *magno victor*; quasi diceret victoriam eam Alexandro magno constituisse, amissis iuvenum acerrimis. Ego locum integrum esse credo, si cum Pal. 1. & quibusd. Edd. legamus *diis: magnæ victoriæ sacrificiis & culta, diis satisfecit*. Habuit diis honores, sacraque fecit, quæ solebat in magnis victoriis. *culum victoriæ* vocavit tum ceteram magnificentiam in ostentanda ea, tum aras de quibus sequitur.

VICTORIÆ QVE) Idem factum & supra 8, 2, 32. Eius deæ imaginem numis quoque expressit, de quibus Lazius lib. 1. rer. Græcarum.

8, 11, 25. *SISOCOSTO*) Arriano 4, 5, 29. est *Sisicostus*. Popma. Sic apud Curtium quoque legendum coniciat quis ex variis. at alio Arriani loco 5, 3, 8. corrupte legitur *Sisicostus*. *πρωτὸς Σισοκώστου & Ἀπολλωνίου στρατηγῶν*. nisi legendum *πρωτὸς Σισοκώστου Ἀπολλωνίου*. nam eundem hominem intelligi neminem fugiet, qui utraque ea loca attentius contulerit.

8, 12, 1. *ECBOLIMA*) Arrianus 4, 5, 19. ante Aorni obsidionem *Embolima* (sic ipse appellat urbem) venisse Alexandrum scripsit. urbis huius nomen expressit etiam Ptolemæus. Raderus.

ERYCE) Diodorus 17, 86. *Aphricen* appellat, & fortasse binominis fuit. Raderus.

8, 12, 4. *AD TRAIICIENDVM*) Hæc ex Diodoro 17, 86. Curtius. Hinc, inquit, ad Indum progressus, naues quas à triginta remorum vsu triacontoras appellant, constructas, & fluvium ponte iunctum inuenit. Idem paucis etiam Arrianus 5, 1, 14. *Vbi ad Indum peruenit, pontem iam ab Hephæstione perfectum reperit, multaque minora nauigia, duas vero naues triginta remorum.* Sed quærit deinde 5, 1, 31, quomodo pons ille confectus fuerit: *Quoniam autem modo Alexander Indum annen ponte iunxerit, neque Aristobulus neque Ptolemæus, quas ego maxime socius sum scribunt, neque ego certi ali-*

quid affirmare ausim &c. Raderus. Pontis etiam mentionem facit Strabo lib. 15. ad Indum est alia ciuitas Pencilaitis, iuxta quam Alexander per pontem traiecit exercitum. Curtius pontis non meminit.

OMPHIS) Siculus 17, 86. permuratis duabus primis literis *Mophim* vocat, vter verius, haud dispicio, quod ex linguae cognitione pendet. Raderus.

PATRI) Qui fuit ille Taxiles, quem Diodor. 17, 86. scribit haerenti adhuc in Sogdianis Alexandro societatem armorum obtulisse: Arrianus 4, 4, 13. Indiae fines ingresso cum donis occurrisse. Id autem qua causa fecerit, in promptu est conijcere. quippe duorum potentissimorum regum armis pressus, ab externo rege praesidium sibi circumspiciebat.

8, 12, 5. **REGNARE SE VELLE)** Hoc genus reges *inferuientes* vocat Tacit. H. 2, 81, 1. *Eius nominis (regis) honorem pro magnis erga se regum meritis dare pop. Romanum consuevit*, Lilius 13, 11, 13. tradit. Cuius rei multa passim exempla.

8, 12, 6. **NE FIDEM VLLIVS)** Ita fere Syphax apud Liu. 28, 17, 6. vbi ex verbis, *nisi cum ipso coram duce, dele re cum.*

8, 12, 8. **PARATOS AD PUGNAM)** Dudum enim sic assuefecerat suos. Apud Plutarch. Apophth. cap. 38. *explicatis iam aciei ordinibus, militem quendam videns amento hastile aptare, e phalange et inutilem eiecit, qui tum demum arma pararet, cum iis esset utendum.*

8, 12, 9. **SIVE HOSTIS)** Sic Caesar Octavianus apud Dion. 46, 8, 34.

8, 12, 11. **LVI ELEPHANTI)** Arrianus 4, 4, 13. non tantum Taxili, sed vicinis quoque regulis, XXV. elephantos fuisse innuit. postea tamen 5, 1, 14. narrat ab vno Taxile dono missa ad XXX. elephantos.

PRECIOSVM ARMENTVM) Inde tradit Sacchinus in 5. hist. Soc. Iesu pag. 222. de Monopotaparum Indorum rege: *Vicissim e Consuluo sciscitatio, quantum auri, quantum agri e praediorum reliis, postremo quam multos boues. Quippe bobus apud eam gentem haud minus quam auro precium ferunt esse.*

8, 12, 13. **ET PORVS)** Graui eo tempore inter se conuentione dissidebant duo reges, Porus e Taxiles. Maximus Tyrius orat. 38.

8, 12, 14. **QVOD PATRI FVERAT)** Potest quidem ferri, & ferro: sed si examines acutius, fatebere non sic fuisse loquendum Curtio, si enim de proprio patris eius nomine accipis, apparet illud non recepisse nouum hunc regem: si de communi regum, *Taxile*; non magis patris eius fuerit, quam aui & proauis, & sic deinceps. imo nullius eorum fuit, sed ipsius vrbis, vt hic propemodum ducam scrib. *quod patriae fuerat*, non quin videam illud verbi non admodum hic quadrare: sed quia mihi verisimile fit, Curtium hic retigisse morem, quo apud nonnullas gentes regibus a praecipuis vrbibus inditur nomen. In re plane simili Tacitus 2, 56, 3. *Igitur Germanicus in vrbe Artaxata adprobantibus nobilibus, circumfusa multiudine, insignia regium capiti eius imposuit. ceteri venerantes regem Artaxiam consalutauerunt; quod illi vocabulum indiderant ex nomine vrbis.* Eoque pertinere arbitror, quod multos Armeniae reges hoc nomine reperimus. Sed & alibi in India hoc vsitatum. Apud Prasios vtique Strabo lib. 15. notat: *regem praeter proprium nomen quod a natalibus habet, de nomine vrbis Palibothrum appellari: quemadmodum e Sandrococtum, ad quem missus Megasthenes fuit.* Sic ergo & Taxilem ab vrbe Taxilis appellatum fuisse quis dubitet: adque id exemplum *Assacenos etiam Musicanosque reges nomen accepisse recte conuicit Reineccius in Indico regno.*

SEQUENTE NOMINE IMPERIVM) Quod apud complures populos

populos in usu fuisse, in Indice Iustini, voce *Reges* notauimus. Quibus licet accenscas Armeniorum *Ariaxias* ex antedictis: Farganorum *Achfidor*, & Persarum *Cosroes*, ex Elmacino 3, 4. Bauarorum *Cacannos*, ex Ioan. Bohemo de moribus gent. Sic à Turcis Seruicæ Despotas omnes vocatos fuisse *Lazaros*; Constantinopoleos Imperatores *Constantinos*, notat Leunclat. Pandect. histor. Turc. cap. 46. & capp. 51. 54. 68. 73. & 90. D. Basilius tradidit *Abimelech* commune fuisse Palaestinarum regum nomen. Tzetzes Chil. 5, 10. Ionum *Palmis*. Paul. Diac. hist. Langob. 3, 16. & Regino in Chronico, Langobardorum *Flauus*. Seruius ad Virg. Æn. 6, 529. Albanorum *Murranus*. Gregor. Turon. 4, 24. Hunnorum *Cabanus*, vel *Chaganus*. Qui autem ex eo quod apud Capitolin. cap. 5. Gordiano acclamatum fuit, nouo *Scipioni*, procoff. Africæ *Scipiones* vocatos fuisse asserunt, haud magis verum dicunt, quam qui Hispanorum Duces *Romulos* dictos contenderet ex Floro 2, 17, 15.

8, 12, 15. *IPSI, AMICISQUE*) Sic apud Tacitum 2, 57, 6. in conuicio Nabathæi regis, coronæ aureæ magno pondere *Cæsari & Agrippinæ*, leues *Pisoni & ceteris offeruntur*. Quod discrimen hic etiam obseruatum fuisse puta. Apud Ægyptios tamen postea solis Regibus hic honor habitus est, donec Aristomenes per adulationem deferret eundem Agathocli. Polyb. 15, 29.

8, 12, 16. *ADIECIT*) Operam enim dabat, ut omnes homines beneuolentia superaret. Polyæn. 4, 3, 1. *Gloriari* quin etiam solebat, à nullo se beneficiis victum, teste Seneca de benef. 5, 6, 1. Plutarchus cap. 103, narrat, huic ipsi Taxili in primo eorum congressu sua omnia offerenti respondisse: *commendam tecum beneficiis, ne me superes benignitate. Ac muneribus acceptis multis (addit ibi Plut.) datisque pluribus, denique mille talentum argenti signati ei propinauit. (αγοράριον) Quæ re torsit amicos acriter &c.* Idem Strabo lib. 15. adeo ut Macedones inuidia correpti dicerent: *Quasi vero Alexander non habuisset quibus beneficeret, priusquam Indum traiceret.*

8, 12, 18. *INVIDIOS HÔMINES*) Idem testatur Epigrammatographus quisquis ille est, anthol. 1, 85.

Ὁ φθόνος ἐστὶν ἡλικίον, ἔχθρ' δὲ π' ἔργων ἐν αὐτῷ,
 Τὴν δ' ἴδ' φθόνος αἰὲν ὀμύματα καὶ κροδῆν.
 Grande malum liuor, tamen est bonitatis in ipso
 Nonnihil, osorum lumina corque vorat.

Et quod eiusdem sententiæ monostichon:

Ὁ φθόνος αὐτὸς ἰαυτὸν ἰοῖς βλάβισσι δαμῶλε.
 Telis ipsa suis se domat inuidia.

Multa alia extant in anthol. αὐτὸς φθόνος. Sed hæc maxime huc faciunt. Accinit hic Pindarus Pyth.

Qui facultate alicuius tangitur abundantis,
 Infixit vlcus suo ante animo,
 Quam quæ seciem corde molitur assequatur.

Optime Alciatus finxit, depinxit & descripsit inuidiam cultu habituque fæminæ, quæ lucentibus oculis, pallenti viperam ore mandit, cor manu dextra gerit, scipionem sinistra è paliuro, seipsamque vulnerat. Cui hoc tetrastichon subiungit:

Squallida vipereas manducans fæmina carnes,
 Cuique dolent oculi, quæque sissim cor edit,
 Quam macies & pallor habent, spinosæque gestas
 Tela manu; talis pingitur inuidia.

Ad hæc multa Claudius Minos Alciati Scholiastes. Raderus. Respexit Alciati descriptio illud Ouidii Metamorph. 2, 776.

Pallor

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto:
Nusquam recta acies, scabri rubigine dentes.

Item ibid. vers. 782.

Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum, carpique & carpiur una,
Suppliciumque suum est. - - - Horatius epist. 1, 2, 58.
Invidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum - - -

Isocrates in Euagora: Τῷ φθῶν τῶν
μακρῶν πρὸς τὸν ἀγαθόν, ὅτι μὲν τὸν κακόν τῶν ἐχθρῶν ἐστίν. Quem respicere potuit au-
ctor epigrammatis Græci, quod supra relatam est.

8, 13, 1. **ABISARÆ**) *Ambisaram* Arrianus 5, 2, 1. & 5, 3, 6. *Abissarem*,
alibi: *Abisarem* appellat. *Abisaram* Strabo lib. 15. Diodorus 17, 90. *Embisaram*. Ra-
derus. Hunc etiam intelligit Atrian. 4, 5, 31. quamuis ibi legatur *Barisades*, transpo-
sitis, vt sæpe & alias, literis. apud Ælian. de hist. anim. 16, 39. *Aposisares*. Suidas *Abi-
sariam* loci nomen fecit.

DITIONI EIVS) Se suaque permittebat Alexandro. Contra Politi-
cus scriptor de iure Maieft. cap. 4. extremo, ait Alexandrum omnia illorum ditioni per-
miffisse. Sic enim affirmat Curtium tradere de Taxile & Abisare: quos eo argumen-
to demonstrat maieftatem non perdidisse. Verum ista quidem vis est.

8, 13, 2. **ALTERVM EX HIS**) Transulic responsum hoc Bar-
claius ad Lycogenem suum. Sic Eduardus Eduardi III. filius, Valliæ princeps, citatus
à Gallo rege in Senatum Parisiensem, respondit: *venturum se quidem Parisios, postquam
Rex ita iubeat: sed galea capiti imposita, & comitatum sexaginta millibus*. Froissardus lib.
1. histor. Sic apud Bellai. histor. lib. 4. Henricus VIII. Anglus Romano Pontifici ad se
venire iubenti, nunciari iussit: *Si cogatur Romam profectus à Pontifice delictorum orare
veniam; eo se iturum ita comitatum, vt Pontifex eam sibi libentissimo animo sit conce-
surus*.

8, 13, 3. **BARZENTES**) Drangarum satrapa & finitimorum Aracho-
siorum, qui aduentante eas in regiones Alexandro profugit in Indiam, supra 6, 6, 36.
inde sollicitans Arachosios, in qua nempe gente multos adhuc haberet clientes & ami-
cos: donec ab Indis comprehensus Alexandroque deditus est. Arrianus 3, 4, 18. quæ
diuersis temporibus facta distincte prodidit Curtius, coniunxit: *Barzaentes vero, qui
tunc eam regionem obtinebat (Drangas puta; ipse Zarangos vocat) vnus ex iis qui Da-
rium in fuga opprefferant, cognito Alexandri aduentu, ad Indos qui cis Indum flumen in-
colunt, fugit. quem Indi comprehensum ad Alexandrum mitunt. Alexander illum, ob per-
fidiam qua erga Darium vnus fuerat, interfici iussit. Δραζίνος πρὸς Ἀλεξάνδρου, habent
Græca: Curtius nihil de eius interitu tradit. Plutarchus cap. 100. videtur velle ipsius
Alexandri manu peremptum: Ex rebellantibus barbaris Orsodatem ipsemet confixit iaculis.
Hunc enim intelligi non quidem affirmo, sed tamen dubito. Scimus enim quan-
tum variationis in eiusmodi barbaris nominibus, in scriptorum libris reperiatur. Ipsi
quidem Arriano 3, 2, 7. *Barzaetes Arachotarium satrapa* dicitur.*

8, 13, 4. **GAMAXVSQVE**) Forte *Gamaxus* quoque. Idem volebat
Acidalius.

8, 13, 8. **FLVMINIS**) Hydaspis. Auctor de fluminibus, qui Plutarchus
falso inscribitur, cum nominis etymon, seu fabulam potius de rege se in flumen inji-
ciente exposuisset, ex Dercyllo 3. de montibus refert montem flumini subiectum appel-
lari elephantem hanc ob causam. Alexandro cum exercitu Indiam inuadenti, visum
incolis, armis occurrendum esse. Pori vero terrarum illarum regis elephas quo vehe-
batur;

Comment. in Curtium. lib. 8. c. 13. n. 12. 15. 17. 18. 19. 21. 24. 27.

batur, repente cæstro percitus tumulum Solis conscendit, ibique humana voce vsus, Domine rex, inquit, qui genus ab Gegasio (δοῦν γηγασίου) ducis, nihil contra Alexandrum moliare, est enim Ioue natus: & cum dicto occubuit. Quo Porus audito, trepidus ad Alexandri genua accidit, pacemque orauit, qua potitus montem à belua elephantem appellauit. Raderus. Videur illo nomine Gegasio ad Gangem alludi.

8, 13, 12. *SVM MÆ EXPERIEBATVR EVENTVM*) Sic apud Liuium 3, 61, 10. Horatio duce parua certamina in summam totius profecerant spei. Et ibid. 7, 32, 5. Valerius leuibus certaminibus sentat hostem. & 37, 18, 4. Aitalus per leuia certamina expertus nulla parte virium se parem esse hosti, intra mania se recepit. Multa hoc genus passim. Vide dissertat. Amirati 19, 1.

8, 13, 15. *INVENIRET MODVM*) Vide Gruterum ad ista Liuii 30, 30, 19. Inter pauca felicitatis virtutisque exempla M. Atilius quondam in hac eadem terra fuisset, si victor pacem petentibus dedisset patribus nostris: sed non statuendo eundem felicitati modum, nec cohibendo effertem se fortunam, quanto altius elatus erat, eo sodius corruit. Ευγενής τις ἦν ἰσὶ ἀνδράσι καὶ ἐδύμην πλάττειν. Herodot. lib. VII.

8, 13, 17. *TALEM DOLVM*) Quem etiam describunt Arrian. 5, 2, 9. Plutarch. cap. 104. Polyæn. 4, 3, 9. & Front. 4, 1, 9. quo toto capite de transducendo exercitus per loca hostibus infesta agit.

8, 13, 18. *OCYLOS HOSTIVM AVERTERE*) Vide quæ notavi supra ad 4, 6, 9. Liuius 38, 33, 10. de Scipione moram pugnandi nullam fecit, ut ipso certamine auerteret à conspectu transeuntium per colles equitum. Idem 30, 4, 8. de eodem: ut ab eo quod parabat, in alterius rei curam conuerteret hostium animos. Simili stratagemate Raxam flumen transmisit Otho Magnus, narrante Fabricio Orig. Saxon. lib. 2. Per totam noctem iubet strepitus excitari, & hostes lacessere missilibus, quasi flumen vi esset transiturus. Ad eum motum Slavi frequentes concurrunt, & ad resistendum sese accingunt. Interea Gero (Dux Othonis) uno à castris milliaro discedit, & hoste ultra flumen occupato, cis flumen securo, pontes tres sternit tenebrarum beneficio: quibus celeriter confectis, ad Regem mittit, ut pergat copias absque cunctatione traducere. Hieronis stratagemata simile refert Polyænus 1, 29.

8, 13, 19. *ADVERTERE*) Malim; obuertere.

8, 13, 21. *VESTE REGIA EXORNAT*) Sic Gelon per Pediarum sagittariorum præfectum, sibi forma & aspectu similem tyranica veste indutum fraudem parauit Himilconi apud Polyæn. strat. 1, 27. Cominæo lib. 6. teste, Ludouicus XI. eum habebat morem, ut è suis unum aliquem sæpe vellet eodem esse cultu corporis, quo ipse erat. haud dubie, ut erat vaserrimo ingenio, quo opportunitate data vel securos opprimere posset; vel insidiantes fallere. Pulcherrimum stratagemata Datamis refert Corn. Nepos Dat. 9, 4. Sic apud Diodor. 19, 5. Agathocles, quid animo dux (Acestorides) moliretur, comitans, è iuuenem cotu statura formaque sibi quam similitimum delegit. Huius armis, equo, vestibusque traditis, ad eadem sui missos astute circumuenit. Quippe succidanea illa hostia relicta, ipse euasit incolumis. Sicut apud Polyænnum 1, 12. ancilla Helenæ cultus heræ induta, vicem illius occubuit. item alia Arsinoës, apud eundem 8, 56. Harmoniæ, apud Val. Max. 3, 2, 9. ext. Seruus Panopionis, ibid. 6, 8, 6. quod paulo aliter narrat Dio in Augusto 47, 2, 4.

8, 13, 24. *SPISSÆ NYBES*) Petronius: Tam spissæ repente tenebræ lucem suppresserant, ut ne proram quidem totam gubernator videret. Vide notatos ad 473, 16. supra.

8, 13, 27. *IN ORDINES*) Sic emendauit Acidalius: nec falli eum demonstrant similia loca, quæ Index exhibebit.

8, 14, 1. *IAMQUE AGMEN*) Sequitur ipsius pugnae descriptio, commissae bidui itinere à Taxilis, si Philostrato 2, 15. credimus.

8, 14, 2. *CENTVM QVADRIGAS*) Mira hic scriptorum rursus dissensio, aliud Curtius, Plutarchus c. 105. aliud Aristobulus, aliud Ptolemæus apud Arrianum 5, 2, 24. narrant; quos ipse adhibet Raderus. Adde Polyænum 4, 3, 21. & 22. qui eum quem noster *Hagen fratrem Pori*, videtur appellare *Pitacium nepotem*. Dignus autem hac in re locus Arriani 5, 2, 24. qui explanetur: præsertim cum nullo modo à nostro instituto alienum id sit futurum. Ait, vel potius Interpretes: *Ptolemæus*, cui ego assentior, aliter sentit. Nam & ipse filium à Poro missum fuisse scribit, non autem LX. solum curruis ducentem. neque enim verisimile est, Porum quum iam per speculatores certior factus esset, aut ipsum *Alexandrum*, aut certe partem exercitus *Hydaspem* transisse, filium suum cum sexaginta tantum curribus emisisse. qui quidem veluti ad speculandum missi, satis multi etiam non bene instructi erant ut nimirum expediunt sese recipere possent: at vero ad arcendum hostes nondum transgressos, aut cum eis iam transgressis confingendum, nequaquam pares erant. Sensu cum per se ridiculo: tum in primis ab Arriani mente egregie alieno: satis multi, nam pauciores puta triginta currus, ad explorandum non erant futuri satis multi, etiam non bene instructi, hoc enim opinor, magnopere expediebat ad receptum, ut male instructi essent. ut nimirum expediunt sese recipere possent, quasi vero ea potius causa, quam ad arcendum hostem missi forent. Arrianus: *α δὲ ὡς μὲν ἐπὶ κρυπτικῶν καὶ ἀκτινιστικῶν, πολλὰ τε καὶ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἐς τὴν ἀποκρίσιν ἦν ὡς ἢ εἰς τὸ ἑξακατὰ τὴν ἑκατὴν πεπερασμένους τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἄλλων ἀναβιβασθῶσιν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἀξιόμοχα.* Nimirum confutat narrationem eorum qui tradiderunt, Porum audito Macedonum transitu filium suum mississe cum sexaginta admodum curribus. Quod quidem teste Plutarcho cap. 105. ipse Alexander in epistola quadam scripsit, verum Arrianus negat verisimile sibi videri, belli peritum hominem, id fuisse commissurum, cum nulla appareret ratio: aut enim explorandi causa eos miserit, aut pugnae: non illud, nec enim tam multos misisset: non hoc; nec enim misisset tam paucos. Ventendum ergo fuit: filium suum cum LX. tantum curribus emisisse. qui, si ad speculandum missi forent, nimis multi, neque ad receptum expediunt fuissent: si ad arcendum &c. Habuit nimirum aut habere potuit in animo illud Xenophontis extremo lib. 6. Hist. Græc. quod redimendi temporis chartæque causa tantum Latinum adseribo: *Pauci æque aliquid, ac multi, videre possunt: ac si pedem referre necesse sit, multo facilius pauci, quam plures, non viam idoneam reperire, tum quiete discedere possunt. At multos adducere, neque tamen hostibus pares, qui non ingens dementia sit?* Nec abluat Tigraniscomma in exercitum Rom. apud Plutarch. Lucullo cap. 57. *Ἐὰ μὲν ὡς περισσοῦται, πολλοὶ παρῶσιν ἐὶ δ' ὡς σπανῶται, ἄλλοι.* Si quidem legationis causa venerunt, multi nimis sunt: sin pugnae; nimis pauci. Labet adnotare, Ptolemæum & Aristobulum citato Arriani loco in hoc consentire, filium Pori missum esse, quod ii sane, quippe viderunt Porum, aut scire potuerunt, aut credere. Quin & duos eius filios occubuisse ea pugna scripserunt: ad stipulante quoque Diodoro 17, 89. quæ res manifestæ falsitatis conuincit nugæ Philostrati 2, 10. Porum fuisse admodum adolescentem, quando cum Alexandro pugnavit.

8, 14, 3. *IN CURRIBVS*) De equis, curribus, elephantis Indicis, Ælian. hist. anim. 13, 9. qui binos tantum epibatas, siue adscensores, singulis curribus tribuit. Quod & Strabo firmat lib. 15. *δύο δ' εἰσὶν ἐπὶ τοῦ ἄρματι ἀναβάται, πρὸς ἑνὸς αὐτοῦ πρᾶτερ αὐρίγαν ἄριστοι δύοσιν ἔχει, ἰδὲ μαγιστὸν ἄριστον ἕνα.* idque magis credam quam ut Curtius narrat.

8, 14, 9. *HOSTIUM TENVS EXACTI*) Non expedio me ex verbis.

verbis : sensum teneo. qui utique non ille : *paucos ex curribus & auribus ex hostibus elapsos ad Porum properasse, ex tota hostium acie exactos, seu in fugam coniectos.* Sed quem supra 4, 15, 17. concepit his verbis : *Paucæ tamen evasere quadrigæ in ultimam aciem &c.* Vult ergo ; curruum aliquos per interiectam hostium aciem penetrasse ad Porum. Observandum enim duplicem fuisse pugnam, maiorem illam quæ mox describetur, & hanc Hægis nepotis regii, quem à rege interclusum habuisse Macedones significare videtur auctor. An autem particula *teme* hoc interpretamentum patiat, ipse quidem dubito : sensum autem alium non esse liquido perspicio. Est autem locus hic in aliis Codd. aliter expressus, quod quidem argumentum solet esse corruptionis. Nec sane placet, quod facit Porum *acerrime pugnam cientem* : deinde postea de mum aciem instruentem.

8, 14, 10. *AD NOTVM SONVM*) Nam & primum captos mitigari scripsit Arrian. Ind. 2, 29. *ympanorum ac cymbalorum pulsus.* Alias enim fere impatiens esse solet infuncti sonitus hoc animal, qua re sæpe etiam consternati, inque fugam acti leguntur.

8, 14, 11. *HERCVLIS SIMPLACRYM*) Huius rei testem Curtius vix inueniat ex iis qui hodie leguntur. Raderus. Ernstius obseru. 2, 22. credit se reperisse eius rei indicium Florentiæ in hac inscriptione corrupta : *Hercules * Dor *** For*** quam supplet ; *Hercules Indorum Fortitudo.* ipse viderit. Ceterum etiam apud maiores nostros consuetudo ista tenuit, ut simulacra deorum *lucis detracta in prælium ferrent*, teste Tacito. atque inde nobis vexilla *Sanen* appellantur : quod antiquitus *San* deum significabat : quod hodie septentrionalibus diabolium, postquam nimirum falsorum numinum errores abiecerunt. Inde *Tanfana* apud Tacit. 1, 51, 2. quod hodie vocant *Stogroo* / Syluestrem dæmonem. *Tfan* enim syluam notabat maioribus nostris, ut in veteribus cantilenis sæpissime. Et apparet ratio moris. Sic enim fiducia creabatur militi, tamquam præsentis numinis auxilio, metus hosti. Sic Constantinus crucem, labarum, pro signo habuit. Iudæi videntur *DEI* nomen prætulisse, ex Ps. XX. & Iesai. 11, 10.

DESERPISSE GESTANTES) Quomodo & alibi *primium militiæ vinculum est, religio, & signorum amor, & deserendi nefas.* Vide Florum 1, 11, 2. g.

8, 14, 12. *POENAM IIS QVI*) Acidalius malebat : *capitis etiam sanxerant pæna, si qui ex acie &c.* & mox pro etiam in religionem idem, iam in religionem.

HOSTE QVONDAM) De Herculis in Indos expeditione nota scriptis antiquorum fabula, quam cramben non recoquo. tantum miror hodieque apud incolas durare famam eius rei. Anno MDIX. Almeida in fluvium delatus est, qui per Cambaiæ regnum in mare influit. Fluvium appellant *Maim* (antiquo nomine. nam & apud Arrianum periplu maris Erythr. 3, 5. *ingens est fluvius qui Mais dicitur*) ibi vidit in oppido peruetusto maximum & amplissimum templum, & campum latissimum, in quo erant sepulchra innumerabilia. Cum ab incolis sciscitaretur, quid infinita illa mortuorum monimenta designarent : responderunt illi qui sapientes existimabantur, antiquissimis regionis illius scriptis atque monumentis contineri, *Herculem in Indiam cum maximo exercitu penetrasse : & in eo loco bis cum Rege quodam potentissimo collatis signis conflixisse, & utroque prælio superatum fuisse.* Ut autem tam præclari facinoris memoria seculis innumerabilibus conseruari posset, institutum ab antiquis fuisse ut locus ille, in quo milites Hercules ceciderant, religione consecraretur, & illa sepulchra inisolata permanerent. Hæc quidem illi prædicabant : quibus quanta sit habenda fides, liberum sit ei qui velit, indicare. Oforius de reb.

Emmanuelis lib. 6. In hac autem narratione multa insunt, quæ propter à Lusitanis potius quam Indis confictam esse suspicer.

8, 14, 13. *SPECIEM TYRRIVM*) Eadem similitudine supra 8, 12, 7. vitur. eadem Diodorus 17, 87. Arrian. 5, 2, 36. & Polyæn. 4, 3, 22. Apud Marcellinum 24, 22. Elephantum gradienium collium specie motuque immanium corporum propinquantibus exitium intendebant. Montibus comparat Iacob. de Vitriaco hist. Hierosol. cap. 86. *Sunt robusti membris & corpore magni velut montes.* Subnectit deinde alia ex fabulosa Alex. historia, & epist. supposititia ad Aristot. commentum esse hoc aduersus belluas istas Alexandrum, ut areas statuas ardentibus prunis impletas illis obruderet: ad quas prosidentes, ait peritus scriptor, labra comburebantur. quæ ineptiæ placuerunt etiam nugatori Iudæo Iosephi nomen stolidè mentito. Quicquid autem sit, in confesso est Porum hoc bello elephantis usum. Quo argumento Photius offendit, Agatharchidem lib. 1. de mari rubro, vel memoria lapsum fuisse, vel ad Ægyptios tantum reges, aut saltem Alexandri successores respexisse, cum Ptolemæum Philadelphum primum fuisse scriberet, qui elephantorum venationem instituerit.

IPSE PORUS) Erat enim quinque cubitos altus. Arrian. 5, 2, 47. Diodorus 17, 88. adjicit: *crassitudine autem tanta, ut thorax eius duplo excederet loricas aliorum, qui robore excellere.* At apud Plutarchum cap. 106. Porum plerique scriptores conveniunt quatuor cubitos palmo excedentem, quem locum merito suspectum habet Raderus, & pro *πεντακτακτα* reponit *πεντα*. cum etiam Eustathius ad Dionys. versum 1027. multos Indorum tradat *πεντακτακτα* quinque cubitales reperiri: Porum autem excessisse quinque cubitos. Sane maiorem quatuor cubitis oporteat fuisse, qui, ut ibidem addit Plutarchus, elephanto suo proportionem equitatis insideret. Philostratus 2, 10. ait fuisse *proceritate corporis tanta, quanta, post Troiana tempora nemo.* Arrianus periplus mar. Erythræi 3, 2. ait in illis regionibus reperiri *αὐτῶν πεντακτακτα τῶν σωματιν*, viros excedentibus modum corporibus præditos. Ceterum de Mithridate similia fere notasse credo Sallustium, si extarent quæ iuxta hoc fragmentum scripsit: *Mithridates corpore ingenti, perinde & armatus.* Apollodorus lib. II. de diis, Herculem *πεντακτακτα* fuisse refert. quem etiam modum Diodorus, 17, 91. tribuit Sopithæ. Sed Philostratus in Heroicis Protefilao suo decem cubitos tribuit. Maximinus (ut refert Cordus. apud Capitolin. cap. VI.) erat magnitudine tanta, ut octo pedes digito videretur egressus.

FORMAM) Ruigerius Var. lect. 3, 4. emendabat *normam*: haud absurde. Potius tamen assentiar Bongarsio glossema hoc esse: ut scilicet diuisa voce *propemodum*, legatur; magnitudinis *promodum* excesserat. Moueor etiam nonnihil versus Galteri:

Humanique modum transgressum corporis.

Solet enim ille ipsa fere Curtii verba in numeros redigere. Si tamen vulgaram lectionem teneas, interpretabere *formam*, ut fere accepit Probus in Eumene: *multis etiam qui eius formam cognoscere studebant, qualis esset.* Tacit. 2, 39, 3. *formæ haud dissimili in dominum erat.* Quid tamen si legas; *magn. prope modum excesserat. formam magnitudinis Porri adiciebat belua* &c. id est, decorem, speciem. si enim legas, ut editur, *magnitudinis adiciebat*, falsa est sententia: quanto enim maior est elephans, tanto minorem apparere necesse est qui eo vehitur. dextrum enim suum cornu ipse duxit.

8, 14, 14. *PAR ANIMO MEO*) Sic fere apud Lucanum 5, 652.

- - *Credis iam digna pericula Caesar*

Fatis esse suis.

8, 14, 15. *IPSE DEXTRUM*) Acidalius, probante RADERO legit; *ipse in dextrum moue*, nam Alexander iam in læuam se irruere velle significarat. Negari tamen

tamen non potest in describendis aciebus Curtio non nimium esse tribuendum. Certe causam haud vnam habuit Glareanus, sin hic dixit auctorem nihil habuisse pensi, quid scriberet. Sunt enim vbi merito quis offendat, quæ Raderus præter Acidalianam coniecturam, hac quoque ratione submouet, vt dicat mox num. 17. vbi scriptum est Cœnum in *leuissimum cornu inuictum*, quamquam sic etiam Mss. habeant, legi debere; *in dextrum*. Sed hoc quidem satis violentum est. Qui autem hoc loco, *ipso dextrum moue*, Alexandri, non hostium dextrum cornu accipit, sane valde fallitur: Non igitur video, qua causa Glareano sic insultet Raderus, qui dum errorem eius detegere satagit, inter alia etiam obiicit, non distinguere cum duas pugnas, alteram cum Hage, alteram cum ipso Poro. Id quidem haud falso, nisi ipse eandem culpam incurreret: nam aciem Alexandri contra Porum quam Arrian. 5, 2, 32. describit, referre volens, narrat nobis aliam contra Hagen, quam Arrianus superius num. 20. proposuerat. Polyænus quoque aciem vtramque aliquo modo depingit: vbi tamen vix inuenies, quo Curtio opem feras.

ANTIGENES) Vulgo *Antigone*, quæ duo nomina confunduntur etiam in Var. Lect. 5, 2, 5. Sed Antigonus Phrygiæ vicinæque Lydiæ satrapa relictus fuerat, de quo supra 4, 1, 35. vbi locorum etiam res gessit circa prælium Arbeliticum. Atque deinceps ibi mansisse argumento est, quod infra 10, 10, 2. illæ regiones ei decernuntur: quod forte non fuisse factum, nisi iam tum in possessione earum fuisset. Sed & ex Diodoro 18, 23. colligo eum ab eo statim tempore satrapia sua non excessisse. *Antigenes* autem Argyraspidum phalangitarum dux fuit, vt ex Diodoro 18, 62. aliisque locis liquet. Recte igitur sic restituiimus. & omnino certum illud est ex Arriano. Adde infra ad 10, 10, 1. voce *Susiana*.

IN MEDIAM ACIEM) Modius interpolabat; *non in median aciem, sed vrbibus frontem*. At vetustam lectionem *in med. aciem*, omiſſa negatiua, & *vrg. frontem*, merito restituit Acidalius. median aciem intelligit, quæ inter duo cornua erat disposita: quæ simul etiam *frontis* exercitus instructi dicitur, eadem figura, qua partes à læua dextraque, *cornua*. Tamen, ne quid dissimulem Pal. 1. habet, *non inueh. in med. ac. sed vrg. frontem*. Verum negatiuam natam putem ex præcedenti voce *Tarron*, collisa cum sequenti *inuehimini*: qua demum recepta procliue fuit & in *sed* mutare.

8, 14, 16. *ANCEPS AUXILII GENVS*) Ita Liuius de falcatis curribus 37, 41, 9. *Eumenes* haud ignarus pugnae, & quam anceps esset auxilij genus. Sed & elephantos Lucret. 5, 1349. *commune malum* nominat. De hac re Steyvechius in Veget. 3, 24. *Illud, inquit, certe silentio prætereundum non est, saepe communi partis virisque periculo productos in campum elephantos, testis mihi Hirtius de bello Africano cap. 27. Plutarch. in Pyrrho cap. 55. Q. Curius. eo quod hæc bestia in suos frequenter se conuerterent, testis Appianus de bellis Punicis. luculentissimum quoque eiusdem testimonium laudandum puto ex libro de bello Hispaniensi. Vnus, inquit, elephantorum gratis percussus saxo de muro caput, frivere atque effrenate ferri cepit, inque amicos horrendo clamore ficiens se comecit, quemuis obuium irruens ac proterens: similiter & reliqui elephantum, illius clamoribus exterriti fecerunt. quod quidem saepe numero solent, cum insaniunt, quemvis vt inimicum accipientes, ob quam eorum perfidiam quibusdam communes hostes appellati. Arrianus certe 5, 2, 30. ita etiam in hoc prælio vsuuenisse docet. Idem Siculus 17, 88. narrat, & Curtius ipse mox infra. Plinius 8, 9, 3. *minimo suis stridore terrentur, vulneratique & terri retro semper cedunt*, haud minore partium suarum pernicie. Raderus. Adde Florum 1, 18, 12.*

8, 14, 17. *IN LÆVVM CORNV*) Ex mente Curtii, & non ex Calamo,

lamo, certissimo legendum, in dextrum. ita etiam Arrianus 5, 2, 33. *Cornu ad dextrum cornu mittit.* Raderus.

8, 14, 19. *IMPONUNT*) Mss. *Q. imponuntur.* sicut diuinaveram, volueramque part. *tum* expungi.

8, 14, 23. *EQVOS*) Qui stridorem elephantorum ferre non possunt. Vide quæ notauit ad Florum 1, 18, 8. f. Quare Cæsar in Africa bellum gerens contra Scipionem & Iubam, qui elephantos habebant, ipse quoque nonnullos ex Italia adduci iussit, non alio fine, nisi ut milites eos ex quotidiano conspectu metuere desinerent, atque *ut iumenta bestiarum odorem, stridorem, speciem, consuetudine captiarum non reformidarent.* Hirtius de bello Afr. cap. 72. Atque hæc ratio potissimum difficultatem transfundi Hydaspis obiecit Alexandro, notante Arriano 5, 2, 8. & 13. solum hoc timuisse, ne equi specie & clamore belluarum territi rem turbarent. Ibid. num. 29. editum est; neque enim putabat (Porus) *quenquam hostium per illa elephantorum interstitia penetrare ausurum, sed ne equites quidem, equitum metu.* nescio an typhothæ vitio: legendum enim, *equorum metu.* Scipio contra Annibalis elephantos equitatum Numidarum in utroque cornu locauit, *assuetum ferre odorem & aspectum elephantorum.* Italico vero non assueti talibus postremam aciem clausit. Appian. de bel. Punicis. Quod autem pauidum ad omnia animal vocat, de insolito tumultu aut specie interpretare: cuius rei exemplum in Liuius 10, 28, 9. Apud Tacit. 1, 66, 1. *Fortè equus abruptis vinculis vagus, & clamore territus, quosdam occurrentium obturbauit.* Vnde à Persis singulari indultia exercebantur, *ne armorum fremitum, & gladiatorum ad clypeos resonantium in pugna crepitum extimescerent.* Alian. histor. anim. 16, 25, 1.

8, 14, 24. *AGRIANOS ET THRACAS*) Hos ut equites sagittarios crederet Explanator, in causâ fuit Arrianus 5, 2, 34. ut conició, qui tradit Alexandrum in Indos immississe mille hippotoxotas. Sed eos ex num. 15. ibid. *Dæd* fuisse crediderim. certe Agriani & Thracæ non magis equestri rei studere potuerunt, quam apud nos Heluetii aut Rheti.

8, 14, 28. *PEDES AMPVTARE*) Annotata hæc historia etiam in Turcorum libris. testatur Eurenosus apud Leunclau. hist. Musulman. lib. 5. *Per scriptum nostris in libris reperitur, bello Macedonis illius Alexandri Magni aduersus Indorum regem Porochachum (hoc est Porum regem) totis quum viribus utrimque dimicandum esset; Porochachum ante suas acies elephantos ordine constituisse, qui suis essent instar muri cuiusdam aduersus Alexandros ne quo solebant impetu ceteroquin turmas hostiles percurrere, suos etiam dissiparent ordines.* Alexandrum vero, quum suos copidum icibus, qui gladij sunt incisi, proboscidas sine manus belluis, & crura iussisset amputare, subito elephantis iniectis paucorem, eosque versus Indorum agmina reiectos, tanta vi aciebus illorum immisisset, ut euentu prorsus inexpectato, nullum Alexandro militi damnum darent, suos Indos protegerent ac dispergerent.

8, 14, 29. *BELLUARVM MANVS*) Proboscidas, amputatu non ita difficiles, ut bello Pyrrhi Tarentino C. Minucius ostendit apud Florum 1, 18, 9. & Plinium 8, 7, 2. Sic veteranus Cæsaris ab elephanto in altum sublatu, proboscidem cecidit. Hirt. de bell. Afr. cap. 85. Vide Stevvech. in Vegct. pag. 222. m.

8, 14, 32. *NOVEM IAM VVLNERA*) Arrianus 5, 2, 47. non nihil à Curtio diuertit: *Cum in dextro humero, quem quidem solum in pugna nudum ferebat, vulnus accepisset (nam à reliquo corpore thorax facile tela propulsabat) ipse alioquin insigni & robore & membrorum conuenientia præditus, ut postea eius conspectus docuit, conuerso elephante recessit.* Siculus 17, 88. Porus tandem cum heroice depugnasset, præ multitudine

dine vulnerum exanguis animo deficit, & viribus infraclis è bellua ad terram delabitur. Raderus. Themistius quoque orat. 9. multis vulneribus affectum fuisse tradit. item Iustinus 12, 8, 5. In Arriani loco est quod obiter moneam, illa verba *περὶ τῆς ἀνὴρος* *τῆς τοῦ ἰσθμοῦ, ἡγὶ τῶν ἀποφύτων* de ipso Poro perperam accipi, reddique; ipse aliqui insigni & robore &c. nam de thorace loquitur auctor: *fermitudinis & operis eximij visorax* ut postea inuenientibus apparuit, facile tela propulsabat.

8, 14, 34. *EQVVS*) Bucephalus, quo de alibi.

8, 14, 36. *PRODITORIS*) Alii *proditorem*. Sed qui illud in fratrem Taxilis conuenit? in ipsum potius, ergo *proditoris* repono. volentibus etiam Mss. quos postea inspexi.

8, 14, 37. *VIRTUTIS OPERE*) Simili re styloque Lilius 30, 35, 8. Hoc editio velut ultimo virtutis opere, Annibal quum Adrumetum refugisset &c. Quod hi *ultimum virtutis opus*, id *extremam virtutem* appellat Statius, ubi Tydeus

- - nec me virtus extrema sefellit.

8, 14, 39. *PROCVMBERE IVSSIT*) De elephantorum indole, docilitate &c. habes apud Plinium lib. 8. multis à principio capitibus, & Lipsium singulari epistola 50. cent. 1. Sed de Pori elephanto ex Plutarcho cap. 106. cognosces, quomodo regi in terram demisso è vulneribus tela sensim & leuiter extraxerit. Audi quæ de eodem forte (quem tamen Curtius confossum prodit) tradat Philostratus 2, 6. nullo modo prætermittenda, mira sane & memoranda. De elephantorum, inquit, *estate, & quod longissima vita sunt, ab aliis pluribus scriptum est: veruntamen hi penes Taxila urbem omnium urbium, quæ apud Indos sunt, maximam, elephantum inuenisse perhibent, quem inungebant, & vitis ac myrteis coronis indigenæ ornabant: asserentes unum ex his esse qui pro rege Poro aduersus Alexandrum pugnauerat, quem propterea quod in pugna promississime versatus esset, Alexander Soli dedicauit, esse autem illi torques aureos circa dentes, seu potius cornua libeat appellare, & in torquibus literas Græcas insculptas hæc verba referre: Alexander Iouis F. Aiacei Soli. hoc enim Aiacei nomen ipse elephanto imposuit, magnum magno nomine exornans. Coniungunt autem indigenæ annos quinquaginta supra trecentos ab ea, quam diximus, pugna, ad ea tempora intercessisse: cum tamen scire non possint, quot fuerit natus annos, quando pugna interfuit.* Raderus. Multa de elephantis Nierenbergius. Item Bulenger. de Venat. Circi toto cap. 21. ubi miror inter plurima Æliani loca me non reperire cap. 37. lib. 7. de animal: ubi de Pori elephanto idem quod Plutarchus tradit, adjicitque semetipsum inclinasse, quasi diceret, sua sponte, non à magistro iussum, procubuisse. Sed Curtio potius credam, sic enim edocebantur. Seneca epist. 85, 43. *elephantum minimus Æthiops iubet subsidere in genua.* Vide Marci. ad Martial. 1, 17. Idem Ælian. 3, 46. similia fere quæ de Pori elephanto Curtius, de alio Indico narrat, qui dominum suum protexerit, & labentem promuscide sustulerit.

8, 14, 41. *QVÆ MALVM*) Similiter fere Perseum percontatur Æmilius apud Liliuum 45, 8.

8, 14, 43. *QVID IPSE*) Auet & audet animus pro ipse, in se referbere, nisi utrumque simul forsitan aliis videatur. Acidalius.

QVOD HIC DIES) Plutarchus cap. 106. & de ira cohib. cap. 16. cum Arriano 5, 2, 48. simpliciter tradit, rogatum ab Alexandro Porum respondisse *βουδινῶς*, regie, seu *regaliter*, atque in eo esse omnia. multo elegantior & urbanior est narratio Curtii. Raderus. Ego Curtio irascor quod interpolauerit responsum Pori à Græcis relatum, quod & credibilius est, & admirandæ maiestatis grauitatisque plenum. Egrege de eo differentem Themistium vide orat. 9. Ceterum *Principibus in omni fortuna regalem*

regalem dignitatem retinendam esse docet Amirat. dissertat. 12, 2. hoc ipso exemplo Pori, cui comparat eximium illum Ioan. Fridericum Saxonie ducem.

8, 14, 44. *MONENDO PROFECIT*) Sic apud Val. Max. 3, 8, 8. *Marius quo vitam constantius contempsit, eo facilius impetravit.* Plutarch. Lucullo cap. 28. *Pomponius, non obscurus vir, saucius captus est, atque ad Mithridatem vulneribus grauis pertractus. Quem ubi rogauit rex, an, si ipsum conseruasset, amicus sibi esset futurus? Sane, inquit, si pacem cum pop. Romano feceris: sin secus, hostis. Cuius rex admiratus virtutem, nihil eum laesi.* Eximie Seneca ad Heluiam 13, 7. *Qui aduersus senissimos casus se extollit, & ex mala quibus alij opprimuntur, euerit, ipsas miseras insularum loco habet: quando ita affecti sumus, ut nihil aequae magnam apud nos admirationem occupet, quam homo fortiter miser.* De Q. Mucio Scaeuola notum ex Liuius 2, 12, 5.

8, 14, 45. *AMPLIORE REGNO*) Suffragatur Plutarchus cap. 107. *adiicit liberorum ibi populorum, quos subegit, regionem, in qua nationes quindecim, urbium non mediocrium quinque millia, & vicos quamplurimos memorari fuisse.* Arrianus 5, 2, 48. *aliam ei regionem vetere ampliore adiecit.* Raderus. *Habuit Plutarchus in animo, quod teste Plinio 6, 17, 19. Alexandri Magni comites in eo tractu Indiae quem subegerant, scripserunt quinque millia oppidorum fuisse, nullum Co minus, gentium IX. adiecit Strabo lib. 15. regionem hanc totam ab Alexandro subactam, ac Poro esse traditam. Est autem quod in vtroque corrigendum putem: gentium numerum in Plutarcho. nam in nouem Plinius cum Strabone consentiunt; in Plinio, quod non satis determinate descripserit tractum eum Indiae, lectoremque in hunc errorem inducat, in quo fortassis & ipse fuit, ut putet totum Indiae tractum ab Alexandro domitum intelligi, cum eius comites hunc modo intellexerint, qui inter Hydaspem & Hypanim est, ut diserte tradit Strabo, & iuuat Arrianus 5, 3, 14. Nam inter Indum & Hydaspem multum terrarum subegerat, quas Poro non tradidit. Corrigendus etiam Euseb. ad Dionys. vers. 1147.*

8, 14, 46. *IN HOSTE*) Habet enim hoc virtus, ut mirentur eam & hostes. Alexander hic supra 4, 6, 26. *virtutis in hoste mirator praedicatur.* Vibius Virius apud Liuium 26, 13, 24. *& ipsi virtutem mirabuntur hostes.* Cicero in L. Pisonem cap. 32. *Habet hoc virtus, ut viros fortis species eius & pulchritudo etiam in hoste posita deloclet.* Tale quid etiam Arrianus 4, 3, 31. vbi de voto Darii.

QUAM IN CIVE) Supra ad 6, 1, 18. *Hoc animo ferunt & Herculem fuisse.* Apollod. lib. 2. *Vbi Telamonem prius intrasse (Troiam) videt, stricto in eum ense vadit: Nam is meliorem seipso volebat neminem.* De Saulis in Dauidem inuidia, factae literae testantur: profanae de Antiochi in Hannibalem, Dionysii in Dionem, Tiberii in Germanicum, Claudii & Neronis in Corbulonem, Constantii in Iulianum &c. Contra Scipio Marcium secum habebat eum tanto honore, ut facile appareret, nihil minus eum vereri, quam ne quis obstaret gloriae suae. Liuius 26, 20, 2. At in eodem 26, 49, 4. *Mutinis gloria quia iam Imperatoris quoque sanae officiebat, postremo in inuidiam vertit.* Ceterum videtur esse verum Plutarchi cap. 63. testimonium de Alexandro: *Candidus erga omnem virtutem erat, factorumque ad memoriam custos & fauor honestorum.*

QVO MAIORES) Maximam e victoria Pori laudem sibi quaesisse visus est, quem regum & hostium maximum & potentissimum videri voluit, cum dixit sup. num. 14. *Tandem par animo meo periculum video.* Addam huic libro coronidem ex Taricio Mircondo Perfa (Tarich Mircondi Perfae) cuius de rebus Persarum historia magnopere laudatur, in Hispanum sermonem a Petro Teixeira nobili Lusitano translata, e qua haec decerpta sunt. *Porus (qui Indis For appellatur) primo praelio fufus reparatis viribus viginti diebus cum hoste velitatus est, & cum Macedo videret se viribus Poro imparem & victum, ad singulare certamen Indum prouocauit: nec Porus duclum*